

„AMŽINA MEILE
AŠ PAMILAU TAVE,
TODĖL NESILIAUJU TAU
REIKŠTIS IŠTIKIMA MEILE“
(Jer 31,3)

COMUNIONE E LIBERAZIONE
BROLIJS REKOLEKCIJOS

RIMINIS 2016

„Kasmetinių „Comunione e Liberazione“ Brolijos narių Rekolekcijų, vykstančių Rimini mieste pavadinimu „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikima meile“ (Jer 31,3), proga Jo Šventenybė popiežius Pranciškus, siūsdamas nuoširdų ir geranorišką sveikinimą, primena, kad Gailestingumo Jubiliejus yra palanki proga iš naujo atrasti tikėjimo grožį, kurio centras yra Tėvo, pasirodžiusio per Kristaus veidą ir palaikomo Dvasios, kuri lydi tikinčiųjų žingsnius per istorijos įvykius, gailestingoji meilė.

Gailestingumas yra Dievą ir žmogų suvienijantis kelias, nes atveria širdį vilčiai, kad esame visada mylimi, nepaisant mūsų nuodėmingumo. Šventasis Tėvas linki, kad visi, sekantys monsinjoro Luigi Giussani charizma, liudytų gailestingumą, jį skelbdami ir įkūnydami savo gyvenimuose gailestingumo darbais kūnui ir sielai, ir kad taptų Dievo artumo bei švelnumo ženklu, kad šių dienų visuomenė vėl atrastų solidarumo, meilės ir atleidimo būtinumą.

Jis šaukiasi dangiškojo Mergelės Marijos užtarimo, ir prašydamas melsti tvirtumo jo Petro įpėdinio tarnystei, jums ir visiems Rekolekcijų dalyviams siunčia apaštalinį palaiminimą, skirtą ir tiems, kurie yra prisijungę prie tiesioginės transliacijos, bei visai Brolijai.“

Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės Valstybės Sekretorius, 2016 m. balandžio 29 d.

Balandžio 29 d., penktadienio vakaras

Muzika įeinant:

Wolfgang Amadeus Mozart, *Requiem in re minore*, KV 626

Herbert von Karajan - Wiener Philharmoniker

„Spirto Gentil“ n. 5, Deutsche Grammophon

ĮVADAS

Julián Carrón

Mūsų sąmoningo gyvenimo veiksmas nėra tikras, jei neprasideda nuo suvokimo, jog esame nusidėjėliai. „Esame čia, nes visų pirma pripažįstame šią tiesą: esame nusidėjėliai. Jei jaučiatės sąžiningi, čia nėra ta vieta, kur turėjote ateiti: viskas būtų veltui“, yra pasakęs kun. Giussani, nes „suvokti, jog esame nusidėjėliai, yra pirmoji žmogaus tiesa, veikianti gyvenime ir istorijoje“¹. Nusidėjėliai, t.y. turintys poreikį. Būtent iš šio poreikio prasiveržia šauksmas, klausimas, kurio ką tik klausėmės Mocarto „Requiem“: „Salva me, fons pietatis“². Kaip sakė muitininkas iš šventyklos gilumos: „Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!“³.

Prašykime Šventosios Dvasios, kad mums dovanotų suvokimą, kaip mums reikalingas Jo gailestingumas. *Ateik, Šventoji Dvasia.*

Pradėkime šias dienas perskaitydami žinią, kurią mums siunčia popiežius Pranciškus:

„Kasmetinių „Comunione e Liberazione“ Brolijos narių Rekolekcijų, vykstančių Rimini mieste pavadinimu „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikima meile“ (Jer 31,3), proga Jo Šventenybė popiežius Pranciškus, siųsdamas nuoširdų ir geranorišką sveikinimą, primena, kad Gailestingumo Jubiliejus yra palanki proga iš naujo atrasti tikėjimo grožį, kurio centras yra Tėvo, pasirodžiusio per Kristaus veidą ir palaikomo Dvasios, kuri lydi tikinčiųjų žingsnius per istorijos įvykius, gailestingoji meilė. Gailestingumas yra Dievą ir žmogų suvienijantis kelias, nes atveria širdį vilčiai, kad esame visada mylimi, nepaisant mūsų nuodėmingumo. Šventasis Tėvas linki, kad visi, sekantys monsinjoro Luigi Giussani charizma, liudytų gailestingumą, jį skelbdami ir įkūnydami savo gyvenimuose gailestingumo darbais kūnui ir sielai, ir kad taptų Dievo artumo bei švelnumo ženklais, kad šių dienų visuomenė vėl atrastų solidarumo, meilės ir atleidimo būtinumą. Jis šaukiasi dangiškojo Mergelės Marijos užtarimo, ir prašydamas melsti tvirtumo jo Petro įpėdinio tarnystei, jums ir visiems Rekolekcijų dalyviams siunčia apaštalinį palaiminimą, skirtą ir tiems, kurie yra prisijungę prie tiesioginės transliacijos, bei visai Brolijai. Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės Valstybės Sekretorius“.

„Tuomet tasai mokinys, kurį Jėzus mylėjo, sako Petru: „Juk tai Viešpats!“ Išgirdęs, jog tai esąs Viešpats, Simonas Petras persijuosė palaidinę, – mat buvo neapsirengęs, – ir šoko į ežerą“. Jiems būnant su Juo, „nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti: „Kas tu esi?“, nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats“⁴.

„Vakarieniaudamas su jais prie stalo, paėmė duoną, sukalbėjo palaiminimą, laužė ir davė jiems. Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų, bet jis pranyko jiems iš akių. O jie kalbėjo: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo ir atvėrė Raštų prasmę?“⁵.

Pasakojimai apie prisikėlusio Kristaus pasirodymą nuolat liudija mokinių nuostabą Jį išvydus gyvą. Gyva Jo esatis juos užvaldo, nulemdama būseną ir veiksmus.

¹ „Questa cara gioia sopra la quale ogni virtù si fonda“, *Comunione e Liberazione* Brolijos rekolekcijos, užrašai iš paskaitų [Luigi Giussani], Rimini 1993, priedas prie *Litterae communionis-CL*, n. 6, 1993, p. 5.

² W.A. Mozart, *Requiem in re minore*, KV 626, III. Sequentia, No. 3 Rex Tremendae, CD „Spirto Gentil“ n. 5.

³ Lk 18,13

⁴ Jn 21,7,12

⁵ Lk 24,30-32

Jaudina matyti, kaip Jėzus pasilenkia prie jų poreikio, prie sumišimo, kurį tarp jų sukėlė Jo kančia ir mirtis: Jis Savo esatimi pateikia atsakymą mokinių baimei, verksmui, vienatvei, abejonėms ir ilgesiui. Kaip juose gimsta tas poreikis? Kodėl po viso to, ką per tuos metus jie išvydo ir išgyveno, tas poreikis yra toks stiprus? Nes tos istorijos, išgyventos su Jėzumi, trejų metų, praleistų su Juo, regėtų faktų, išgirstų žodžių nepakanka atsakyti į jų dabartinį poreikį.

Prisiminti net ir labai žavinčią praeitį nepakanka, kad pasitiktume šią valandą. Todėl ir Emauso mokiniai tarpusavyje kalbėjosi: „O mes tikėjome, kad jis atpirksias Izraelį. Dabar po viso to jau trečia diena, kaip tai atsitiko“⁶. Visi regėti ženklai, dažni susitikimai ir valgymas bei gėrimas kartu su Juo nepajėgė nugalėti nerimo, baimės ir vienatvės. Tai visada paliudija Marijos Magdaliotės ašaros. Tik gyva Jo esatis yra atsakymas, atitinkantis jų poreikį. Todėl mokiniams per jų pačių patirtį atsiskleidžia tikroji krikščionybės prigimtis. Krikščionybė nėra doktrina, etika, jausmas, tai – esančios Esaties faktas, užvaldantis užklydusį žvilgsnį, Esatis, kuriai svarbiausia leistis pamatomai, užlieti gyvenimus tų, kurie yra Jos bičiuliai, ir leisti jiems patirti gyvenimą be baimės ir liūdesio, net jeigu Jo su jais nebėra taip, kaip buvo prieš mirtį.

Ta Esatis yra tai, kas tarp jų bendra. Ta Esatis yra vienintelis jų bendrystės pamatas. Būtent ši patirtis jiems leidžia geriau suvokti savo skirtumus.

1. Dievo stilius

Šis Dievo veikimas, šis Jo pasirodymas mokiniams po prisikėlimo, kuris padarė juos tokius išskirtinius, dar paaštrina klausimą, kurį uždavė Judas Tadas per paskutinąją vakarienę: „Viešpatie, kas atsitiko, jog ketini apsireikšti mums, o ne pasauliui?“⁷. Grįždamas prie šio klausimo savo knygoje apie Jėzų, Benediktas XVI papildo: „Kodėl galingai nepasipriešinai savo priešams, kurie Tave iškėlė ant kryžiaus? [...] Kodėl savo neišmatuojama jėga jiems neįrodei, kad Tu esi Gyvasis, gyvenimo ir mirties Viešpats? Kodėl pasirodei tik mažai grupei mokinių, kurių liudijimu mes dabar turime pasitikėti? Tačiau šis klausimas susijęs ne vien su prisikėlimu, bet apskritai su tuo, kaip Dievas pasirodo pasauliui. Kodėl tik Abraomui, o ne pasaulio galingiesiems? Kodėl tik Izraeliui, o ne visoms pasaulio tautoms nenuginčijamu būdu?“⁸.

Štai kaip jis atsako: „Dievo slėpiniui būdinga veikti nuolankiai. Visai pamažu didžioje žmonijos istorijoje Jis kuria Savo istoriją. Jis tampa žmogumi taip, kad galėtų visiškai būti ignoruojamas Savo amžininkų bei istoriją valdančių jėgų. Jis kenčia ir miršta, ir Prisikėlęs nori pasiekti žmoniją tik per tikėjimą savųjų, kuriems pasirodo. Jis visada nuolankiai beldžiasi į mūsų širdies duris, ir jei atidarysime, pamažu tapsime pajėgūs „pamatyti“⁹, vadinasi, ir suprasti.

Čia Benediktas XVI pastebi: „Ar nėra būtent toks dieviškasis stilius? Ne užvaldyti išorine jėga, bet suteikti laisvę, dovanoti ir žadinti meilę. O ar tai, kas iš pirmo žvilgsnio atrodo taip mažai, geriau pagalvojus, nėra iš tiesų didinga? Ar Jėzus nepaskleidžia šviesos spindulių, kurie stiprėja bėgant amžiams, spindulių, kurie negalėtų sklisti iš paprastos žmogiškos būtybės, spindulių, kuriais į pasaulį iš tikrųjų patenka Dievo šviesos spindesys? Ar mokinių liudijimas būtų pajėgęs rasti tikėjimą ir pastatyti visuotinę bendruomenę, jei per jį nebūtų veikusi tiesos jėga [jėga iš Aukštybių]? Jei atidžia širdimi klausomės liudininkų ir atsiveriame ženklams, per kuriuos Viešpats leidžia patikėti jais ir Juo pačiu, tuomet žinome: Jis tikrai prisikėlė. Jis yra Gyvasis. Atsiduodame Jam ir žinome, kad esame teisingame

⁶ Lk 24,21

⁷ Jn 14,22

⁸ Joseph Ratzinger / Benediktas XVI. *Jėzus iš Nazareto. II dalis*. Katalikų pasaulio leidiniai, 2012.

⁹ Ten pat.

kelyje. Su Šventuoju Tomu savo rankomis paliečiame perdurtą Jėzaus šoną ir išpažįstame: „Mano Viešpats ir mano Dievas!“ (Jn 20,28)¹⁰.

Būtent tai nustebina ir tada, ir dabar.

Mokiniamis šis nepanaikinamas faktas tapo pradžios tašku. Jų sąmoningumą apibrėžė Kristaus pasirodymas, susitikimas su Gyvuoju. Tačiau būtent šis faktas jiems kėlė klausimą: kodėl Jis pasirinko mus? Šis klausimas jiems leido suvokti Dievo metodą – pasirinkti kelis (išsirinkimas, prielankumas), kad pasiektų visus, – ir būdą veikti – nuolankų stilių. Dieviškasis stilius neįsiveržia su didžiule jėga, bet pažadina laisvę jos niekaip nespausdamas. Apie tai nuostabiai primena Péguy: „Dėl šios laisvės [...] viską paaukojau, - sako Dievas, - / Dėl malonumo būti mylimam laisvų žmonių, / Laisvai“¹¹.

Toks Dievo metodas, sąmoningas tokio metodo suvokimas šiuo metu yra ypač svarbus, nes, pasak popiežiaus Pranciškaus, „šiandien mes išgyvename pokyčių epochą ne dėl to, kad keičiasi epocha“¹²; pastaraisiais metais mes dažnai grįžtame prie pokyčio temos. Naujoji situacija, kuriai būdinga daugelio senųjų įsitikinimų griūtis, mumyse, kaip ir mokiniuose, provokuoja nerimą, baimę, abejones dėl to, kaip ją priimti.

Neseniai, per vieną nuostabų interviu, Benediktas XVI atskleidė esminį šios pokyčių epochos matmenį: „Šių dienų žmogui, lyginant su Liuterio laikais ar su klasikine krikščioniškojo tikėjimo perspektyva [kurios pagrindinis rūpestis – amžinasis išganymas], tam tikra prasme viskas apsvirtė. Žmogui nebeatrodo, kad jam reikia pasiteisinti akistatoje su Dievu, tačiau, jo nuomone, būtent Dievas turi pasiteisinti [žmogui], matant, kiek pasaulyje egzistuoja baisių, ir susiduriant su žmogiškosios būtybės skurdu – visu tuo, kas galiausiai priklauso nuo jo paties“¹³.

Matome, kad visiškai apverčiama atsakomybė. Dabar Dievas turi kažkaip pasiteisinti, ne žmogus: gyvename tokioje situacijoje, tokia yra „mūsų laikų tendencija“¹⁴. Tam tikra prasme, Dievas turi pasiteisinti žmogui, o ne atvirkščiai; paradoksalu, bet būtent Dievas, teigiama prasme, turi įrodyti esąs žmogaus, jo prašymo, jo šauksmo lygmenyje. „Tam tikra prasme viskas apsvirtė“, apsvirtė atsakomybė: dabar ši atsakomybė yra Dievo. Jis turi įrodyti, kad yra dėl žmogaus, kad Jis būtinas žmogui gyventi.

Nuostabu, kaip kun. Giussani iš anksto pajuto tokio epochinio pokyčio ženklus ir reikšmę, ir kaip šį apsvertimą jis pavertė pamatiniu savo metodo akmeniu. Tarsi Dievas, Dievas tapęs žmogumi, Jo istorinė esatis, Bažnyčia, turėtų pasiteisinti prieš žmones, arba kalbant mums suprantamesniais žodžiais, tarsi Dievas, Bažnyčia „privalėtų stoti į teismą, kuriame teisėjas esi tu savo patirtimi“¹⁵.

Būtent tai buvo būdinga judėjimui pačioje pradžioje. Kitaip nei daugelis kitų, jau šeštajame dešimtmetyje kun. Giussani pastebėjo, kad krikščionybė, net ir būdama tradicinis užnugaris visiems, nebeturėjo įtakos jaunimui, su kuriuo jis susidurdavo Milane ir mokykloje. Jam tapo akivaizdu, kad Dievas tapęs žmogumi, Kristus, turėjo iš naujo „pasiteisinti“ priešais tuos jaunos žmones, kurie apie Dievą nebenorėjo nieko girdėti, netgi tikėjosi pagaliau galėsią Jo nusikratyti. Todėl krikščionybė turėjo būti pateikta iš naujo pagal savo prigimtį: kaip įvykis, kuris dabar užlieja gyvenimą ir jį pakeičia.

Nenorėdamas nieko įpiršti iš išorės, nuo pat pirmosios dienos mokykloje kun. Giussani stoja prieš savo mokinių teismą, palieka savo pasiūlymą jų vertinimui. „Nesu čia tam, kad laikytumėte savomis tas idėjas, kurias jums pateiksiu, bet kad išmokyčiau jus tikro metodo įvertinti tai, ką jums pasakysiu“¹⁶.

¹⁰ Ten pat.

¹¹ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš *I Misteri*, Jaca Book, Milan, 1997, p. 343.

¹² Pranciškus, *Kalba per susitikimą su V-ojo Nacionalinio Italijos Bažnyčios suvažiavimo atstovais*, Florencija, 2015 m. lapkričio 10 d.

¹³ *Interviu su popiežiumi emeritu Benediktu XVI apie nuteisinimą tikėjimu*, iš *Per mezzo della fede*, D. Libanori, San Paolo, 2016. p.129.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ L. Giussani, *L'io rinasce in un incontro (1986-1987)*, Bur, Milano 2010, p. 300.

¹⁶ L. Giussani, *Il rischio educativo*, Bur, Milano 2016, p. 20.

Apibendrintai pagrindinis šio metodo bruožas yra krikščionybės kaip įvykio, kuris leidžiasi vertinamas mūsų patirties, skelbimas. Todėl nuo pat pradžių, kaip liudija pirmasis „Religinio jausmo“ skyrius, kun. Giussani leidžia savo jauniems pašnekovams suprasti, kad jie turi kriterijų, pagal kurį gali įvertinti tai, ką jis jiems pasiūlys. Tai – jų širdis.

O trečiajame trilogijos tome („Kodėl Bažnyčia?“) jis primena, jog Bažnyčia, per kurią žmonės šiandien pasiekia Kristaus pasiūlymas, „nori save sulyginti“ būtent su šiuo vertinimo kriterijumi, „atsiduodama autentiškos žmogaus patirties malonei. Savo nešamą žinią ji patiki įgyvendinimui pagal mūsų širdies pirminius kriterijus. Ji nekelia sąlygų, kurių mechanškai reikėtų laikytis, ji pasikliauja mūsų patirties sprendimu, net nuolat skatina ją iki galo nueiti savo kelią. [...] Bažnyčia kartu su Jėzumi kartoja, jog ją galima pripažinti verta pasitikėjimo dėl jos atitikimo pirminiams žmogaus poreikiams autentiškiausia forma. Būtent tai Jėzus turėjo omenyje jau cituotais žodžiais savo mokiniais pažadėdamas „šimteriopą atlygį“ šioje žemėje“. Kun. Giussani tęsia: „Taip ir Bažnyčia tarsi sako žmogui: „Būdamas su manimi, įgausi gyvenimo pilnatvės patirties, kurios nerasi kitur“. Būtent tokiu rizikingu pažadu Bažnyčia pati save išbando, siūlydamasi kaip Kristaus tąsa“¹⁷.

Kaip tuomet Dievas pasiteisina žmogaus akivaizdoje, mūsų akivaizdoje? Dievo pasiteisinimas yra „atitikimas“, kitaip neįmanomas atitikimas giliems ir nepanaikinamiems žmogaus širdies poreikiams, kiekvieno žmogaus, tikro žmogaus poreikiams, dėl kurių jis yra persekiojamas nepagydomo nerimo, nepaisant jokių pasiekimų. Dievas pasiteisina priešais žmogų siūlydamas tai, kas yra „geriau“, leiddamas pražysti gyvenimui, suteikdamas egzistencijai žmogiškumo pilnatvę, kurios žmogus negali pasiekti savo jėgomis.

Taigi, pasak kun. Giussani, Bažnyčia nesukčiauja, nes „visa tai, ką ji sako ir daro, yra visiškai prieinama bet kieno vertinimui. Jos formulė yra tokia: įsitink pats, įsitink pats! Jos pasiūlymas visiškai atsiduoda tam, ką tu patyrei: tu įvertini“. Ir prideda: „Neįmanoma būti atviresniems! [...] Bažnyčia nesukčiauja, nes nebando tau įteigti nieko, ko tu, nebūdamas tikras, nebūtum priverstas pats atrasti“¹⁸.

2. „Laikmečio ženklas“

Taigi kaip gali Bažnyčia pasiteisinti priešais mus ir prieš visus žmones? Reikia gerai suprasti klausimą, kaip mums dažnai kartodavo kun. Giussani, cituodamas Niebuhrą: „Niekas nėra taip neįtikima, kaip atsakymas į klausimą, kuris nebuvo užduotas“¹⁹. Reikia suprasti, kokia yra šiandienos problema, kad kiekvienas priimtų atsakymą kaip įtikimą.

Koks yra šių dienų klausimas, šių dienų žmogaus klausimas? Popiežius Benediktas XVI cituotame interviu jį įvardina šitaip: „Suvokti, kad mums reikia malonės ir atleidimo“²⁰. Vadinasi Bažnyčia pasiteisins prieš šių dienų žmogų, jei atsakys į šį malonės ir atleidimo poreikį.

Dėl šios priežasties Benediktas XVI tvirtina: „Man „šio laikmečio ženklas“ yra faktas, kad Dievo gailestingumo idėja atsiduria centre ir ima dominuoti“. Jau „popiežius Jonas Paulius II buvo giliai pagautas tokio impulso. [...] Atsispirdamas nuo patirties, kuria remdamasis jau nuo pirmųjų gyvenimo metų jis turėjo pripažinti žmonių žiaurumą, jis tvirtina, jog gailestingumas yra vienintelė tikra ir pagrindinė efektyvi reakcija į blogio jėgą. Tik ten, kur yra gailestingumas, baigiasi žiaurumas, baigiasi blogis ir smurtas“²¹. Šventasis Jonas Paulius II visuomet siūlė gailestingumą kaip vienintelį tikrą atsakymą į blogį ir smurtą. „Popiežius Pranciškus visiškai pritaria šiai linijai. Jo pastoracinė praktika

¹⁷ L. Giussani, *Kodėl Bažnyčia?*, Katalikų pasaulio leidiniai, 2007, p. 223-224.

¹⁸ L. Giussani, *Una presenza che cambia*, Bur, Milano 2004, p. 294.

¹⁹ R. Niebuhr, *Il destino e la storia*, Bur, Milano 1999, p. 66.

²⁰ *Interviu su popiežiumi emeritu Benediktu XVI apie nuteisinimą tikėjimu*, iš *Per mezzo della fede*, D. Libanori, San Paolo, 2016. p.129.

²¹ Ten pat.

pasireiškia tuo, kad jis nuolat kalba apie Dievo gailestingumą. Būtent gailestingumas mus veda link Dievo [ir būtent jis mus patraukia], o teisingumas – gąsdina. [...] Mano nuomone, - tęsia giliomis įžvalgomis pasižymintis Benediktas XVI, - tai parodo, kad po pasitikėjimo savimi ir teisingumo žavesiu žmogus slepia gilų savo žaizdų ir nusižeminimo Dievo akivaizdoje suvokimą. Jis laukia gailestingumo. Visiškai neatsitiktinai gerojo samariečio palyginimas yra itin patrauklus šių laikų žmonėms. Taip yra ne tik todėl, kad jame aiškiai pabrėžiamas socialinis krikščioniškosios egzistencijos aspektas“, bet taip pat jis atskleidžia, kaip „žmonės laukia giliai širdyje, kad samarietis ateitų jiems padėti, kad jis pasilenktų prie jų, aliejumi pateptų jų žaizdas, jais pasirūpintų ir nuvestų į saugią vietą. Galiausiai jie žino, kad jiems reikia Dievo gailestingumo ir švelnumo. Atšiauriame formaliame pasaulyje, kuriame jausmai nieko nebereiškia, vis dėlto stiprėja gelbstinčios, neatlygintinai dovanojamos meilės laukimas. Mano supratimu, dieviškojo gailestingumo tema naujai išreiškia tai, kas yra nuteisinimas tikėjimu. Remiantis Dievo gailestingumu, kurio visi ieško, įmanoma ir šiandien naujai paaiškinti nuteisinimo doktrinos pagrindą ir vėl atskleisti jos esmę“²².

Toks Benedikto XVI pateiktas apibūdinimas buvo visiškai perimtas jo įpėdinio. Giliai suvokdamas visiems mums būdingą Dievo gailestingumo poreikį, popiežius Pranciškus parodė savo genialumą, paskelbdamas Šventuosius Gailestingumo Metus. Šis popiežius (kaip ir Jonas Paulius II bei Benediktas XVI) yra itin jautrus šiuolaikiniam žmogui, supranta jo situaciją, jo nerimo ir žaizdų keliamą ilgesį, kurį dažnai visiškai netikėtai pastebi Bažnyčioje ir už jos ribų, išeidamas už įprastų ribų, nusistovėjusių schemų tiek iš vienos pusės, tiek iš kitos.

Paklaustas „Kodėl, Jūsų manymu, mūsų laikotarpiui ir mūsų žmonijai taip reikia gailestingumo?“, popiežius Pranciškus atsakė: „Nes tai sužeista žmonija, gilių žaizdų išvagota žmonija. Ji nemoka jų gydyti arba mano, kad jų išgydyti neįmanoma. [...] Prie to šiandien prisideda ir drama, kad laikome savo blogį, savo nuodėmę nepagydomais, laikome juos kažkuo, ko neįmanoma išgydyti ir atleisti. Trūksta realios gailestingumo patirties. Laikotarpio, kuriuo gyvename, trapumas pasižymi ir manymu, jog nėra galimybės atsitiesti, nėra rankos, kuri padėtų tau atsikelti, nėra apkabinimo, kuris tave išgelbėtų, atleistų, pakylėtų, apgaubtų tave beribe, kantria, atlaidžia meile; vėl pastatytų ant kojų“²³. Matosi, kad Popiežius puikiai suvokia problemą ir kelią: kokios yra žaizdos ir kuo jas galima gydyti, kaip galima jas išsigydyti.

Šiuolaikiniam žmogui reikia „realios gailestingumo patirties“. Net ir susidūrus su nesugebėjimu mąstyti, kuris sužeidžia daugybę žmonių, Popiežius žino, jog neįmanoma susigrąžinti ontologijos, t.y. žmogiškosios būtybės tiesos, aiškiau suvokimo apie tai, kas ji yra, paprasčiausiai teisingai kalbant apie žmogų ar kartojant moralės doktrinos tiesas; tai įmanoma tik per gailestingumo patirtį, kuri leidžia suprasti ir doktriną.

Todėl atsakydamas į giliausias šiuolaikinio žmogaus žaizdas, Popiežius nesuorganizavo gailestingumo kongreso, neapsiribojo pasiūlydamas diskusiją šia tema, bet pasiūlė tokį gestą, kuris visų pirma leistų mums patiems išgyventi gailestingumo patirtį ištisus metus, lydimiems jo nuolatinio paraginimo.

Kad imtų veikti žmogiškosiose kančiose, kad atsakytų realiam žmogui, pasižyminčiam trapumu, Bažnyčia, todėl ir kiekvienas iš mūsų, turi patirti Dievo gailestingumo apkabinimą; tuomet galėsime apie tai liudyti visiems žmonėms, kuriuos susitikime kelyje.

Toks yra Gailestingumo Jubiliejaus tikslas, tęsiant „nuolankų“ Dievo metodą: pasiekti visus žmones per Jo išrinktuosius, per Bažnyčią, draugiją tų, kuriuos Jis pasirenka ir kurie Jį pripažįsta.

²² Ten pat.

²³ Pranciškus, *Dievo vardas – Gailestingumas*, Baltos lankos, 2016.

Pasiūlydamas Bažnyčiai švęsti Jubiliejų, Šventasis Tėvas parodo, kad neklysta ir nelaiko savaime suprantamu dalyku nei subjekto, kuris turi liudyti gailestingumą, nei „vietos“, kuri jį sukuria²⁴.

Toks tikslo ir metodo suvokimas akivaizdžiai atsiskleidžia per klausimą: „Kodėl Gailestingumo Jubiliejus? Ką tai reiškia?“, ir atsakymą: „Bažnyčiai [t.y. kiekvienam iš mūsų] reikia tokio neeilinio momento. Nesakau, kad Bažnyčiai šis neeilinis momentas yra geras. Sakau, kad Bažnyčiai reikia tokio neeilinio momento. Reikšmingų pokyčių pažymėtoje mūsų epochoje Bažnyčia yra pašaukta įnešti savitą indėlį, kuris Dievo esatį ir artumą padarytų regimus. O Jubiliejus yra palankus metas mums visiems, nes apmąstydami Dieviškąjį Gailestingumą, viršijantį bet kokias žmogiškąsias ribas, galime tapti tikresniais ir veiksmingesniais liudytojais“²⁵. Tikslas yra liudyti. Metodas – apmąstyti, t.y. pasinerti į gailestingumo patirtį, nes pirmiausia jos reikia krikščionių tautai, t.y. mums, kiekvienam iš mūsų.

Ką visa tai galiausiai reiškia mums? „Pažvelgti į Dievą, gailestingąjį Tėvą, ir į brolius bei seseris, reikalingus gailestingumo, reiškia sutelkti dėmesį į *Evangelijos turinio esmę*: Jėzų, įsikūnijusį Gailestingumą, kuris mūsų akims leidžia išvysti didingą Dievo Meilės trejybėje slėpinį“. Todėl „švęsti Gailestingumo Jubiliejų reiškia į savo asmeninio ir bendruomeninio gyvenimo centrą susigrąžinti krikščioniškojo tikėjimo esmę, t.y. Jėzų Kristų, gailestingąjį Dievą“²⁶. Bulėje dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo Popiežius atkakliai primena: „Jėzus Kristus yra Tėvo gailestingumo veidas. Šie žodžiai gali būti geras krikščionių tikėjimo slėpinio apibendrinimas. Jėzuje iš Nazareto Tėvo gailestingumas tapo gyvas bei regimas ir pasiekė savo aukščiausiąjį tašką“²⁷. Šventieji Metai skirti „išgyventi *gailestingumą*. Taip, brangūs broliai ir seserys, šie Šventieji Metai mums duoti tam, kad savo gyvenime patirtume švelnų ir subtilų Dievo atleidimo prisilietimą, Jo buvimą šalia mūsų ir Jo artumą ypač tomis akimirkomis, kai mums labiausiai to reikia“²⁸. Pats prisikėlęs Jėzus šiandien pasilenkia prie mūsų žaizdų.

„Taigi šis Jubiliejus yra malonės metas, kad Bažnyčia išmoktų rinktis tik tai, kas *Dievui labiausiai patinka*. O kas yra tai, kas *Dievui labiausiai patinka?*, - klausia popiežius Pranciškus. - [...] Jubiliejus bus „palankus metas“ Bažnyčiai, jei išmoksime rinktis tai, kas *Dievui labiausiai patinka*, nepasiduodami pagundai manyti, kad yra svarbesnių ar skubesnių dalykų. Nėra nieko svarbiau, kaip pasirinkti tai, kas *Dievui labiausiai patinka*, t.y. Jo gailestingumą, meilę, švelnumą, apkabinimą!“²⁹.

Užbėgdamas už akių galimam prieštaravimui, tarsi skaitydamas mūsų mintis, popiežius Pranciškus papildo: „Žinoma, kas nors galėtų paprieštarauti: „Tačiau, Tėve, ar šiais Metais Bažnyčia neturėtų padaryti kažko daugiau? Teisinga apmąstyti Dievo gailestingumą, bet yra daug skubesnių reikalų!“. Tiesa, daug reikia nuveikti, aš visuomet apie tai primenu. Tačiau būtina atsižvelgti į tai, kad užmaršumas apie gailestingumą kyla iš *savimeilės*. Pasaulyje tai tampa išskirtinai savo interesų, malonumų ir puikybės patenkinimo paieškomis, susietomis su turto kaupimu, o krikščionių gyvenime tai dažnai įgauna veidmainystės ir tuštybės formą. Visi šie dalykai prieštarauja gailestingumui. Savimeilės išraiškų, dėl kurių gailestingumas pasauliui tampa svetimas, yra tokia gausybė, kad dažnai net

²⁴ „Ištis, tikėjimui reikia vietos, kurioje būtų galima liudyti ir komunikuoti, ir kad tai atitiktų ir būtų proporcinga tam, kas komunikuojama. Kad būtų perduotas grynai doktrinos turinys, idėja, galbūt užtektų knygos arba žodinio žinios pakartojimo. Tačiau tai, kas komunikuojama Bažnyčioje, tai, kas perduoda jos gyvą Tradiciją, yra nauja šviesa, gimstanti iš susitikimo su gyvuoju Dievu, šviesa, kuri paliečia žmogaus centrą, širdį, įtraukia jo protą, valią ir meilę“ (Pranciškus, enciklika *Lumen fidei*, 40).

²⁵ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2015 m. gruodžio 9 d.

²⁶ Ten pat.

²⁷ Pranciškus, *Misericordiae Vultus. Bulė dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo*, 2015 m. balandžio 11 d., 1.

²⁸ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2015 m. gruodžio 9 d.

²⁹ „Taip pat isvarbus darbas atnaujinant Bažnyčios institucijas ir struktūras yra priemonė, turinti mus vesti į gyvą ir atgaivinančią Dievo gailestingumo patirtį, kuri vienintelė gali užtikrinti, kad Bažnyčia būtų tas miestas, pastatytas ant kalno, kurio negalima paslėpti (plg. Mt 5,14). Tik gailestinga Bažnyčia gali suspindėti! Jei nors vienai akimirksniui pamirštume, kad gailestingumas yra tai, „kas *Dievui labiausiai patinka*“, visos mūsų pastangos būtų beprasmiškos, nes taptume savo institucijų ir struktūrų, kokios jos bebūtų atnaujintos, vergais“ (Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2015 m. gruodžio 9 d.).

nebemokame jų atpažinti kaip savo ribotumo ir nuodėmės. Štai kodėl būtina pripažinti, jog esame nusidėjėliai: kad sustiprintume tikrumą dieviškuoju gailėstingumu. „Viešpatie, aš esu nusidėjėlis; Viešpatie, esu nusidėjėlė; ateik ir parodyk savo gailėstingumą“. Tokia malda yra labai graži. Tai paprasta malda, kurią reikia sakyti kiekvieną dieną: „Viešpatie, aš esu nusidėjėlis; Viešpatie, esu nusidėjėlė; ateik ir parodyk savo gailėstingumą“³⁰.

3. „Laukiau Tavęs dieną ir naktį“

Dabar kiekvienas iš mūsų turi galimybę atpažinti save šiuose autoritetinguose popiežiaus Pranciškaus žodžiuose, kurie, pasak Benedikto XVI, visiškai sutampa su jo paties bei Jono Pauliaus II žodžiais. „Užmaršumas apie gailėstingumą“ kyla iš to, kad kiti interesai atsiduria pirmoje vietoje. Pranašai nuolat mus išjudina iš tokios pozicijos. Mūsų viltis – leistis išjudinamiems.

Vėl skaitydamas šiuos tekstus, negalėjau nepagalvoti apie tai, kaip itin sunkioje situacijoje, iš kurios išsirutuliojo Šešiasdešimt aštuntųjų metų įvykiai, iškart po to, kai buvo užimtas Katalikiškasis Universitetas (o prie to prisidėjo ir daugelis priklausiusių judėjimui), kun. Giussani įvardino problemos esmę: mes nelaukėme Viešpaties „dieną ir naktį“; turėjome kitų interesų ir svarbesnių veiklų, nei „laukti Jo dieną ir naktį“. Remdamasis šia situacija, kun. Giussani nesvyruodamas tvirtino: „Mums pritrūko proto gebėjimo suprasti situaciją ir savo veiksmus, nes nelaukėme Jo dieną ir naktį“. Kodėl? Ką reiškia, kad Jo nelaukėme? Reiškia, kad laukėme kitko, kad tikėjomės daugiau, t.y. mums centras nebuvo Kristus. „Todėl, mano manymu, jei būtume Jo laukę dieną ir naktį, mūsiškių elgesys ir sutarimas Katalikiškajame Universitete būtų buvęs kitoks; jie buvo tokie dosnūs, bet ar nuoširdūs?“. Jo teigimu, „gesto tikrumas neateina iš politinio įžvalgumo“, bet iš „Jo laukimo dieną ir naktį; kitaip mūsų kalbos supainiojamos su kitų kalbomis, tampa pagrindu kitų kalboms. Mes galime užsiimti savo veikla ir, patys to nepastebėdami, imti pavyzdį iš kitų, lygiuotis į kitų rodomą pavyzdį. Tik jei laukiame Jo dieną ir naktį, mūsų žodžiai išsiskirs, bus kitokie ir mūsų veiksmai“³¹.

Tai nėra nuoseklumo ar visiško aiškumo klausimas. Nes galima Jo laukti „dieną ir naktį“ net ir tada, kai įdėtos pastangos neduoda rezultatų, kai turime sumokėti už savo menkumą. Tai – troškimo, laukimo klausimas. Juk kažko visada laukiame, trokštame, tai pripažįstame kaip kiekvienos akimirkos „esmę“, „net jei gyventume penkias minutes“³²: jei Kristus nėra tas, kurio laukiame, trokštame, tuomet tai būtinai yra kažkas kita. Tačiau tai reiškia, kad tikimės, jog būtent kažkas kita, o ne Kristus ir gyvas susitikimas su Juo, ne bendrystė su Juo, ne Jo esatis, tobulinanti pasaulį, pakeis dalykus, pakeis asmeninę ar socialinę situaciją. Problema nėra mūsų pastangų nebrandumas, bet ar mūsų veiksmų šaltinis yra Jo esaties troškimas ir laukimas.

Ta pačia proga, 1967 metų lapkritį, kun. Giussani pasakė: „Galbūt atvirai tai nepasakoma, bet trokštama kažko daugiau. [...] Dėmesio, tai nėra vien pradžia, negalima tvirtinti, kad tai – pradžia, įvykstanti vieną kartą, ši pradžia turi įvykti kiekvieną dieną. Tai turi būti proto *habitus*, tai turi tapti mentalitetu. Tai turi apimti viską: teisybę ir neteisybę, nuopelnus ir klaidas, dieną ir naktį: „Laukiau Tavęs dieną ir naktį“. Todėl pagalvokite, prašau, kaip viso ko pradžia (ar tai būtų tam tikro apsilėidimo pradžia, ar laukimo praradimas, ar faktas, kad šis troškimas nesukuria proto *habitus*, nesukuria mentaliteto), kaip viskas priklauso nuo to, kad užsikemšame ausis, išgirdę mums duotą pranašystę. Nes Dievas siunčia pranašą, kad mus pažadintų. Pašaukimas visuomet ateina per pranašystę, per pranašo balsą, visuomet. Ar suprantate, kad visa tai prasideda (tokiu būdu troškimas, tas „Ateik“, apie kurį kalbėjome anksčiau, tampa konkretus) nuo mūsų bendrystės nesiklausymo? Nes pati grupė yra

³⁰ Pranciškus, *Bendroji audiencija, 2015 m. gruodžio 9 d.*

³¹ Istorinis Bažnytinės Asociacijos Memores Domini Archyvas (ASAEMD), *Audiovizualinė medžiaga*, Memores Domini Advento Rekolekcijos, Milanai, 1967m. lapkričio 19 d.; taip pat žr. A. Savorana, *Vita di don Giussani*, Bur, Milano 2014, p. 391ss.

³² L. Giussani, *Religinis jausmas*, Tyto Alba, 2000, p. 82.

pranašystė, pažadinimas, priminimo vieta. Čia ir yra karti, supuvusi šaknis. Kaip bebūtų keista, tokios nevienareikšmiškos pozicijos galime laikyti ir šio dalyko atžvilgiu; nes pripažinti grupės vertę nereikia ją vertinti sentimentaliai, petys į petį, kaip vieni kitų šilumą, bet kaip sakomus žodžius³³, kaip įvertinimą.

Kun. Giussani visada mums priminė apie Jo laukimą dieną ir naktį, nes tai yra būtina, kad gyventume. Kaip dažnai, susidūręs su mūsų silpnumu, išdavystė, mums primindavo nesipiktindamas: „Norėdami suprasti, kas yra išdavystė, turime pagalvoti apie savo išsiblaškimą, nes išdavystė yra praleisti dienas, savaites, mėnesius... prisiminkite vakar vakarą, kada apie Jį pagalvojome? Kada rimtai, nuoširdžiai apie Jį pagalvojome per pastarąjį mėnesį, per pastaruosius tris mėnesius, nuo spalio iki dabar? Niekada. Mes niekada apie Jį negalvojome taip, kaip Jonas ir Andriejus, matydami Jį kalbant. Jeigu sau uždavėme klausimų apie Jį, tai iš smalsumo, iš poreikio analizuoti, atrasti, išsiaiškinti, suprasti. O kad pagalvotume apie Jį, kaip tikras įsimylėjęlis galvoja apie savo mylimą žmogų (nors ir tai nutinka labai retai, nes viską apskaičiuojame, kad apsimokėtų!), taip tyrai, visiškai atsitraukęs, trokšdamas tik gėrio³⁴. Kaip retai pagalvojame apie Jį kaip apie gyvą, mylimą Esatį! Pakaktų palyginti, kaip mokiniai elgėsi iškart po Velykų, po to, kai Jį išvydo prisikėlusį: kas buvo užvaldęs jų mintis, ką jie nuolat regėjo? Jie buvo pagauti Esaties, kuri sunaikino jų baimę ir liūdesį. Vienas žmogus man parašė: „Atsitiktinai perskaičiau paprastą Emilės Dickinson laišką draugei. Mane jis nustebino, nes man pasirodė, jog čia labai glaustai aprašomas Kristaus ilgesys: „*Morning without you is a dwindled Dawn*“ [Rytas be tavęs yra nereikšminga aušra]. Kai vyrauja sumaištis, tik meilė Jam pakeičia gyvenimą, o be Jo gyvenimas neturi skonio (*a dwindled Dawn*)“³⁵.

1982 metais matydamas susirinkusiųjų veidus, mąstydamas apie susitikimo, kuris juos pagavo ir atvedė iki ten, gaivumą, pirmųjų Brolijos rekolekcijų dalyviams pasakė: „Kažin, ar vis dar susijaudiname taip, kaip likdavome sujaudinti Varigotti“, t.y. judėjimo pradžioje. Ir tęsė: „Jūs suaugote ir nors išsiugdėte savo profesinius gebėjimus, išlieka galimybė atitolti nuo Kristaus (ypač lyginant su emocijomis, su tam tikromis aplinkybėmis prieš daugelį metų). [...] Tarsi Kristus būtų toli nuo širdies“³⁶.

O mes? Ar jaučiame poreikį, kad mums atleistų, vėl apkabintų už visus mūsų nupuolimus, išsiblaškimą, sutartinį užsimiršimą, kuris užvaldo mūsų dienas, išdavystę, menkumą? Kas užvaldo mūsų gyvenimą, mintis ir žvilgsnį šiuo sąmyšio bei nerimo metu? Ar jaučiame Jo gailestingumo poreikį? Šventasis Bernardas tai gerai išreiškia tokiu sakiniu: „Žmogus grįžta prie savo tiesos, kai pripažįsta savo menkumą“³⁷.

Tačiau neužtenka pripažinti savo menkumą ir viskas; taip mes grįžtame prie savo tiesos, bet to neužtenka. Juk dažnai suprantame, kad to negana. Reikia, kad kažkas sužadintų atleidimo poreikį.

Gailestingumo Metai yra proga, kviečianti mus suvokti, kaip mums reikia, kad Jis pasilenktų prie mūsų išsiblaškimą, žaizdų, kad mus vėl patrauktų kaip mokinius po Jo kančios ir mirties sumaištis. Tarsi mums reiktų to, apie ką kalbėjo Dostojevskis: „O jūs norite jį siaubingai, baisiai nubausti, pačia baisiausia bausme, kokią tik galima įsivaizduoti, su sąlyga, kad jo siela bus amžiams išgelbėta ir atkurta? Jei taip, tuomet suspauskite jį savo gailestingumu! Pamatysite, išgirsite, kaip sudrebės ir išsigąs jo siela: man toks didelis gerumas, man tiek daug meilės, ar aš to vertas?“³⁸. Taip Dievas elgiasi su mumis: šiais metais mus „spaudžia“ Savo gailestingumu, kad metų pabaigoje būtume dar tikresni dėl Jo gailestingumo ir galėtume Jį liudyti.

³³ Istorinis Bažnytinės Asociacijos Memores Domini Archyvas (ASAEMD), *Audiovizualinė medžiaga*, Memores Domini Advento Rekolekcijos, Milanai, 1967m. lapkričio 19 d.

³⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, Rizzoli, Milano 2007, p. 329.

³⁵ Plg. „April 1885, (L 981)“, iš *The Letters of Emily Dickinson*, Edited by Thomas H. Johnson, Associated Editor: Theodora Ward, Cambridge MA, The Belknap Press of Harvard University Press, 1958.

³⁶ L. Giussani, «La familiarità con Cristo», *Tracce-Litterae communionis*, n. 2, 2007 vasaris, p. 2.

³⁷ „*Primus veritatis gradus est, primum seipsum attendere, seu propriam miseriam agnoscere*“ (Šv. Bernardas Klervietis, „De gradibus humilitatis et superbiae“, *PL 182*, col. 948).

³⁸ F.M. Dostojevskis, *Broliai Karamazovai*, Margi raštai, 2008.

Turime subrandinti tikėjimą gailestingumu. Todėl mums verta klausyti Popiežiaus balso, pranašo, kurį mums davė Dievas, kad vestų Jo tautą per tokią epochos sumaištį: „Taip pat ir šie Ypatingieji Šventieji metai yra malonės dovana. Žengti pro Šventąsias duris reiškia atrasti didį Tėvo gailestingumą, kuris visus priima ir asmeniškai išeina kiekvieno pasitikti. Jis mūsų ieško! Jis mus pasitinka! Tai bus metai, kuriais kiekvienas *turime subrandinti tikėjimą gailestingumu*. Kaip nusižengiame Dievui ir jo malonei, kai tvirtiname, kad už nuodėmės būsime baudžiami Jo teisme, o ne kad jas mums atleis Jo gailestingumas (plg. Augustinas, „De praedestinatione sanctorum“ 12, 24)! Būtent taip. Turime gailestingumui teikti pirmumą prieš teismą. Bet kokiu atveju, Dievo teismas bus nušviestas gailestingumo šviesos. Žengimas pro Šventąsias duris teleidžia mums pasijusti *šio meilės ir švelnumo slėpinio dalyviais*. Palikime baimę ir nuogąstavimus, nes jie netinka tiems, kurie yra mylimi, verčiau gyvenkime *džiaugsmu, kad susitinkame su malone, kuri viską pakeičia*“³⁹.

Mumyse turi subręsti tikrumas, kad gailestingumas yra vienintelis tikras atsakymas į šiandieninio žmogaus situaciją, žiaurumus, žaizdas, vargus ir prieštaravimus, su kuriais susiduriame.

Popiežius tokiu būdu pabrėžia gailestingumo poreikį: „Jausti didelį džiaugsmą, kad mus surado Jėzus, kuris kaip Gerasis Ganytojas išėjo mūsų ieškoti, kai buvome pasiklydę“⁴⁰. Ir paaiškina, kad tai yra „tikslas, kurį Bažnyčia sau kelia šiais Šventaisiais Metais. Taip sustiprinsime savo tikrumą, kad gailestingumas gali iš tiesų prisidėti prie žmogiškesnio pasaulio kūrimo. Ypač mūsų laikais, kai atleidimas yra retas žmogiškojo gyvenimo svečias, kvietimas būti gailestingiems tampa dar atkaklesnis ir aktualus visur: visuomenėje, institucijose, darbe ir šeimoje“⁴¹.

Tik pasiekę tokį tikrumą, kuris mums leidžia nugalėti baimę, vienatvę, abejonę, galėsime priimti milžiniškus epochos pokyčio iššūkius, naudodami vienintelį efektyvų ginklą – liudijimą, kuris yra galutinis Šventųjų Metų tikslas: „Kaip tik todėl paskelbiau Ypatingąjį gailestingumo jubiliejų. Tai turėtų [...] padėti padaryti tikinčiųjų liudijimą stipresnį bei veiksmingesnį“⁴². Jėzus elgėsi taip pat su savo mokiniais.

„Ar naivu tikėtis, kad pasaulis galėtų pasikeisti?“, užbėga už akių mūsų klausimams Popiežius. „Taip, žiūrint žmonių akimis tai beprotiška, tačiau „Dievo kvailybė išmintingesnė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones“ (1 Kor 1,25)“⁴³. Šventojo Pauliaus tikrumas leido popiežiui Pranciškui ištarti Meksikos vyskupams: „Vienintelė jėga, galinti užkariauti žmonių širdis, yra Dievo švelnumas. Tai, kas užburia ir patraukia, kas palenkia ir nugalai, kas atveria ir išlaisvina iš grandinių, yra ne priemonių jėga ar įstatymo kietumas, o visagalis dieviškosios meilės silpnumas, ta jėga, kurios švelnumui ir neatšaukiamam gailestingumo pažadui neįmanoma atsispirti“. Bet „jei mūsų žvilgsnis nepaliudija matęs Jėzų, tuomet mūsų prisimenami žodžiai apie Jį tėra tuščios retorinės figūros. Galbūt jie išreiškia ilgesį tų, kurie negali pamiršti Viešpaties, tačiau tėra našlaičių mikčiojimas prie kapo. Tie žodžiai nepajėgia pasiekti, kad pasaulis nebūtų apleistas ir paliktas savo paties beviltiškoje galioje“⁴⁴.

Leiskime, kad šiomis dienomis mūsų širdis atsivertų gailestingumui, klausykimės, laikykimės tylos, kad tai, ką išgirsime, mus pakeistų, o Jo esatis užvaldytų mus taip, kaip užvaldė mokinių gyvenimą po prisikėlimo. Esame kartu tam, kad padėtume vieni kitiems.

³⁹ Pranciškus, *Ypatingasis Gailestingumo jubiliejus: Šv. Mišių ir Šventųjų durų atidarymo pamokslas*, 2015 m. gruodžio 8 d.

⁴⁰ Pranciškus, *Gailestingumo sekmadienio išvakarių pamokslas*, 2015 m. balandžio 11 d.

⁴¹ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2015 m. gruodžio 9 d.

⁴² Pranciškus, *Misericordiae Vultus. Bulė dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo*, 2015 m. balandžio 11 d., 3.

⁴³ Pranciškus, *Bendroji audiencija*, 2015 m. gruodžio 9 d.

⁴⁴ Pranciškus, *Kalba susitikus su Meksikos vyskupais Meksiko mieste*, 2016 m. vasario 13 d.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šv. Mišių skaitiniai: 1Jn 1,5-2,2; Ps 102 (103); Mt 11,25-30

KUN. STEFANO ALBERTO PAMOKSLAS

Patikėdami save, mums brangius žmones, visą mūsų brangią šalį Italiją jos ir visų mūsų globėjai Šv. Kotrynai, paklauskime savęs, kodėl ši jauna moteris tapo įrankiu Bažnyčios vienybei užtikrinti, Popiežiui gražinti į Romą, broližudiškuose karuose pasiekti taiką (tuomet ir dabar). Kun. Giussani mums atsako kitais, ką tik girdėtais žodžiais, bet esmė yra tokia: „Aš laukiau Tavęs dieną ir naktį“, ieškojau Tavęs, o Kristau. Tai yra galimybė kiekvienam iš mūsų šią akimirką gauti malonę: galime likti išprusę, t.y. kupini to, ką jau žinome, arba prašyti, kad vėl būtume maži, kad taptume vaikais, kai klausome ir kai tylime, ir ypač kai esame pilni entuziazmo, kokia bebūtų mūsų istorija, mūsų dabartis, pilni entuziazmo sulaukę tokio kvietimo: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti: aš jus atgaivinsiu! Mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies, ir jūs rasite savo sieloms atgaivą“.

Balandžio 30 d., šeštadienio rytas

Muzika įeinant:

Franz Schubert, Sonata per arpeggione e pianoforte, D 821
Mstislav Rostropovich, violončelė - Benjamin Britten, fortepijonas
“Spirto Gentil” n. 18, Decca

Kun. Pino. Žvelgdami į angelą, kuris atneša žinią šiai jaunai moteriai, žvelgdami į Marijos išstartą „taip“, nenorime atkurti praeities fakto, bet dabar, šią valandą, mums suteikiama galimybė išmokti, kaip girdėjome vakar vakare cituojant popiežių Pranciškų, „pasirinkti tai, *kas Dievui labiausiai patinka*, nepasiduodant pagundai manyti, kad yra svarbesnių ar skubesnių dalykų. Nėra nieko svarbiau, kaip pasirinkti tai, *kas Dievui labiausiai patinka*, t.y. Jo gailestingumą, meilę, švelnumą, apkabinimą!“.

Viešpaties Angelas, Rytmetinė malda

PIRMOJI PASKAITA

Julián Carrón

„Dievo širdis plaka iš gailesčio tavo menkumui“

„Po pasitikėjimo savimi žavesiu žmogus slepia gilų savo žaizdų suvokimą“⁴⁵. Todėl jis, t.y. kiekvienas iš mūsų, laukia gailestingumo. Iš to kyla poreikis pasinerti į šio gailestingumo istoriją, nes ji viena mums leis pažvelgti į savo žaizdas ir priimti save. Peržvelgti šią istoriją nereiškia vien prisiminti praeitį: peržvelgti reiškia vis geriau suvokti tą Esatį, be kurios būtų neįmanoma žvelgti į savo gyvenimą.

1. Dievo gailestingumas

„Dievui nepatiko savo tautą gelbėti dialektika“⁴⁶, tvirtina Šv. Ambraziejus. Dialektika negali išgydyti mūsų žaizdų. Dievas, kuris mus sukūrė, tą gerai žino. Būtent todėl Dievo įvykdyto išgelbėjimo pradžia yra gailesčio gestas. Pradžios taškas yra susijaudinimo, meilės pasigailėjimo veiksmas. Dievas įeina į istoriją iš gailesčio Savo tautai.

„O Viešpats tęsė [kalbėdamas su Moze]: „Aš mačiau savo tautos kančią Egipte, girdėjau jų skundo šauksmus prieš savo engėjus. Iš tikrųjų aš gerai žinau, ką jie kenčia, nužengiau išgelbėti iš egiptiečių rankų [...]. Taip, izraeliečių šauksmas iš tikrųjų pasiekė mane. Be to, aš mačiau, kaip juos egiptiečiai engia. O dabar eikš! Aš siųsiu tave pas faraoną, kad išvestum mano tautą – izraeliečius iš Egipto“. Bet Mozė atsakė Dievui: „Kas aš toks, kad galėčiau eiti pas faraoną ir net išvesčiau izraeliečius iš Egipto?“ O jis tarė: „Aš būsiu su tavimi! Ir tai bus tau ženklas, kad aš tave siunčiau. Kai būsi išvedęs tautą iš Egipto, jūs pagarbinsite Dievą prie šio kalno“.⁴⁷

Tai yra „esminė išrinktosios tautos patirtis“, rašė Šv. Jonas Paulius II enciklikoje „Dives in misericordia“. „Viešpats matė savo tautos kančią vergovėje, išgirdo jos šauksmus, suprato jos baimes ir nusprendė ją išgelbėti (plg. Iš 3,7). Toks Dievo įvykdytas išgelbėjimo aktas leido pranašui atpažinti Jo

⁴⁵ *Interviu su popiežiumi emeritu Benediktu XVI apie nuteisinimą tikėjimu, iš Per mezzo della fede, D. Libanori, San Paolo, 2016. p.129.*

⁴⁶ Šv. Ambraziejus, *De Fide*, I. 42: «Sed non in dialectica conplacuit deo saluum facere populum suum».

⁴⁷ Iš 3,7-12

meilę ir gailęstį (plg. Iz 63,9). Būtent čia išsiskiria visos tautos ir kiekvieno jos nario tikrumas dieviškuoju gailęstingumu, kurio galima šauktis bet kokiomis dramatiškomis aplinkybėmis⁴⁸.

Prašau nepraleisti nei vieno iš šių išsireiškimų, nes be tokio gailęstingumo nėra tikrumo, nėra konkretaus atramos taško, nes didelis mūsų silpnumas: kaip rodo mūsų dienos, vieną akimirką mes euforijoje, kitą – viskas mumyse sugriūva. Taigi pažvelgti į Izraelio tautos įvykius, suprasti jos istorijos trajektoriją mums yra itin svarbu, nėra vien gyvenimo dekoracija. Biblijos pasakojimuose matome tautą, kuri išgyvena atminimą to, kas suformavo jos istoriją.

Izraelio tauta atmena Dievo įvykdytą išlaisvinimo, išgelbėjimo aktą, kaip liudija pranašo Izaijo žodžiai: „Pasakosiu apie Viešpaties maloningumą, šlovingus Viešpaties darbus, – apie visa, ką Viešpats mums padarė, begalinį gerumą Izraelio namams, kurį jis suteikė mums iš savo gailęstingumo ir didžios malonės“⁴⁹, iš savo begalinės malonės.

Kokios yra tokių Dievo veiksmų ištakos? „Tavo pagailos antplūdis“⁵⁰, sako pranašas Izaijas. Dievas giliai savyje yra toks pagailos antplūdis mūsų likimui. Dievo gestas nėra laikina reakcija Jo tautos kančių akivaizdoje. Jo iniciatyva įrašyta į pasirinkimo (it. preferenza) istoriją, kuriai apibūdinti naudojamas terminas „Sandora“. Todėl Jis negalėjo likti abejingas izraelitų skundo šauksmams. „Aš išgirdau dejavimą izraeliečių, kuriuos egiptiečiai laiko vergijoje, ir atsiminiau savo sandorą“⁵¹.

Sandora, kurią Jis buvo sudaręs su Abraomu, neša pažadą: „O dabar, jei paklusite mano balsui ir laikysitės mano sandoros“, kuri yra tas saitas, sudarytas su žydais, „jūs būsite mano nuosavybė, brangesnė man už visas kitas tautas“⁵²: tai yra unikalus pasirinkimas.

Kokio atsakymo būtų galima tikėtis iš to, kas gavo ir patyrė tokius neregėtus pasirinkimo ženklus? Kun. Giussani sako: „Gyventi savo gyvenimą pagal Dievo valią“⁵³. Tą aiškiai išreiškia pirmasis Dekalogo įsakymas, kuris visų pirma nėra pareiga, kurią reikia įvykdyti, bet kvietimas, skatinantis prisirišti. Pirmasis įsakymas paaiškėja per išlaisvinimo ir išgelbėjimo įvykį, kurį Dievas įgyvendina Savo tautos atžvilgiu. Kai Dievas ją išvedė iš Egipto savo galinga ranka ir parodė kitų stulbinančių ženklų, kas būtų buvę protingiau iš Izraelio tautos pusės už Jo pripažinimą? „Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų. Neturėsi kitų dievų, tik tai mane“⁵⁴. Kas būtų buvę protingiau už atsakymą Jo meilei? „Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis. Paimk į širdį šiuos žodžius, kuriuos tau šiandien įsakau. Įdiek juos savo vaikams. Kartok juos, kai esi namie ir kai keliauji, kai guliesi ir kai keliesi“. Ar yra kas įdomiau? „Prisirišk juos kaip ženklą ant rankos. Tebūna jie kaip žymė tau ant kaktos. Užrašyk juos ant durų staktų savo namuose ir ant vartų“⁵⁵.

Naujo gyvenimo, kuris gimsta iš šio išlaisvinimo įvykio, sąlyga yra atmintis. Būtent to mums reikia: išgyventi atminimą, kuris nereiškia tiesiog prisiminti praeitį. Taip, išlaisvinimas įvyko praeityje, bet Tas, kuris atsiskleidė praeityje, yra Viešpats, kuris išlieka per amžius.

Tačiau beveik iš karto ši tauta, mylima labiau už visas kitas, parodo savo tikrąjį veidą. Reikia pažvelgti jai į veidą. „Viešpats kalbėjo Mozei: 'Matau, kad ši tauta yra kietasprandė'“⁵⁶. Tą paliudija faktas, kad „jie suskubo pasukti iš kelio, kuriuo eiti buvau jiems įsakęs, nusiliejo sau veršį ir jam aukoja, sakydami: 'Izraeli, šis yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!'“⁵⁷, iškeisdami gyvąjį Dievą į

⁴⁸ Jonas Paulius II, Enciklika *Dives in Misericordia*, 4.

⁴⁹ Iz 63,7

⁵⁰ Iz 63,15

⁵¹ Iš 6,5

⁵² Iš 19,5

⁵³ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007, p. 33.

⁵⁴ Iš 20,2-3

⁵⁵ Įst 6,4-9

⁵⁶ Iš 32,9

⁵⁷ Iš 32,8

smulkmeną. Tokia yra stabo dinamika, kuri kuo aiškiausiai čia aprašyta: veršis sutapatinamas su Dievu, jam žmogus lenkiasi ir aukoja aukas, sakydamas: „Izraeli, šis yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!“.

Jaudinantis yra Dievo liūdesys tokio tautos elgesio akivaizdoje: „Kokią mano ydą surado jūsų tėvai, kad jie atsitraukė nuo manęs taip toli? Eidami paskui beverčius stabus, pasidarė beverčiai jie patys?“⁵⁸. Tarsi Dievas norėtų kažkaip pasiteisinti priešais tautą, kuri buvo neištikima Sandorai.

Matydamas Izraelio išdavystę, Dievas būtų galėjęs nusileisti, leisti jiems būti beverčiais ir elgtis pagal savo užgaidas, kaip užsimenama 81 psalmėje: „Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės. Atverk plačiai savo burną, aš ją pripildysiu. Bet mano tauta nenorėjo manęs klausyti; Izraelis nenorėjo man paklusti. Užtat leidau jiems sekti savo užkietėjusią širdį ir elgtis pagal savo užmačias“⁵⁹.

Vos ištaręs šiuos žodžius, Dievas nelaiko pykčio, Jis vėl maldauja Savo tautos meilės, nes negali kitaip: „O, kad mano tauta manęs klausytų, kad Izraelis eitų mano keliais! Tučiuojau [!] nugalėčiau jų priešus, prieš jų engėjus kaskart ranką pakelčiau. Tie, kurie nekenčia Viešpaties, gūšis iš baimės, – jų žūtis bus amžina. Bet tave maitinčiau geriausiais kviečiais ir uolų medumi tave džiuginčiau“⁶⁰. Tučiuojau! Vos linktelime, Jis atskuba, daro viską, kas įmanoma, kas bebūtų atsitikę. Todėl reikia peržvelgti visą Izraelio istoriją, nes tai – kiekvieno iš mūsų istorija; jei jos neperžvelgsime nuo pradžios iki pabaigos, jei jos nepereisime, bet koks dalykas mus išgąsdins ir teliks tik sakyti: „Ne, tai neįmanoma!“.

Popiežius Pranciškus yra visiškai teisus sakydamas, kad mes manome, jog nėra galimybės atsitiesti mums suklydus, nėra apkabinimo, kuris mums atleistų.

Tačiau be gailestingumo tampa neįmanomas tautos kelias, neįmanomas ryšys tarp Dievo ir žmogaus. Tokiu būdu istorijoje atsiranda kova tarp Dievo meilės, kuri niekada nesiliauja ieškojusi žmogaus, ir žmogaus abejonės; tai – kova tarp pasirinkimo ir pasipriešinimo, tarp Dievo pasirinkimo ir žmogaus pasipriešinimo; tai – kova tarp manęs ir paslaptingo matmens, kuris tampa akivaizdus per tautos istoriją. „Adekvatus žmogaus veiksmų kriterijus yra Dievas [...]. Tačiau nuo pat pradžių žmogus yra linkęs iškreipti savo kaip kūrinio, sukurto pagal Dievo panašumą, paveikslą, linkęs kurti gyvenimą pagal savo matą, kuris nėra kas kita, kaip daugiau ar mažiau prašmatnia ir sudėtinga forma pasireiškianti akimirkos reakcija, ar tai būtų nuotaika, instinktas, ar nuomonė [...]. Kalbant apie sąžinę, apskritai melas yra pagunda ir toje mažoje tautoje, kurią Dievas išsirinko, tačiau jis pasirodo ir dar dramatiškesniu būdu, kaip kova tarp žmogaus ir paslaptingo matmens: tarsi žmogus eitų visiškai pavestas kažkam, kas neatitinka jokio žmogiško matmens, ir atrastų džiaugsmą tam atsidavęs; [kokia apima ramybė, kai atsiduodame!] tačiau paprastai [taip nebūna:] tėra sunkumas, pasipriešinimas, prieštaravimas“⁶¹.

Susidūręs su tokiu atkakliu žmogaus pasipriešinimu, Dievas yra „priverstas“ atkleisti savo gelmę, kupiną meilės ir gailestingumo. Lygiai taip kaip jūs, tėvai, kaip motina susidūrusi su vaiko užsispyrimu: arba ji nebevaldo rankų, arba turi parodyti visą savo motinišką gelmę. Nors tauta atkakliai priešinasi, Dievas negali jos apleisti: „Kai Izraelis buvo vaikas, aš jį pamilau ir iš Egipto pašaukiau savo sūnų. Kuo daugiau juos šaukiau, tuo labiau jie traukėsi nuo manęs, aukodami Baalams ir degindami smilkalus stabams. Aš pats mokiau Efraimą vaikščioti, savo rankose juos nešiojau, tačiau jie *nepripažino*, kad aš jais rūpinausi. Siejau juos su savimi pajautų saitais, meilės ryšiais. Buvau jiems kaip tie, kurie glaudžia kūdikius prie skruosto. Nusileidau ligi jų, kad juos pamaitinčiau. [...] Mano tauta įžūliai gręžiasi nuo manęs. Jie maldaus dėl jiems uždėto jungo, bet niekas jų nepakels. Efraimai, kaip galiu tave atmesti?

⁵⁸ Jer 2,5

⁵⁹ Ps 81, 11-13

⁶⁰ Ps 81,14-17

⁶¹ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007, p. 33.

Izraeli, kaip galiu tave apleisti? Mano širdis neleidžia man to padaryti! Mano gailestingumas tau yra per stiprus!”⁶².

Tačiau dramatiškiausiai ši kova tarp Dievo pasirinkimo ir žmogaus pasipriešinimo aprašoma 16-ame Ezekielio knygos skyriuje, kuris itin sujaudina popiežių Pranciškų ir kun. Giussani.

„Man atėjo Viešpaties žodis: „Marusis, parodyk Jeruzalei jos bjauriuosius nusikaltimus ir sakyk: 'Taip kalbėjo Viešpats Dievas Jeruzalei. Esi kilmės ir gimimo iš kanaaniečių krašto; tavo tėvas buvo amorietis, o tavo motina hetitė. Kalbant apie tavo gimimą, – tą dieną, kai gimei, tavoji bambagyslė nebuvo nupjauta, nebuvai nei apiplauta vandeniui, kad būtumei švari, nei ištrinta druska, nei suvystyta vystyklais. Jokia akis neparodė tau gailesčio, kad padarytų bet ką iš šitų dalykų skatinama užuojautos tau, bet buvai išmesta laukan po plynu dangumi, nes tavimi bjaurėjosi tą dieną, kai gimei. Ėjau pro tave ir mačiau tave spurdant savo kraujuose. Kai tu gulėjai savo kraujuose, aš tau tariau: 'Gyvenk! Kaip laukų augalas auk!' Užaugai, tapai didelė, subrendai į tikrą moterį, – jau buvo išaugusios tavo krūtys, užaugę plaukai, tačiau vis dar buvai visiškai nuoga. Ėjau vėl pro tave ir vėl mačiau tave, – išties, tu buvai pasiekusi meilės amžių. Išskleidžiau virš tavęs savo sparną ir pridengiau tavo nuogumą. Daviau tau priesaiką ir įėjau į sandorą su tavimi, – tai Viešpaties žodis, – ir tu tapai mano [karaliui Dovydui užkovojus Jeruzalę]. Išmaudžiau tave vandenyje, nuploviau nuo tavęs kraują ir patepiau aliejumi. Aprengiau tave išsiuvinėtais drabužiais, daviau tau brangios odos sandalus, sujuosiau tave lino juosta ir apgaubiau šilko skraiste”. Tolimesnės eilutės aprašo, kaip Dievas išpuošia Jeruzalę lyg nuotaką: „Papuošiau tave brangiais puošmenimis, užmoviau tau ant rankų apyrankes, o ant kaklo karolius, įvėriau žiedą tau į nosį ir auskarus į ausis, uždėjau tau ant galvos gražų vainiką. Tu buvai papuošta auksu ir sidabru, tavieji drabužiai buvo iš puikaus lino, prabangaus šilko ir išsiuvinėto audeklo. Geriausi miltai, medus ir aliejus buvo tavo maistas. Tu tapai nepaprastai graži, – tinkama būti karaliene. Tavo vardas išgarsėjo tarp tautų dėl tavojo grožio, nes jis buvo tobulas mano spindesiu, kurį tau suteikiau, – tai Viešpaties Dievo žodis”. Tačiau štai kaip pasikeičia santykis su Dievu, kai mylima moteris save išniekina: „Bet tu, pasitikėdama savo grožiu, elgeisi su savo vardu kaip kekšė ir dosniai dalijai kekšystės paslaugas kiekvienam praeiviui – kekšystės paslaugas jam tu skyrei [kad apsakytų, kaip Jeruzalė – nuotaka – nusirito į stabmeldystę, pranašas ją lygina su prostitute]! Tu paėmei kai ką iš savo drabužių, pasidarei sau spalvingas alkvietes ir jose elgeisi kaip kekšė, – taip nėra niekad buvę ir niekad nebus! Tu paėmei ir savo gražiuosius manojų aukso bei sidabro puošmenis, kuriuos tau buvau davęs, pasidarei sau vyriškus atvaizdus ir kekšavai su jais [tai, ką Dievas dovanojo savo nuotakai, Jeruzalei, kaip savo begalinės meilės ženklą, ji paverčia stabu ir tikisi iš stabo to, ko jis negali duoti]. Tu paėmei savo išsiuvinėtuosius drabužius, kad juos apklotumei, ir dėjai prieš juos mano aliejų ir smilkalus. Taip pat ir maistą, kurį tau daviau, – rinkinius miltus, medų ir aliejų, kuriais tave maitinau, – tu dėjai prieš juos kaip malonų kvapą. Taigi taip buvo! – Tai Viešpaties Dievo žodis!”⁶³.

Paklauskime, kaip apie šią ištrauką kalba popiežius Pranciškus: „Mane visad labai paveikia Izraelio istorijos, kaip ji atpasakojama Biblijoje, 16-ame Ezekielio knygos skyriuje, skaitymas. [...] 16-ame pranašo Ezekielio knygos skyriuje užrašytas mano gyvenimas. Perskaitau tuos puslapius ir ištariu: visa tai rodos parašyta man!”⁶⁴.

Pasak kun. Giussani, šiame itin dramatiškame tekste „žmogaus priklausymo Dievui trajektorija ir žmogiškasis atsakymas čia pavaizduojami grubiai ir aistringai. Dievas taip kalba savo tautai. [...] Tampa aišku, kad žmogaus pozicija yra pasipriešinimas, kurio tikslas – savo reakcijos, savo instinktyvumo tvirtinimas”⁶⁵.

⁶² Oz 11,1-4.7-8

⁶³ Ez 16,1-19

⁶⁴ Pranciškus, *Dievo vardas – Gailestingumas. Pokalbis su Andrea Torielli*, Baltos lankos, 2016.

⁶⁵ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007

Atmesdami Sandorą su Dievu, pasak Jeremijo, Izraelio sūnūs, „eidami paskui Beverčius stabus, pasidarė Beverčiai jie patys”. Pranašas parodo, koks nepagrįstas šis tautos veiksmas, pateikdamas tokį įvaizdį: „Mane, gyvojo vandens šaltinį, jie paliko ir išsikasė vandens talpyklas – kiauras talpyklas, nelaikančias vandens“⁶⁶. Kun. Giussani lūpomis galėtume ištart: „Tai – sveiko proto ir sugebėjimo protauti praradimas“⁶⁷, kurį gyvenime visi esame patyrę.

Tačiau pastebėti šį atmetimą ir jo destruktivias pasekmes gyvenimui yra pirmas atsivėrimo Dievui ženklas. „Taigi pajusti šį pasipriešinimą savo pačių kaip žmonių tiesai, todėl išgyventi nuodėmės jausmą, iš pedagoginės pusės yra pats svarbiausias dalykas gyvenime, nes mus atveria tikrajam Dievui. Nusidėti reiškia elgtis kaip savo gyvenimo viešpačiui, o tai pripažinti – priartėti prie fakto, kad mano gyvenimo matas, kriterijus, pavaldumas yra Dievo slėpinys“⁶⁸. Palyginkime, kaip mes reaguojame į savo blogį, su šia kun. Giussani išvalga. Išgyventi nuodėmės jausmą, suvokti pasipriešinimą savo pačių tiesai, yra tai, kas mus atveria Dievo esaičiai, todėl iš pedagoginės pusės tai yra svarbiausias dalykas gyvenime. Ir taip nėra tik pradžioje, bet visada. Nes kartą susitikę tą Esatį, mes ir toliau klystame. Būtent čia iškyla ta alternatyva, apie kurią kalba Péguy: tarp menkumo, kuris „nebėra krikščioniškas“⁶⁹ ir tarp krikščioniško menkumo: galime žvelgti į savo klaidas pasiduodami pykčiui ar nesutikdami, jog suklydome, ir tai mus sustabdo, arba galime išgyventi nuodėmės jausmą, kuris visuomet reiškia santykį su Kitu, kuriam nusidedame, atsiremiamė į tą Esatį, kurios nebegalime panaikinti iš savo nuodėmingo gyvenimo.

„Dievas istorijoje atskleidžia gilų žmogaus pasidalijimą tarp to, kas jis yra [iš prigimties] – begalybės troškulys – ir prieštaringos jo gyvenimo eigos, kai jam įprasta sekti ne paslaptimi, bet savo tuštybe”. Įspūdinga, kaip kun. Giussani žiūri į žmogų: „Tačiau net ir tai yra Dievo bandymas išmokyti žmogų suprasti, kas Jis jam yra, ir nujausti, kokia jo paties prasmė. Įsigyvendamas į savo prasmę ir likimą, žmogus yra kviečiamas suprasti, kad Dievas jam yra gailestis, gailestingumas“⁷⁰. Jei nuolat negrįžtame prie šio gailestingumo, įsivyrauja mūsų pyktis.

Todėl kun. Giussani tvirtina, kad nepajėgsime „gerai suprasti šio žodžio [gailestingumas], kai jis galutinai atsiskleis istorijoje [t.y. kai visiškai atsiskleis Jėzuje], jei nebūsime žengę didžiojo Izraelio pranašystės žingsnio“⁷¹. Tai nėra istorinė dekoracija, vedanti prie Jėzaus, tai – didysis žingsnis, kurį Dievas leido žengti savo tautai ir į kurį mums reikia įsigyventi. Nes „vargiai krikščionišką patirtį gali suvokti tas, kas nėra pasirengęs tam tikru būdu išgyventi Izraelio tautos istoriją, visus jos akcentus ir dramas“⁷². Nesuprasime Kristaus, jei nebūsime perėję Izraelio istorijos.

Izraelio kaip ir mūsų istorija yra sudaryta iš erdvės, laiko, aplinkybių, nuopolių, naujos pradžios; mes privalome ją peržvelgti, paliesti ranka. Sutelkime dėmesį į laikotarpį pranašo Jeremijo laikais (maždaug VII amžiaus pr.Kr. pabaigą), kai tampa akivaizdu, kad Izraelis negeba būti ištikimas; tauta neatsiverčia nepaisant to, kad Dievas ją nuolat kviečia atsiversti ir nepaliaujamai siūlo savo atleidimą. O jei tam tikru ima gailėtis, iškart po to suklumpa ir sugenda, tarsi nieko nebūtų galima padaryti: „Ne! Ne nesitikėk! Aš myliu svetimus dievus ir paskui juos seksiu“⁷³. Pasipriešinimas pasiekia šitokią lygį.

Dėl savo užsispyrimo Izraelis vietoj Sandoros su Dievu susideda su gretimomis imperijomis ir karalystėmis, ir tai taps naujos nelaimės pradžia. Ką Dievas daro, su tuo susidūręs? Beveik pasiduodamas tautos užsispyrimui, Jis gerbia jos laisvę. Iš to kyla baisios pasekmės: Jeruzalė sugriauta Nabukodonosoro

⁶⁶ Jer 2,5.13

⁶⁷ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007

⁶⁸ Ten pat.

⁶⁹ Ch. Péguy, «Dialogo della storia con l'anima carnale (o Véronique)», iš *Lui è qui. Pagine scelte*, Bur, Milan 2009, p. 103

⁷⁰ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007

⁷¹ Ten pat

⁷² Luigi Giussani, *Che cos'è l'uomo perché te ne curi?*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi), 2015.

⁷³ Jer 2,25

rankos, prarasta žemė, šventykla ir karalius, trys dovanos, gautos iš Jahvės; šitaip Izraelis patiria, koks dramatiškais yra jo Viešpaties atitolimas.

Atrodytų kaip visiška nesėkmė. Tačiau pasak Benedikto XVI, „Dievas nepatiria nesėkmės. Arba tiksliau iš pradžių Dievas visuomet patiria nesėkmę, leidžia egzistuoti žmogaus laisvei, kuri nuolat sako „ne“. Tačiau Dievo vaizduotė, Jo meilės kurianti jėga yra didesnė už žmogaus „ne“. Po kiekvieno žmogaus išstarto „ne“ atveriamas naujas Jo meilės matmuo ir Jis randa naują, didingesnį kelią, skirtą įgyvendinti Jo „taip“ žmogui, jo istorijai ir sukūrimui“⁷⁴.

Net ir tokią akimirką Dievas neišsižada savo Sandoros. Pasiūlo ją iš naujo. „Dievas niekada nėra nugalėtas, - tvirtino tuometinis kardinolas Ratzingeris, - ir jo pažadai nenupuola kartu su žmogaus pralaimėjimu, priešingai, jie tampa dar tvirtesni, kaip meilė, kuri auga tiek, kiek mylimam žmogui jos reikia“⁷⁵. Tai yra esminis dalykas, kuris apverčia mūsų logiką. Mes primetame Dievui savo pralaimėjimus, savo sėkmės ir nesėkmės kriterijus. „Bet aš esu Dievas, ne žmogus“, Jis mums kartoja. Jis yra „Kitas“, nėra mūsų tąsa. Dievas yra kitoks, yra kita nei mes. Dievas yra Dievas. Todėl Jis vis iš naujo ima veikti ir nesiliauja rodyti iniciatyvos mūsų atžvilgiu, nes Jis nėra prisirišęs prie to, ką mes vadiname „sėkme“. Dievas tokiu matu nematuoja Savo iniciatyvos veiksmingumo, nes Jo veiksmų šaltinis yra visiškai kitoks: Jo gelmė, ne mūsų pralaimėjimai. Todėl kad ir kiek žmogus sakytų „ne“, nors jo atsakymas ir būtų neadekvatus, Jis nesiliauja jo ieškojęs. Kaip sako popiežius Pranciškus: „Jis nepavargsta pereiti žmonių aikščių ir vėl į jas sugrįžti iki pat vienuoliktos valandos, kad pakviestų juos savo meilei“⁷⁶.

Kai Izraelio tauta prieina tamsiausią savo kelio atkarpą ir, rodos, visko netenka, Dievo genialumas vėl atskleidžia savo reikšmingumą: Viešpats prakalba apie Naują Sandorą. Babilonijos rūstybės metu per Jeremiją, Ezekielį ir Izaiją Dievas praneša tautai naujieną. Trys didieji pranašai šaukia visiems apie neišvengiamai artėjantį naują dalyką. Izaijas rašo: „Daugiau nebesiremkitė tuo, kas buvo, nebemąstykitė apie tai, kas seniai praėjo. Štai aš kuriu naują dalyką! Jis dabar jau reiškiasi, negi nematote?“⁷⁷.

Kokia naujovė galėtų išlaisvinti iš neištikimybės tokią kietasprandę tautą, nesugebančią galutinai atsiversti?

Šis klausimas susijęs su mumis. Nes mes kaip Izraelis esame neištikimi, nenuoseklūs, kietasprandžiai, mums tai irgi būdinga. Ir tik būdami rimti ir lojalūs šiam klausimui, kuris mummyse peršti kaip žaizda, pajėgsime užčiuopti atsakymą ir jo naujumą.

Pasiklausykime, ką skelbia pranašai, pradėdant nuo Jeremijo, kuris kalba būtent apie „Naują Sandorą“. Kaip tai įmanoma? Nuo to dienos, kai Dievas sudarė Sandorą su Moze, Jis nenustatė jokios galiojimo datos. Net jei tauta nuo pat pradžių ją išduodavo, kaip matėme, ji nuolat grįždavo prie šios Sandoros.

Tačiau ką tuomet turi omenyje Jeremijas, kalbėdamas apie „Naują Sandorą“? Apie ką kalbama? „Tikėkite manimi, ateina dienos, – tai Viešpaties žodis, – kada sudarysiu naują sandorą su Izraelio namais ir Judo namais. Ne tokią sandorą, kokią buvau sudaręs su jų tėvais tą dieną, kada paėmęs juos už rankos išvedžiau iš Egipto žemės“. Kuo skiriasi ši „Nauja Sandora“? „O šitokia yra sandora, kurią sudarysiu su Izraelio namais [...], įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį. Tada aš būsiu jų Dievas, ir jie bus mano tauta. Ir neberekės bičiuliui raginti savo bičiulį ar broliui savo brolių: 'Pažinkit Viešpatį!' Visi, maži ir dideli, pažins mane, – tai Viešpaties žodis, – nes jų kaltę atleisiu ir jų nuodėmės daugiau nebeatminsiau“⁷⁸.

⁷⁴ Benedetto XVI, Pamokslas per Šventąsias Mišias su Šveicarijos Episkopatu, 2006 m. lapkričio 7d.

⁷⁵ Josephas Ratzingeris, *Guardare Cristo. Esercizi di Fede, Speranza e Carità*, Jaca Book, Milan, 1989, p. 44.

⁷⁶ Pranciškus, *Kalba per susitikimą su Jungtinių Amerikos Valstijų Vyskupais*, Washington D.C., JAV, 2015 m. rugsėjo 23d.

⁷⁷ Iz 43,18-19

⁷⁸ Jer 31,31-34

Ezekielis kalba apie „naują širdį ir naują dvasią“. Žydams tai buvo nesuvokiama: semitų antropologijoje širdis yra sąmoningo gyvenimo, atminties, sprendimų, proto vieta. Todėl „nauja širdis“ turėjo reikšti visiškai kitą, naują kūrinį. Ezekielis nori pabrėžti būtent tai, kad Izraeliui reikia naujos širdies, kad galėtų būti ištikimas savo Dievui. Tačiau kokią formą ši naujovė įgauna, koki istorinį posūkį nulems ši „nauja širdis ir nauja dvasia“?

Štai jo žodžiai: „Atimsiu jus iš tautų, surinksiu jus iš visų kraštų ir parvesiu jus į jūsų žemę. Nuplausiu jus tyru vandeniu, bus nuvalyti visi jūsų nešvarumai, – visi jūsų stabai bus pašalinti. Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia. Išimsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums jautrią širdį. Duosiu jums savo dvasią ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatus, laikytumėtės mano įsakų ir juos vykdytumėte. Tuomet jūs gyvensite krašte, kurį daviau jūsų protėviams, – jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jūsų Dievas“⁷⁹. Taigi kalbama apie naują kūrinį, apie kitokio „aš“ sukūrimą.

Galiausiai Izaijas patvirtina Dievo ketinimą sukurti naują kūrinį. „Štai aš jau kuriu naują dangų ir naują žemę. O to, kas buvo, niekas neatsimins, nei į galvą niekam nebeateis. Džiaukitės ir linksminkitės amžinai tuo, ką aš kuriu. Štai aš kuriu Jeruzalę 'Džiaugsmu', o jos žmonės – 'Linksmyste'“⁸⁰.

Kodėl Nauja Sandora, naujas kūrinys, tai, kad bus duota nauja širdis ir nauja dvasia, yra taip svarbu? Kodėl būtina, pasak Jeremijo, kad įstatymas būtų įrašytas į širdį? Nes „žmogus negali būti išgelbėtas tiesiog iš išorės“⁸¹, sako Benediktas XVI. Kol Dievo prielankumas nepersismelks iki mūsų gelmių ir netaps mūsų, mes ir toliau teiksime pirmenybę stabams. Tačiau kaip įmanoma įgyvendinti tokią naujovę? Tik įvykis, pajėgus priartėti prie „aš“ pagal nuolankų Dievo stilių, kuris suteikia laisvę, dovanoja ir sužadina meilę, tik įvykis, pajėgus patraukti „aš“ ir sužadinti pripažinimą ir priklausymą, gali įeiti į žmogaus širdį be jokios prievartos. Dievas ėmėsi tokios iniciatyvos, tapo įvykiu istorijoje, įėjo į žmogaus gyvenimą kaip žmogus, dovanojo save tam, kad jį laimėtų savo patrauklumo jėga, laisvai, kad susigrąžintų jį iš vidaus.

Tačiau tokia nauja Dievo iniciatyva, apimanti pranašišką pažadą, nebuvo neskausminga. Priešingai, Dievo siųstas ženklas išprovokavo tautos pasipriešinimą, kuriam nėra lygių, būtent dėl savo patrauklumo galios ir veiksmo naujumo.

2. Gailestingumo veidas ir pasipiktinimas, kurį jis sukelia

Dievo karalystės skelbimas yra Jėzaus mokymo centras, kurio pagrindinis elementas yra „geroji žinia“ apie gailestingumą. Ši žinia, kuri nėra vien žodinis skelbimas, bet ir veiksmai, Jėzaus santykis su žmonėmis, neatitinkančiais epochai būdingų religinių ir moralinių kriterijų, sukelia sumišimą, kurio mums beveik neįmanoma įsivaizduoti. Todėl dažnai skaitydami Evangelijos pasakojimus, nuvertiname jų reikšmę. Toks sumišimas Jėzų priverčia ištarti: „Palaimintas, kas nepasipiktins manimi!“⁸².

Tačiau ką Jėzus daro, kad sukeltų pasipiktinimą? Kad suprastume priežastis, turime įvertinti, kas buvo tie žmonės, kurie juo sekė.

Jėzaus priešininkai prikaišiodavo Jo sekėjams ar bent kai kuriems iš jų, vadindami juos „muitininkais ir nusidėjėliais“. Mes visiškai nekreipiame dėmesio į šiuos sąvokas, gerai jų nesuprasdami. Pabandykime akimirka pasigilinti į šiuos žodžius: „muitininkai [profesija] ir nusidėjėliai“, „muitininkai ir ištvirkėlės“, ar tiesiog „nusidėjėliai“. Šie pasakymai buvo sugalvoti Jo priešininkų, kad įvardintų tuos, kurie sekė Jėzumi, ir Jėzus pats juos panaudoja: „Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, jūs vėl

⁷⁹ Ez 36,24-28

⁸⁰ Iz 65,17-18

⁸¹ Benediktas XVI, Enciklika *Spe Salvi*, 25

⁸² Mt 11,6

sakote: 'Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis'⁸³. Kad iki galo suprastume rašto aiškintojų ir fariziejų pasipiktinimą bei „perversmą sukeliančių“ Jėzaus veikimo pobūdį, turime išsiaiškinti, ką reiškė „nusidėjėlis“ tame istoriniame kontekste, kai veikė Jėzus. Nusidėjėlis nebuvo vien tas, kas nesilaikė įsakymų, tačiau ir tas, kas užsiėmė veiklomis, kurios buvo laikomos nuodėmingomis. Šia prasme muitininkai buvo puikus nusidėjėlių pavyzdys. Jie buvo niekinami už tai, kad rinkdavo tam tikros rūšies mokesčius (už prekių pervežimą ar įvežimą į miestą), kurie nebuvo nustatyti iš anksto ir todėl jų nekontroliavo išdas. Šio mokesčio surinkimas buvo patikėtas pasiturintiems miestiečiams, kurie pasitelkdavo pagalbininkus – muitininkus, kurie, pasinaudodami tautos neišmanymu, lobdavo apgaulingai keldami mokesčius, kaip pasakoja Lukas savo Evangelijoje⁸⁴. Jie buvo laikomi tokiais apgavikais, kad net jų šeimos nariai tapdavo paniekos objektu.

Iš religinės pusės į juos taip pat buvo žiūrima su priešišku: muitininkais tapę fariziejai būdavo išvaromi iš bendruomenės. Todėl žydų Talmudo tradicija teigė: „Mokesčių surinkėjams ir muitininkams atgaila yra sunki“⁸⁵. Iš tikrųjų už atgailą reikėjo sustabdyti tokio tipo veiklą ir grąžinti viską, kas buvo išviliota apgaule, pridodant penktadalį⁸⁶. Praktiškai neįmanoma!

Taigi pagal senuosius fariziejų papročius žmonėms, sekusiems Jėzumi, Dievo karalystė buvo nepasiekiamą dėl jų amoralių veiksmų arba dėl religinio neišmanymo (iš tikrųjų, Jėzaus priešininkai, kurie save laikė „išmintingais ir protingais“, Jo sekėjus vadino „mažutėliais“, „paprastais“, „neišmanėliais“). Tačiau Jėzus apverčia šią schemą. Tai akivaizdžiai paliudija Jo atsakymas tiems, kurie pasipiktina, kad Jis valgo su muitininkais ir nusidėjėliais (juk tai stulbinantis gestas, kurio, kaip matėme, neįmanoma supainioti su sėdimu prie stalo su pirmu pasitaikiusiu žmogumi). Iš tikrųjų Jėzus sako: „Aš atėjau ne teisiųjų šaukti [prie karalystės stalo], o nusidėjėlių“⁸⁷. Kitoje vietoje ištaria: „Iš tiesų sakau jums: muitininkai ir ištvirkėlės greičiau už jus pateks į Dievo karalystę“⁸⁸, o rašto aiškintojai ir fariziejai, ir išmintingieji, apie kuriuos kalba Evangelija, ten nepateks.

Tas pats galioja ir vargšams, „vargstantiems“ ir „prislėgtiems“⁸⁹. Jų yra dangaus karalystė, teigia Jėzus, kuris su begaliniu gailesčiu žvelgia į tuos, kurie maldauja ir kuriuos slegia dviguba našta: jie niekinami žmonių ir praradę viltį, nes laikomi nevertais išgelbėjimo Dievo akivaizdoje.

Visą likusį gyvenimą negalėsiu pamiršti, kokį įspūdį man padarė, kai išgirdau šiuos dalykus Madrido Seminarijoje iš Biblijos egzegezės dėstytojo, tėvo Mariano Herranz⁹⁰. Man tai buvo taškas, iš kurio negalima sugrįžti atgal. Nemanau, kad yra buvęs koks kitas dalykas, kuris būtų taip stipriai paveikęs mano gyvenimą savo paprastumu. Taip nėra, kad nebūčiau perskaitęs Evangelijos iki tol, tačiau klausytis to dėstytojo man pagaliau leido suprasti: tai, kaip aš žiūrėjau į save ir kitus, buvo persmelkta tos naujovės. Todėl gerai suprantu, kodėl popiežius Pranciškus mano, jog nėra nieko svarbiau, kaip pasinerti į Jėzaus žvilgsnį į žmogų, kad adekvačiai pamatytume save pačius ir kitus.

⁸³ Lk 7,34

⁸⁴ Plg. Lk 3,12

⁸⁵ Baba Qamma, 94b

⁸⁶ Apie šią ypatingą nusidėjėlių kategoriją neseniai kalbėjo popiežius Pranciškus: „Matas buvo ‚muitininkas‘, t.y. Romos imperijos mokesčių surinkėjas, todėl buvo viešai laikomas nusidėjėliu. Tačiau Jėzus kviečia Jų sekti ir tapti Jo mokiniu. Matas sutinka, ir pasikviečia Jį pas save kartu su kitais mokiniais vakarienės. Tuomet kyla diskusija tarp fariziejų ir Jėzaus mokinių dėl to, kad pastarieji valgo kartu su muitininkais ir nusidėjėliais. ‚Tu negali eiti į tų žmonių namus!‘. O Jėzus jų neatstumia, priešingai, ateina pas juos į namus ir sėdasi šalia jų; [...] Jėzus parodo nusidėjėliams, kad nežiūri į jų praeitį, į jų socialinę padėtį, į išgalėjusią tvarką, tačiau atveria jiems naują ateitį“ (Pranciškus, Bendroji audiencija, 2016 m. balandžio 13d.).

⁸⁷ Mk 2,17

⁸⁸ Mt 21,31

⁸⁹ Plg. Mt 11,28

⁹⁰ Tėvas Mariano Herranz (1928-2008) dėstė biblijines kalbas ir Naujojo Testamento egzegezę Madrido seminarijoje. Taip pat buvo leidinio „Studia Semitica Novi Testamenti“ vyr. redaktorius.

Taigi Evangelija nuo pradžios iki pabaigos pilna diskusijų tarp Jėzaus, žvilgsnio, kurį Jėzus įneša į gyvenimą, ir fariziejų, kuriems išgelbėjimas, patekimas į Dievo karalystę, priklausė nuo etinio tobulumo, susidedančio iš daugybės taisyklių laikymosi ir tokiu būdu tampančio nepasiekiamu tiems, kuriuos jie niekino. Toks kontrastas sutinkamas visoje Evangelijoje. Peržvelkime kelis pavyzdžius.

Pradėkime nuo palyginimo apie du sūnus, kuriuo Jėzus priekaištavo „aukštiesiems kunigams ir tautos seniūnams“⁹¹. Jam nerūpi tiesiog užimti jų laiką: „Dabar papasakosiu palyginimą apie du sūnus“, tarsi neturėtų ką veikti. Ne, Jėzus stipriai ginčijasi su jais, aukštaisiais kunigais, tautos seniūnais, fariziejais, dėl jų elgesio. O kad padėtų suprasti, apie ką eina kalba, papasakoja apie du sūnus, kurių pirmas, tėvui pakvietus eiti dirbti į vynuogyną, sutinka, bet vėliau nenuėina; o antrasis sūnus, kuris iš pradžių atsisako, galiausiai nueina. Tuomet Jėzus jų klausia: „Katrais iš jų įvykdė tėvo valią?“. Nesuprasdami, kokias pinksles spendžia šis klausimas, fariziejai naiviai atsako: sūnus, kuris galiausiai nuėjo. Jėzus, sekdamas jų pačių logika, visiškai netikėtai apibendrina: „Iš tiesų sakau jums: muitininkai ir ištvirkėlės greičiau už jus pateks į Dievo karalystę.“⁹². Tokio kategoriško įvertinimo prasmę gerai paaškina žymus Biblijos tyrėjas Joachim Jeremias: „Muitininkai, kurie, jūsų nuomone, nesugeba atgailauti, yra arčiau Dievo nei jūs, kurie save laikote dievobaimingais. Iš tiesų jie pasakė „ne“ Dievo įsakymams, tačiau vėliau dėl to gailėjosi ir atliko atgailą; todėl jie įeis į Dievo karalystę, o jūs ne“⁹³. Koku būdu muitininkai pasakė „taip“, kada pasakė „taip“? Išardami „taip“ Jėzui. „Todėl jie įeis į Dievo karalystę, o jūs ne“. Taigi priežastis, dėl kurios tie, kurie jie save laiko išmintingais, nepateks, yra jų atsisakymas sekti Jėzumi, tikėti Jėzumi. Tai nulemia viską. Tie, kurie mano, jog yra susitvarkę, „nuoseklūs“ kaip fariziejai, liks už durų: „Nes Jonas atėjo pas jus teisybės keliu, bet jūs netikėjote juo. O muitininkai ir ištvirkėlės tikėjo“⁹⁴. Jei tikėjimas Kristumi yra sąlyga, norint patekti į karalystę, atmesti Jėzų reiškia netekti tokios galimybės. Todėl aukštieji kunigai ir fariziejai ten nepateks. O muitininkai ir nusidėjėliai, kurie atsivertė, t.y. priėmė Jėzų ir įtikėjo, įeis.

Tokia pati Jėzaus laikysena pasirodo epizode, kai išgydomas šimtininko tarnas⁹⁵. Giliai sujaudintas šimtininko tikėjimo (jis buvo pagonis, todėl pagal tradicijas, jam išganymas buvo nepasiekiamas) Jėzus patvirtina: „Todėl aš jums sakau: daugelis ateis iš rytų ir vakarų ir susės dangaus karalystėje prie stalo su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu. O karalystės vaikai bus išmesti laukan į tamsybes“⁹⁶. Jaučiamas didelis kontrastas tarp tų, kurie sės prie karalystės stalo ir „karalystės vaikų“, kurie bus išvaryti. Šitas sakinyas akivaizdžiai kalba apie šimtininką. Jis yra vienas iš daugelio, kurie ateina iš rytų ir vakarų ir yra prileidžiami prie pabaigos stalo ne dėl pasiekto moralinio tobulumo ar etninių šaknų, bet dėl tikėjimo Jėzumi. Būtent tokį pagonio šimtininko tikėjimą Jėzus giria: „Iš tiesų sakau jums: niekur Izraelyje neradau tokio tikėjimo!“⁹⁷.

Šis ir kiti Evangelijos pasakojimai mums parodo, kokią naujovę Jėzaus esatis įnešė į istoriją. Kas „susės dangaus karalystėje prie stalo“ ir kas jau dabar yra Jo gėrybių dalininkai („Eik, tebūnie tau, kaip įtikėjai!“, tarė Jėzus šimtininkui; „Ir tą pačią valandą tarnas pagijo“⁹⁸, pastebi evangelistas Matas), yra tie, kurie Jį pripažįsta, tiki Juo. Nėra jokių kitų sąlygų.

Sąlygų, kurias to laikmečio „išmintingieji ir protingieji“, rašto aiškintojai ir fariziejai, iškelia Dievo gailestingumui, kiekis tampa priežastimi ginčo, kurį sukelia Dievo karalystės skelbimas, t.y. Jėzaus veikimas, gailestingumo įvykis. Pasipiktinimas buvo toks didelis, kad privedė prie Jėzaus pasmerkimo

⁹¹ Plg. Mt 21,23

⁹² Mt 21,31

⁹³ Joachim Jeremias, *Jėzaus palyginimai*, Paideia, Brescia 1973, p. 154.

⁹⁴ Mt 21,32

⁹⁵ Plg. Mt 8,5-13

⁹⁶ Mt 8,11-12

⁹⁷ Mt 8,10

⁹⁸ Mt 8,13

mirčiai, nuosprendžio būti nukryžiuotam, nes iš Jo elgesio buvo galima suprasti, jog Jis save laiko Dievu, save suvokia kaip Dievą.

Ginče su rašto aiškintojais ir fariziejais, Jėzus buvo priverstas prieš visus apginti savo elgesį. Palyginimai, kuriuos randame penkioliktame Luko evangelijos skyriuje, sudaro Jėzaus atsakymą jų kaltinimams. Šie palyginimai tikrai nėra išgalvoti pasakojimai, kaip kartais mums atrodo. Palyginimai visuomet remiasi istoriniu kontekstu, priešingai nei fariziejai. Pažiūrėkime, kaip jis atspindimas viename iš gražiausių palyginimų, kurį esame citavę daugybę kartų, bet per šias rekolekcijas galbūt galime suprasti dar giliau.

3. Sūnus palaidūnas

Lukas užrašė, kad Jėzus, norėdamas atsakyti rašto aiškintojų ir fariziejų murmėjimui „Šitas priima nusidėjėlius ir su jais valgo“⁹⁹, papasakoja tris palyginimus: apie pasiklydusią avį, apie pamestą monetą ir apie sūnų palaidūną. Paskutiniu palyginimu Jėzus paaiškina, kad Jis su nusidėjėliais elgiasi taip, kaip tėvas iš pasakojimo. Vienas sūnus vaizduoja muitininkus, o kitas – fariziejus.

Šitaip Jėzus bando apginti gerąją naujieną apie gailestingumą. Norint suprasti palyginimo kalbą, reikia turėti omenyje, kad be judėjų, kurie nesilaikė Dievo įstatymų, ir tų, kurie buvo ne žydai, kaip neseniai prisiminėme, buvo ir trečia žmonių grupė, kuriai, pagal judėjų įsitikinimus, buvo sunkiau gauti atleidimą: tai – žydai, kurie kasdieniniame gyvenime buvo tapę pagonimis. Judėjų šaltiniai nurodo, kad jiems priklauso tie žmonės, kurių profesija ar veikla kėlė rimtų įtarimų dėl vagysčių. Tarp šių veiklų buvo ir ganymas. Traktate Sanhedrin iš Mišnos yra pateikiamas sąrašas žmonių, kurie negalėjo liudyti ar dalyvauti teisme: „žaidžiantys kauliukais, lupikautojai, karvelių augintojai, prekiautojai vaisiais šabo metais (pagal įstatymą (Kun 25,1–7), tie vaisiai buvo niekieno nuosavybė)“¹⁰⁰. Kitas tekstas papildo: „piemenys, muitininkai ir ūkininkai nuomininkai“¹⁰¹. Dar kitas tekstas prilygina šias žmonių kategorijas vergams ne žydams¹⁰². Netgi pagal tam tikrą eilutę Mišnoje muitininkas arba pagonis, kuris įeina į namus, sutepa viską, kas tuose namuose yra¹⁰³. Jiems atgaila yra itin sunki, jei išvis įmanoma.

Nesutikdamas su tokia griežta judaizmo pozicija, Jėzus fariziejams pareiškia, kad muitininkai ir pagonys nėra Dievo apleisti, priešingai, „jų yra Dangaus karalystė“, ir kad Jis atėjo būtent tam, kad juos pakviestų prie karalystės stalo. Priimdamas juos pas Save prie stalo, Jis akivaizdžiai parodo, kad jie gavo Dievo atleidimo dovaną. Taigi pažvelkime, kaip Jėzus gina šią poziciją sūnaus palaidūno palyginimu.

Pirmoje pasakojimo dalyje, istorijos centre atsiduria tėvas ir jaunesnysis sūnus (t.y. sūnus palaidūnas). Antrojoje – tėvas ir vyresnysis sūnus. Kaip paprastai būna palyginimuose, sudarytuose iš dviejų dalių, „moralas“ būna antrojoje dalyje, kai tėvas paaiškina savo elgesį su pabėgusiu sūnumi vyresniajam sūnui. Kadangi ir judaizmas pripažino, kad Dievas, būdamas tėvu, visuomet yra pasirengęs atleisti, norint atskleisti, kokia naujovė glūdi šiame palyginime, būtina atkreipti dėmesį į vieną detalę, kuri galėtų pasirodyti banali, tačiau yra labai reikšminga: sūnus palaidūnas, kešdamas nepriteklių, yra priverstas užsidirbti pragyvenimui ganydamas kiaules. Mes jau žinome, kad piemens darbas buvo laikomas nuodėmingu. Tačiau situacija yra dar pasunkinama fakto, kad kalbaėjo apie kiaulių ganyimą. Iš tiesų žydai laikė kiaulę pačiu nešvariausiu iš visų gyvūnų. Taigi įsivaizduokime Jėzaus klausytojus, kai jie išgirdo, kad tas sūnus tapo kiaulių ganytoju; jie kaip mat suprato tų žodžių reikšmę: tas jaunas žydas tapo pagonimi. Po tokio nuopuolio, sūnus tėvo akyse buvo tarsi miręs. Žydas, sąmoningai suvokiantis savo padėtį visuomenėje, būtų visiems laikams uždaręs savo namų duris taip žemai nusiritusiam sūnui.

⁹⁹ Lk 15,2

¹⁰⁰ Mishnah Sanhedrin 3,3

¹⁰¹ b. Sanhedrin 25b

¹⁰² Plg. Mishnah, Rosh Ha-Shanah 1,8

¹⁰³ Plg. Mishnah, Tahorot 7,6

Tačiau priešingai nei jo klausytojai, rašto aiškintojai ir fariziejai, tikėjosi, Jėzus kelis kartus primygtinai kartoja pasakojimą apie tėvą, kuris visiškai kitaip elgiasi su sūnumi, tapusiu pagonimi, todėl pagal tuometinę logiką prapuolusiu amžiams, ir grįžtančiu į namus. Jis neneigia, kad sūnus taip sunkiai nusidėjo, netgi sako: „buvo miręs“, „buvo pražuvęs“¹⁰⁴. Ir vis dėlto, nesuvokiamai tėvas jam atleidžia ir parodo savo atleidimą nemažiau keistai (be abejo, Jėzus apgalvotai pateikia tokį keistą atleidimo vaizdą): tėvas bėga pasitikti sūnaus, vos jį pamato ateinantį iš tolo; tai tikrai keistas pagyvenusio rytiečio gestas. Keistumas dar sustiprėja, jei pagalvojame apie įsakymus, kuriuos jis skubiai duoda tarnams: vienų prašo atnešti naują drabužį, kitų – žiedą ir sandalus, kiti turi papjauti nupenėtą veršiuką, dar kiti – pasirūpinti švente ir muzika. Visa tai nedera tėvui, kuris didžiuojasi savo žydu tikėjimu ir kurį taip stipriai pažemina sūnus; bet ypač tai nesutapo su tuo, ką galvojo atkaklūs Dievo teismo gynėjai, kurie klausėsi Jėzaus pasakojamo palyginimo.

Antroji palyginimo dalis atskleidžia žiaurų fariziejų, kuriuos vaizduoja vyresnysis sūnus, pasipriešinimą. Jis skundžiasi ne dėl to, kad grįžo brolis, bet dėl to, kad tėvas surengė didelę šventę, kad tai atšvęstų, tokiu būdu neatšaukiamai pabrėždamas atleidimo pilnatvę. Vyresnysis sūnus protestuoja, atsisako dalyvauti šventėje. Taip pasielgia teisingumo vardan: „Štai jau tiek metų tau tarnauju ir niekad tavo įsakymo neperžengiau, o tu man nė karto nesi davęs nė ožiuko pasilinksinti su draugais. Bet vos tik sugrįžo šitas tavo sūnus, prarijęs tavąjį turtą su kekšėmis, tu tuojau jam papjovei nupenėtą veršį“¹⁰⁵. Ir šiuo atveju tėvo reakcija yra nenuspėjama: jis pritaria, kad tam tikra prasme vyresnysis sūnus yra teisus; žinoma, jei nebūtų teisingumo, ryšiai tarp žmonių, taip pat šeimos narių, būtų neįmanomi. Tačiau tėvas paaiškina savo elgesio pagrįstumą, remdamasis ypatinga jaunėlio sūnaus situacija: be dosnios tėvo meilės, tas sunūs, kuris buvo miręs, iš tikrųjų nebūtų prisikėlęs, būtų pražuvęs amžiams.

Šiuo ir kitais palyginimais apie gailestingumą Jėzus mums parodo, kad Dievas yra gailestingumas žmogui nusidėjėliui, t.y. man ir tau. Jo atleidimas yra toks pilnas ir besąlygiškas, kad gali atrodyti neteisingas tiems, kurie save laiko Dievo teisės sergėtojais. Iš tiesų kas atleidžia, tam tikra prasme atmeta teisę, nes atleidimas iš esmės yra malonė, gryna malonė.

Priešais tokią gryną malonę yra tik dvi galimybės: beribis dėkingumas arba pasipiktinimas. Taip buvo anksčiau ir dabar, nėra jokio skirtumo.

Kristus nekelia jokių išankstinių sąlygų Savo atleidimui. Ir vis dėlto Popiežius mums primena posinodiniame paraginiame „*Amoris laetitia*“: „kartais mums brangiai kainuoja palikti [...] vietos besąlygiškai Dievo meilei. Iškeliame daug sąlygų gailestingumui ir taip panaikiname jo konkrečią prasmę ir tikrąją reikšmę, o tai yra pats blogiausias būdas skelbti Evangeliją. Pavyzdžiui, tiesa, kad gailestingumas neatmeta teisingumo ir tiesos, tačiau visų pirma turime pasakyti, kad gailestingumas yra teisingumo pilnatvė ir aiškiausias Dievo tiesos spindesys. Todėl visuomet verta laikyti „netinkama bet kokią teologinę koncepciją, kuri abejotų Dievo visagalybe ir ypač Jo gailestingumu“¹⁰⁶.

Suvokdamas, kokį radikalų pokytį Jo skelbiama geroji naujiena apie atleidimą žmonėms įnešė į pasaulį, Jėzus vadina palaimintais tuos, kas Juo nepasipiktina.

Atsižvelgdami į šias išvalgas, galime dar kartą perskaityti kun. Giussani ištrauką apie gailestingumą. Dauguma iš mūsų gerai ją žino: „Žymiajame Rembrandto paveiksle sūnus palaidūnas yra Tėvo atspindys. Tėvo veidas yra kupinas skausmo dėl sūnaus klaidos, dėl jo išsižadėjimo, kupinas skausmo, kuris paplūsta atleidimu. Tiek žmogiškumas gali suvokti. Tačiau pats įstabiausias ir paslaptiniausias dalykas yra tai, kad Tėvo veidas yra sūnaus palaidūno atspindys. Rembrandto paveiksle Tėvo pozicija atspindi sūnų: jame jaučiamas sūnaus skausmo aidas ir, vadinasi, jo išgelbėta neviltis, sustabdyta pražūtis, laimė, kuri tuoj vėl įsižiiebs, šią akimirką įsižiiebia, kur triumfuoja gėris. Triumfuoja

¹⁰⁴ Lk 15,24

¹⁰⁵ Lk 15,29-30

¹⁰⁶ Pranciškus, Posinodinis paraginimas *Amoris laetitia*, 311

sūnaus palaidūno gėris, nes jis verkia dėl padarytos klaidos. Tačiau triumfuoja ir Tėvo gėris: tai yra gailestingumo esmė, kurios žmogus negali suvokti, išsakyti. Tėvo veidas yra sūnaus atspindys. O Tėvo veidas yra gailestingumas, nes jis yra gailestis tam, kuris suklydo, atgręžtas į tą, kuris sugrižta. Tačiau jei gailestingumas yra neatsiejamas nuo Paslapties, tuomet per Sūnų, Dievo Žodį, Tėvo atspindį jis apsieiškia žmonėms. Iš tiesų Tėvo Žodis prisiima žmogiškąją prigimtį, kad žmogui atskleistų tai, kas jam yra Paslaptis. Todėl Gailestingumas istorijoje turi vieną vardą: Jėzus Kristus¹⁰⁷.

Suvokimas, kad gailestingumas yra paslaptis, leidžia kun. Giussani ištarti: „Žodis „gailestingumas“ turėtų būti išbrauktas iš žodyno, nes žmonių pasaulyje jis neegzistuoja, nėra nieko, kas jį atitiktų. Gailestingumas yra atleidimo ištakos, atleidimo tvirtinimas jo ištakose, kurios yra begalinės, atleidimas yra paslaptis“. Nenusileidžia: „Gailestingumas nėra žmogiškas žodis. Jis reiškia Paslaptį, nes iš Paslapties viskas ateina, jos viskas palaikoma, ja viskas pasibaigia, taip ji pasireiškia žmogaus patirtyje. Sūnaus palaidūno apibūdinimas yra gailestingumo, kuris išjudina ir perskrodžia to jaunuolio gyvenimą, apibūdinimas. Atleidimo sąvoka, išlaikant tam tikrą klaidų ir bausmių proporciją, dar kažkaip suvokiama protu, tačiau šis begalinis atleidimas, gailestingumas – ne. Atleidimas ateina iš kažko, ko žmogus visiškai negali suvokti, iš Paslapties, iš gailestingumo. Tai, ko neįmanoma suvokti, užtikrina išskirtinumą to, ką galima suprasti. Nes Dievo gyvenimas yra meilė, *caritas*, visiškai neatlygintinumas, meilė be išskaičiavimo, žmogiškai kalbant, „be priežasties“. Žmogiška manyti, kad tai – beveik neteisybė arba iracionalu būtent dėl to, kad tam nėra priežasčių. Nes gailestingumas yra Esaties, begalinės Paslapties savybė“¹⁰⁸.

Čia yra vilties ištakos kiekvienam iš mūsų, suvokiantiems, koks didelis mūsų išsigelbėjimo poreikis: „Gailestingumo tikrovė yra ypatinga proga Kristui ir Bažnyčiai pasiekti žmogų per Jo Žodį, ne tik per jo aidą žmoguje. Kaip begalinė Paslaptis elgiasi su mumis? Viską suprasdama ir atleisdama! [...] Tačiau būdama tokia gera, Ji išveda mus iš proto: būtų geriau, jei mus paverstų vaikais, leistų mums suprasti esant penkiasdešimties, ką reiškia būti vaikais, būti tarsi vaikai priešais tėvą ar motiną“¹⁰⁹.

4. „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikima meile“

Pabandykime įsijausti kartu su kun. Giussani, žvelgdami į gailestingumo slėpinį, kuris niekad nesiliauja jo stebėnų ir verčia klausyti: „Kodėl Dievas atiduoda save man? Kodėl save dovanoja mane sukurdamas, duodamas man būti, tai yra save patį (duoda man save patį, t.y. esatį)? Dar daugiau, kodėl tampa žmogumi ir atsiduoda man, kad vėl padarytų mane nekaltą [...], ir miršta dėl manęs (o juk visiškai to nereikėjo, būtų užtekę spragtelėti pirštais ir Tėvas tikai būtų padėjęs)? Kodėl miršta dėl manęs? Kodėl dovanoja save iki suvokimo ribų, už suvokimo ribų?“¹¹⁰.

Kad mus įvestų į atsakymo esmę, Giussani kviečia perskaityti, tiksliau, „išmokti mintinai“ pranašo Jeremijo sakinį, kurį pasirinkome Rekolekcijų pavadinimui, „trisdešimt pirmajame skyriuje, nuo trečios eilutės. Dievas kalba pranašo balsu, kuris išsipildo Kristuje (pagalvokite apie žmones, kurie būdavo su tuo vyru, jaunu vyru, kuris išpildė šiuos dalykus): „Amžina meile aš pamilau tave, todėl patraukiau tave prie savęs [t.y. pasidalinau su tavimi savo prigimtimi], pasigailėdamas tavo niekio“, aš visada šitaip suprantu šitą sakinį. Ką reiškia „pasigailėdamas tavo niekio“? Apie ką kalbama? Apie jausmą, jausmą! Apie vertybę, kuri yra jausmas. Nes prisirišimas yra jausmas; būti „prisirišusiam prie“ yra jausmas ir kartu vertybė. Jei tai pagrįsta, tuomet tai – vertybė; jei nėra jokios priežasties, joks prisirišimas nėra

¹⁰⁷ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milano 1998, p. 183

¹⁰⁸ Ten pat.

¹⁰⁹ Ten pat.

¹¹⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, Rizzoli, Milano 2007, p. 329-330.

vertybė, nes trūksta pusės „aš“, „aš“ yra perpjautas per pusę ties bamba ir palikta tik viena pusė, ta apatinė“¹¹¹.

Todėl „Dievo meilė žmogui yra susijaudinimas, virpantis, nerimstantis, gyvas savęs dovanojimas, įgyvendinamas per emociją, per susigraudinimo tikrovę: Jis susigraudina. Dievas susigraudina! „Kas yra žmogus, kad jį atsimeni?“, klausiamo psalmėje“¹¹².

Kun. Giussani tęsia: „Štai esmė: Dievas susigraudino dėl mūsų niekio. Ne tik, Dievas susigraudino dėl mūsų išdavystės, grubaus, užmaršaus ir išdavikiško vargo, dėl mūsų menkumo. Dievas susigraudino dėl mūsų menkumo, o tai yra netgi daugiau, nei susigraudinti dėl mūsų niekio. „Pasigailėjau tavo niekio, pasigailėjau tavo neapykantos Man. Aš susigraudinau, nes tu Manęs nekenti“, kaip verkia tėvas ir motina, susigraudinę dėl sūnaus neapykantos. Jie verkia ne iš skausmo, verkia iš susijaudinimo, jų verksmas kyla vien iš laimės troškimo sūnui: kad sūnus pasikeistų, dėl jo likimo, kad išsigelbėtų. Tai – užuojauta, gailestis, kančia. Jis pasigalėjo manęs, tokio užmaršaus ir menko. Jei mūsų gyvenimas yra normalus, tai net ir po visko, ką esame padarę, nedažnai savo dienoje aptinkame ypatingų nuodėmių, tačiau tikroji nuodėmė yra išsiblašymo ir užmiršimo menkumas; nuodėmė yra menkumas, kuomet tai, ką darome, nepavirsta naujove, nenušvinta nauja aušra; leidžiame, kad tai liktų neaišku, darome, kaip išeina; nieko nežeisdami, bet ir nedovanodami to Būties spindesiui“¹¹³.

Tai tampa mūsų tikrumo šaltiniu: „Jis pasigailėjo manęs ir mano niekio, pasirinko mane; mane pasirinko, nes pasigailėjo manęs; mane pasirinko, nes susigraudino dėl mano menkumo! Tai, kas apibūdina pasiaukojimą Paslapties, didžiosios Paslapties ir šio žmogaus, Kristaus, Dievo tapusio žmogumi, Paslapties, tai, kas apibūdina Paslapties pasiaukojimą mums, pasiaukojimą, su kuriuo Paslaptis sukuria pasaulį ir atleidžia žmogui už menkumą (ir jam atleidžia apkabindama, menką ir šlykštų jį apkabina) yra emocija, tarsi emocija; tai – susijaudinimas, tame glūdi susijaudinimas. Būtent šis pastebėjimas išaukština Dievo motiniškumą. Bet koks kitas suvokimas šią Dievo vienybę su pasauliu ar su žmogumi išreiškia sausai ir mechaniškai. Kaip gydytojas Schweitzeris: privalai pasiaukoti, „privalai“, kaip trečiajame pasaulyje po susirinkimo ir po karo: eiti, aukotis dėl žmonijos, privalai aukotis, tai nėra susijaudinimas“¹¹⁴.

Tačiau reikia atkreipti dėmesį į vieną detalę, kad išvengtume dviprasmybės: „Šis susijaudinimas ir ši emocija perduoda, perneša įvertinimą ir širdies virpulį. Tai – *vertinimas*, todėl, galima sakyti, racionali vertybė ne todėl, kad tą galima išvesti ir susiaurinti iki to horizonto, kurį vien mūsų protas pajėgia suvokti, tačiau racionali ta prasme, kad pagrindžia, turi priežastį. Dėl šios priežasties tai tampa *širdies virpuli*. Nėra artimo meilės, emocijos ar susijaudinimo, jei juose neglūdi toks įvertinimas ir širdies virpulys. Kokia to priežastis? „Aš tave pamilau amžina meile, todėl padariau tave dalimi savęs, pasigailėdamas tavo niekio“: širdies virpulys yra gailestis tavo niekiui, tačiau to priežastis – kad tu dalyvautum būtyje. Jei priešais nėra nieko arba jei yra gyvūnas, galima naudoti žodį „užuojauta“; tačiau priešais žmogų (tokiu būdu pasikartodamas apibendrinsiu, ką sakiau prieš tai) negalima kaip pavadinti, tik susijaudinimu, nes žmogus yra pakviestas laimei, žmogus yra didis ir kviečiamas laimei, žmogus yra didis kaip Dievas ir kviečiamas Dievo laimei. Jei jis prispaustas menkumo, sunaikintas išsiblašymo, ištuštėjęs ir paverstas niekuo iš begalinio tingėjimo, tai sukelia tikrą užuojautą“¹¹⁵.

Sakykite, ar yra kas svarbiau už tokį žvilgsnį į mus? Per jį Dievas nori sužadinti mūsų „taip“. Todėl Simonas Weilas sakė: „Dievas kantriai laukia, kad aš galiausiai sutikčiau Jį pamilti. Dievas laukia kaip elgeta, stačias, nejudantis ir tylus, priešais tą, kuris galbūt jam duos riekę duonos. Laikas yra šis

¹¹¹ Ten pat.

¹¹² Ten pat.

¹¹³ Ten pat.

¹¹⁴ Ten pat.

¹¹⁵ Ten pat.

laukimas. Laikas yra Dievo laukimas, maldaujantis mūsų meilės“¹¹⁶. Mes galime atsakyti dainos, kurią dainavome pradžioje, žodžiais: „Aš žinau, kas man esi, teįvyksta tai, kas turi įvykti, aš laikiu tavęs“¹¹⁷.

¹¹⁶ S. Weil, *Quaderni. Volume IV*, Adelphi, Milano 1993, p. 177

¹¹⁷ *Haja o que houer*, žodžiai ir muzika P.A. Magalhães: „Haja o que houer eu estou aqui, /haja o que houer espero por ti; / volta no vento, ó meu amor, / volta depressa, por favor. // Há quanto tempo já esqueci / porque fiquei longe de ti; / cada momento é pior, / volta no vento por favor. // Eu sei quem és para mim / haja o que houer espero por ti. // Há quanto tempo já esqueci... // Eu sei quem és para mim...“ („Teįvyksta tai, kas turi įvykti, aš esu čia, teįvyksta tai, kas turi įvykti, laikiu tavęs; mano meile, grįžk vėjyje, greitai grįžk, prašau. Seniai nebeprisimenu, kodėl nusprendžiau tave palikti; kiekvieną akimirką vis sunkiau, grįžk vėjyje, prašau. Aš žinau, kas man esi, teįvyksta tai, kas turi įvykti, aš laikiu tavęs. Seniai nebeprisimenu... Aš žinau kas man esi...“).

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šventųjų Mišių skaitiniai: Apd 16, 1–10; Ps 99, 2–3. 5; Jn 15, 18–21.

**JO EMINENSIJOS KARDINOLO GUALTIERO BASSETTI,
PERUDŽIJOS IR ČITA DELA PJEVĖS ARKYVYSKUPO METROPOLITO PAMOKSLAS**

SVEIKINIMAS MIŠIŲ PRADŽIOJE

Brangūs broliai ir seserys,

Jei anksčiau būčiau išgirdęs mūsų brolio ir tėvo Carrón šio ryto paskaitą, galbūt būčiau pakeitęs šios dienos pamokslą, tačiau sutiksite pasiklausyti to, ką Dvasia pakuždėjo ir man. Kaip bebūtų, išties dalyvavau labai dėmesingai ir likau giliai sujaudintas Dievo gailestingumo, kuris mus tikrai pažįsta tokius, kokie esame. Taigi šįryt ateiname pas Viešpatį ir džiaugsmingai (nes gailestingumas yra gilus džiaugsmo patirtis) norime atverti jam savo širdis.

PAMOKSLAS

Brangus Julián Carrón, kunige Ambrogio, kunigai, ir jūs visi, broliai ir seserys; visiems jums noriu išreikšti savo nuoširdžius ir šiltus sveikinimus. Su džiaugsmu švenčiu šią Eucharistiją per dvasines Rekolekcijas, kurios vyksta Riminio mieste. Tai tikras malonės metas jūsų Brolijai, laikas, skirtas Dievui ir jums patiems, per kurį turėjote progą klausytis Jo žodžio, kaip girdėjau ir šį rytą, kuris visada įkvėpia siekti šventumo. Linkiu, kad jūsų širdyse vis labiau įsitvirtintų sąmoningas suvokimas, kad Dievo meilė yra kiekvienam, ta begalinė meilė, kuriai nėra laiko ir erdvės ribų, kaip mums priminė psalmė: „Viešpats juk geras ir gailestingas per amžius, ir per kartų kartas mums atsidavęs“. Šie žodžiai turi tapti gyvi mūsų gyvenime.

Brangieji, šios dienos skaitiniuose girdėjome du žodžius, kurie efektyviai apibendrina šio šventimo prasmę: liudijimas ir persekiojimas. Abu šie žodžiai yra vienodai svarbūs (jie nepaliamajam vienas kitą papildo ir negalima tiksliai pasakyti, kuriam iš jų pirmenybė) ir rodo į konkrečius faktus, su kuriais kiekvienas krikščionis (būdamas 74 metų, galiu pasakyti iš savo patirties) anksčiau ar vėliau yra kviečiamas susidurti savo tikėjime.

Vienas tokių konkrečių faktų yra Šv. Pauliaus liudijimas iš Apaštalų darbų, kai nesiliauja skelbęs Gerosios Naujienos su meile ir įkarščiu, nepaisant sunkumų, persekiojimų, Derbėje, Listre, vėliau Mysijoje ir Troade, kol galiausiai, per stebuklingą sapną, jis pakviečiamas į Makedoniją: iš Azijos jis patenka į Europą. Lygiai toks pat konkretus faktas yra persekiojimai, apie kuriuos Jėzus praneša mokiniams: pasaulis Jo nekentė pirmiau, ir toliau nekės visų tų, kurie kalbės Jo vardu. Tuo pat metu, konkretus faktas šiandien yra Šventieji Gailestingumo Metai, kuriuos Popiežius kviečia išgyventi autentiškai, kad „stipresnis ir veiksmingesnis taptų tikinčiųjų liudijimas“, t.y. mūsų liudijimas.

Mane itin nustebino tas kulminacinis Dievo gailestingumo pasirodymo momentas, iš kurio įkvėpimo sėmėsi ir kun. Carrón: Mozės pašaukimas. Galbūt Mozė išgyveno egzistencinę krizę, kokių nemažai būna ir mūsų gyvenime. Tačiau Dievas yra, Dievas mato, Dievas girdi, Dievas yra šalia; Dievas suvokia Izraelio tautos dramą. Ir štai Dievo gailestingumas, konkretus, kaip buvo pabrėžta visai neseniai, štai Dievo atsakymas: „Aš išgirdau savo tautos šauksmą, pamačiau, kaip blogai su jais buvo elgiamasi, tuomet nusprendžiau savo tvirta ir galinga ranka išlaisvinti savo tautą iš vergijos. O tu būsi šio išlaisvinimo autorius“ (Plg. Iš 3,7-12). Dievo gailestingumas visuomet yra kvietimas, konkretus ir tikslus pašaukimas.

Grįžtant prie persekiojimų temos, kurią norėjau pabrėžti (nes Dievo žodis yra aktualus, kai Jėzus pasakė, „Jūs persekios“, ši rytą tą sako ir mums), yra konkrečių faktų, mus pasiekia naujienos iš visų pasaulio pusių, kur daugybė mūsų tikėjimo brolių ir seserų, vien dėl tylaus jų meilės Kristui liudijimo, yra persekiojami, žeminami, išvaromi iš namų, įkalinami ir netgi nužudomi. Per Šeimos Sinodą ir vakar dar kartą turėjau progą susitikti du garbingus asmenis iš Sirijos: Melkitų patriarchą Gregorijų III ir kaldėjų vyskupą iš Alepo. Šių brolių vyskupų veiduose pamačiau, kokią dramą išgyvena jų tautos ir krikščionys. Tačiau prisimenu ir krikščionis iš Ninivės lygumos (kaldėjų Bažnyčia yra viena seniausių pasaulyje, jos šaknys siekia Abraomo laikus), kurie buvo visiškai sunaikinti. Taip pat prisimenu brolius iš Nigerijos ir seseris iš Pakistano. Taigi matote, šie Jėzaus žodžiai pildosi šią akimirką.

Tačiau visa tai nevyksta veltui. Nereikia nustepti dėl to, kas atsitinka, ir svarbu niekada neprarasti vilties, nes visa tai jau buvo numatyta Jėzaus. Jo paties pasaulis nekentė, ir vis dėlto Jis nugalėjo pasaulį ir šios pergalės dėka jį išgelbėjo. Mes taip pat šiandien esame kviečiami pasiekti šį lygmenį ir eiti tuo keliu, kurį praminė Nazaretis. Mes nesame iš šio pasaulio, bet gyvename pasaulyje, kaip moko Šv. Jonas.

Šiandien Jėzus mums sako dar vieną labai svarbų dalyką, brangūs broliai ir seserys. Matau, kad tarp jūsų yra daug jaunų žmonių, ir tai labai džiugina mano širdį. Jis mums sako, kad būtent Jis mus pasirinko! Ne mes patys savo išmintimi ir protingumu pasirinkome Jį. Jis atėjo į pasaulį ir mus pakvietė pas save, kad būtume žemės druska ir mielės, auginančios žmones.

„Pasaulyje, kur viskas, viskas kalbėjo ir kalba priešingai“ nei krikščionybė, kun. Giussani tvirtino, jog svarbu parodyti „tikėjimo atitikimą gyvenimo poreikiams“, liudyti, kad „tikėjimas atitinka giliausius, pirminius kiekvieno žmogaus širdies poreikius“ (Plg. Ugdymo rizika). Čia jis iš tolo citavo Péguy.

Kokie teisingi yra šie kun. Giussani žodžiai! Dar ir šiandien kvietimas skelbti Kristų kaip „esaties faktą“, kaip įvykį, kuris nepaliaujamai kartojasi žmonijos istorijoje, o ne kaip praeities įvykį, yra neišvengiama mūsų buvimo krikščionimis patirtis. Apie Jėzų skelbiama šiandien, bet kokiu istorijos periodu, bet kokiam kultūriniam kontekste ir bet kokiose platumose. Toks skelbimas ištrykšta iš neišsemiamo tikėjimo šaltinio, kuris pranoksta mūsų laiko ir erdvės suvokimą. Giussani yra pasakęs: „Tai, ką jums pasakysiu, yra patirtis, ilgos praeities, dviejų tūkstančių metų, rezultatas“ (Plg. Ugdymo rizika). Šie du tūkstančiai metų yra šiandien, šie dalykai galioja ir šiandien, ir neišvengiamai galios ateityje.

Todėl žodžių, kuriais Jėzus įspėja savo mokinius, nereikėtų suprasti kaip liūdnos nesėkmių nuojautos, juos reikia priimti kaip pamokymą, kurio dėka šiandienos tikintysis gali sąmoningai suvokti, ką reiškia būti autentišku Viešpaties mokiniu. Taigi kiekvienos epochos ir kiekvieno krašto krikščionis nelaukia minios pritarimo ar pasaulio aplodismentų, bet dažnai būtent priešingo dalyko. Mums Jėzus pasakė: „Jei persekiojo mane, tai ir jus persekios“. Tačiau šie žodžiai iš mūsų niekad neatims drąsos, nes Viešpats mums visada dovanoja savo malonę, net ir tamsiausiais momentais, ir persekiojimas niekada nėra sterilus faktas, nes per jį visada pasirodo Šventosios Dvasios jėga, kuri suteikia jėgų liudyti. Dievo sūnus paruošia šiuos paprastus Galilėjos žmones didžiai misijai. Išties, jei tiesa yra tai, kad visų tų, kurie yra Kristaus mokiniai, „pasaulis“ nekęs, tai tiesa yra ir tai, kad tik tokio persekiojimo dėka atsiskleis Šventosios Dvasios jėga, kuri jiems pasakys, kaip liudyti. Stebina tai, kad Apaštalų darbuose, pačioje pamokymų pradžioje, Lukas pabrėžia „ibant gaudentes apostoli“. Dėl ko jie džiūgavo, jei juos mušė, plakė, kalino?! Ko jie džiūgavo? Kad ir jie galėjo kentėti Kristaus vardu. Kad tokia būtų ir mūsų džiaugsmo priežastis, jei reikės kentėti. Mes džiaugiamės, nes kenčiame dėl Jėzaus.

Taigi Jėzus neapsiriboja pasaulio neapykantos nuspėjimu, tačiau nurodo gilesnes to priežastis. Pasaulis nekenčia Jo mokinių dėl labai paprastos priežasties: nes jie priklauso ne pasauliui, o Kristui. Todėl nereikia piktintis, jei pasaulis nekenčia, nes tai yra nepaneigiamas mūsų priklausymo Kristui ženklas. Persekiojimais neišvengiamai reiškia, kad tikintieji yra tikroji Viešpaties šviesa. Ir kol bus persekiojamų vyrų ir moterų, pasaulis matys Viešpaties šviesą. Mes priklausome Kristui, o Kristus savo

auka ir savo amžina meile visiems žmonėms atpirko pasaulį. Persekiojimai sudaro išgelbėjimo istoriją: tai kryžiaus kelias, kuris įsikūnija kiekvieno žmogaus kasdieninėje egzistencijoje. Jei jį priimame su meile, jis visiems tampa išgelbėjimo šaltiniu.

Pranciškaus paskelbtas Gailestingumo Jubiliejus mums apie tai primena ir tampa unikalia proga pasirūpinti „daugybės išniekintų brolių ir seserų žaizdomis“ bei „pažvelgti į pasaulio vargus“, kaip mums pasakė Popiežius. Išties modernus žmogus, rodos, įpuolė į sielos pelkę, iš kurios nebesugeba išlipti ir išbristi pats vienas. Iš vienos pusės, teroristų išpuoliai, iš kitos – pabėgėlių drama, tai – dvi to paties medalio pusės: jos parodo neapykantos ir abejingumo pelkę, į kurią įpuolė modernus žmogus.

Būtent čia, tokia delikačiame istorijos posūkyje, parodomas gelbstintis gailestingumo gestas. Iš tiesų Dievo gailestingumas nėra sentimentalus žodis krikščionims ant sofos ar terminas, primenantis senovės maldingumą. Priešingai, gailestingumas yra drąsus Dievo buvimo žmonių gyvenimuose liudijimas. Liudijimas, kuris pasireiškia kaip noras priimti ir atleisti, kuris mums vienareikšmiškai parodo, koks yra krikščioniškos meilės kelias. Galiausiai gailestingumas yra kanalas, kuriuo Dievo meilė atiteka pas žmones. Tai yra išskirtinis, bet aktualus šiandienos žmogui faktas.

Brangūs broliai ir seserys, 1998 metais, Šv. Petro aikštėje, kun. Giussani pasakė tai, ką atsimenu kaip dabar: „Tikrasis istorijos veikėjas yra elgeta“. Atsiminkite šiuos žodžius! Kas yra tas elgeta? Giussani irgi to paklausė. Ir atsakė: „Kristus, maldaujantis žmogaus širdies, ir žmogaus širdis, maldaujanti Kristaus“. Linkiu, kad jūs visi išgyventumėte tokią pilną egzistenciją, kuri pasireiškia, jūsų įkūrėjo žodžiais tariant, „*maldavimu*, kuris yra aukščiausias idealas“. Maldauti Kristaus, štai aukščiausias idealas! Štai didžiausia provokacija šiam pasauliui, kuris, leiskite pasakyti, yra paviršutiniškas ir hedonistiškas. Ir būtent dėl to, kad pasaulis yra paviršutiniškas ir hedonistiškas, mes, kaip pasakė kun. Giussani, norime būti tikrieji Kristaus elgetos. Atverkite savo širdis, ištempkite ausis, atmerkite akis ir nusiimkite pasaulio akinius nuo akių, nes tik taip įmanoma pastebėti Kristaus veidą, kaip sako popiežius Pranciškus, vienintelį veidą, kuris suteikia prasmę persekiojimams ir kuris suteikia jėgų būti autentiškais gailestingos Dievo meilės žmonijai liudininkais.

Garbė Jėzui Kristui.

PRIEŠ PALAIMINIMĄ

Julián Carrón. Brangus kardinole Bassetti, noriu jums padėkoti visų savo draugų, visų mūsų vardu, kad sutikote švęsti Eucharistiją per mūsų Rekolekcijas būtent šiais Gailestingumo Jubiliejaus metais. Ačiū už dėmesingumą, su kuriuo visuomet sekėte mūsų istoriją, nuo pat tada, kai buvote rektoriumi Florencijos Seminarijoje, kur daugelis mūsų draugų turėjo galimybę džiaugtis jūsų draugyste ir draugija, ir už tai, kaip mumis sekate dabar, būdamas greta popiežiaus Pranciškaus. Taip pat noriu jums padėkoti už tai, kad jūsų buvimas čia mums yra ženklas to gailestingumo, kurį mums Viešpats nuolat rodo, pasilenkdamas prie mūsų poreikių. Ačiū!

Kardinolas Bassetti. Brangus kun. Julián, ši rytą su didžiuliu švelnumu žvelgiau į šią gražią šeimą, kurią Viešpats panorio patikėti rūpintis tau, per Bažnyčią, atpažindamas kai kuriuos kunigus, pradedant būtent nuo Florencijos Seminarijos, tada Masa Maritimos, Areco ir galiausiai Perudžos. Taigi aš buvau keliaujantis kunigas, greičiau keliaujantis vyskupas, nei kunigas, visuomet su kuprine ant pečių, kad eičiau ten, kur manęs prašo Popiežius, todėl ir pažįstu kai kuriuos iš jų. Dėl šios priežasties mano širdis prisipildo didžio švelnumo. Ir jaučiu tėviškumą visų jūsų atžvilgiu ir kun. Julián dėl to visiškai nepavydi, laikydamasis savo žodžių, teisingai?

Carrón. Tikrai nepavydžiu!

Kardinolas Bassetti. Kitą kartą papasakosiu apie pokalbius su kun. Giussani, bet dabar tam ne metas.

Baigiu pasakydamas, kad dėl visų tų priežasčių, kurias paminėjome, ir dėl to, ką išgirdau per gražią paskaitą, man tai buvo tikras kontempliacijos momentas. Žinote, vyskupo gyvenimas visuomet pilnas visokiausių sunkumų, ir dabar būti čia, atsisėsti, gerai matant kun. Carrón veidą, nes sėdėjau tiesiai priešais jį, ir klausytis jo žodžių man buvo tikras palengvėjimas: ačiū ir už tai. Visi šie dalykai kartu man primena Jėzaus žodžius, ištartus mokiniams po to, kai Jis juos sukviėtė: „Eikite, duokite vaisių, ir jūsų vaisiai teišlieka“. Išties, brangūs vaikai, kad atneštumėte Bažnyčioje ir pasaulyje tiek vaisių, kiek Viešpats iš kiekvieno ir kiekvienos tikisi!

Suteiksiu jums palaiminimą.

* * *

Regina Coeli

Balandžio 30 d., šeštadienio popietė

Muzika įeinant:
Wolfgang Amadeus Mozart, *Koncertas fortepijonui ir orkestrui n. 23 A-dur, KV 488*
Marija Yudina, fortepijonas
Aleksandr Gauk – SSRS valstybinis simfoninis orkestras
Įrašyta 1948 m.
Vista Vera, Maskva 2005 m.

ANTROJI PASKAITA

Julián Carrón

„Taip, Viešpatie, Tu žinai, kad esi didžiausios mano simpatijos objektas“

Kaip matėme šį rytą, Jėzuje atsiskleidė tai, ką reiškia, kad Dievas yra gailėstingumas. Tai tokia negirdėta naujovė, kad atrodo neteisinga; tai taip pranoksta bet kieno vaizduotę, kad pribloškia. Kristus yra gailėstingumo viršūnė, dieviškasis stilius, apie kurį kalba Benediktas XVI ir kurį popiežius Pranciškus mums priminė per reikšmingą kalbą Florencijoje, remdamasis freska „Ecce homo“ miesto katedroje: „Ką matome, žvelgdami į Jo veidą? Visų pirma, veidą Dievo, kuris „apiplėšė pats save“, kuris priėmė tarno išvaizdą ir nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties (Plg. Fil 2,7)“¹¹⁸. Šitoks bet kokios galios praradimas atskleidžia tai, apie ką kalbėjo Benediktas XVI, t.y. kad dieviškasis stilius nėra „užvaldyti išorine jėga, bet suteikti laisvę, dovanoti ir žadinti meilę“¹¹⁹.

Kažkas galėtų pagalvoti, kad tuo viskas ir baigiasi. Tačiau kaip kalbėjome vakar, sekdami Benedikto XVI mintis, vis dar reikia patikrinti, ar šis gailėstingumo apsimušimas dieviškuoju stiliumi, praradusiu bet kokią galią, iš tikrųjų paveikė ir toliau daro poveikį „aš“. Priešingu atveju, Dievas nebūtų pasiteisinęs žmogaus širdžiai, nes nuolat istorijoje Dievo siekiamas tikslas yra sukurti žmogų, kuris Jį mylėtų laisvai. „Dėl šios laisvės [...] viską paaukojau, - sako Dievas, - / Dėl malonumo būti mylimam laisvų žmonių, / Laisvai“¹²⁰. Toks yra „Naujosios Sandoros“ pažadas, paskelbtas pranašų.

Štai koks kyla klausimas: ar Dievo bandymas pavyko? Ar Dievui Jėzuje pavyko sukurti tokią meilę, tokią laisvę, tokį prisirišimą? Ar Jam pavyko pažadinti laisvą „Aš“, pajėgų Jį pripažinti? Kitaip tariant, ar Dievas pasiteisino žmogaus protui ir širdžiai? Jei galime atsakyti teigiamai, kad Jo bandymas pavyko, tuomet yra vilties, kad ir mums tai duos rezultata: nebūsime pasmerkti savo pačių valiai, savo norų laikinumui ir savo bejėgiškumui.

1. Petro „taip“

„Svarbiausias dalykas, kurį Dievas leido mums pažinti per paskutinius dvidešimt mūsų istorijos metų, yra Petro „taip““¹²¹, pasakė kun. Giussani 1995 metais. Iš tiesų tekstai, pasakojantys apie Petro „taip“, yra patys unikaliausi ir įspūdingiausi, kokius kun. Giussani yra mums palikęs. Tačiau tuo pat metu jie yra ir mažiausiai suprantami, nes tikrai pribloškia ir visapusiškai pranoksta mūsų suvokimą. Turime leisti įtraukiami į jo liudijimą, suprasti akcentus, kad galėtume patirti savo gelmių prasmę, kad jas suprastume, nes tik patirtis leidžia suprasti, o ne atskiri pamąstymai.

¹¹⁸ Pranciškus, Kalba per susitikimą su V-ojo Nacionalinio Italijos Bažnyčios suvažiavimo atstovais, Florencija, 2015 m. lapkričio 10 d.

¹¹⁹ Joseph Ratzinger / Benediktas XVI. *Jėzus iš Nazareto. II dalis*. Katalikų pasaulio leidiniai, 2012.

¹²⁰ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš I Misteri, Jaca Book, Milan, 1997, p. 343.

¹²¹ Užrašai iš Ispanijos Judėjimo atsakingųjų susitikimo su kun. Giussani, Milan, 1995 m. gegužės 15 d., saugomi Judėjimo sekretoriato, Milane.

Kun. Giussani mus nustebina jau pirmuoju sakiniu: „Dvidešimt pirmasis Jono Evangelijos skyrius yra žavingas liudijimas, kaip istorijoje gimsta nauja etika. Čia užrašyta ypatinga istorija yra krikščioniško žmogaus suvokimo, jo moralės santykių su Dievu, gyvenimu, pasauliu pagrindas“¹²².

Pabandykime suprasti revoliucinę tokio kun. Giussani įvado reikšmę: krikščioniško žmogaus suvokimo pagrindas, t.y. suvokimas, kuris geriausiai apibūdina ir atitinka žmogų, jo moralę, santykį su Dievu, yra istorinis faktas. Tiksliau tariant, žvilgsnio, kuris pagaliau leidžia adekvačiai pažvelgti į save ir kitus, pagrindas nėra krikščioniškosios antropologijos paskaita, bet konkreti istorija, be kurios nesuprasčiau ir antropologijos. Tai, ką pasiduodami bendram mentalitetui laikome beveik nereikšmingu dalyku, nes to negalime atkartoti savo jėgomis (konkreti istorija negali būti paversta „modeliu“, todėl negali būti atkartojama moksliniu metodu), tai, kas mums atrodo pernelyg trapu, kad kovotų su ideologijomis, kurios susiaurina žmogų ir kurias esame linkę atmesti, kunigui Giussani yra visko pagrindas. Kaip Jėzus sako apie save: „Akmuo, kurį statytojai atmetė, tapo kertiniu akmeniu“¹²³.

Jei norime suprasti šiuos dalykus iki galo, būtina turime sugrįžti prie to, kaip šis naujas protingumas ir nauja moralė įėjo į pasaulį. Todėl niekad nepaliauja stebinti metodo vertė, kurią kun. Giussani priskiria Evangelijos pasakojimams, kurių leidžiasi mokomas ir niekad nenustoja mokytis. O mes, skaitydami juos antrą kartą, galvojame, kad jau viską žinome! Jei nenorime kartoti savo klaidos, pabandykime sekti kun. Giussani, kai jis įsijaučia į Evangelijos pasakojimus; nelaikykime to, ką išgirsime, jau žinomu dalyku, leiskimės nustebinami kiekvienos detalės, tarsi klausytumės pirmą kartą.

„Auštant, mokiniai buvo begrižtantys po sunkios nakties ežere, per kurią nieko nesužvejojo. Netoli kranto, paplūdimyje pamatė žmogų, kuris stengėsi užkurti ugnį. Vėliau pamatė, kad ant ugnies kepė dėl jų sugautos žuvis, kad numalšintų ankstauro ryto alkį. Staiga Jonas sako Petru: „Taigi ten Viešpats!“. Tuomet visiems atsiveria akys ir Petras šoka į vandenį, kaip stovėjęs, ir pirmas pasiekia krantą. Kiti iš paskos. Sustoja ratu tylėdami: niekas nekalba, nes visi žino, kad tai – Viešpats. Susėdę pavalgyti persimeta keliais žodžiais, tačiau visi drovūs dėl išskirtinės Jėzaus esaties, prisikėlusio Jėzaus, kuris jiems buvo pasirodęs kitomis aplinkybėmis. Ir Simonas, kuris dėl visų suklydimų buvo drovesnis už kitus, išsitiesęs ant žemės su maistu, paruoštu Mokytojo, apsižiūri, kas sėdi šalia jo, ir su nuostaba bei virpesiu pamato, jog tai Jėzus. Tuomet nusuka žvilgsnį nuo Jo ir sustingsta, susigėdęs. Tačiau Jėzus prakalba. Petras sau galvoja: Dieve mano, Dieve mano, kiek priekaištų nusipelniau! Dabar paklaus: „Kodėl mane išdavei?“. Išdavystė buvo paskutinė didelė jo padaryta klaida“. Tačiau kaip kiekvienas iš mūsų žino, kai padarome didelę klaidą, tarsi sugrįžta visos klaidos iš praeities. Taip pat atsitiko ir Petru, nes visą gyvenimą „jis buvo kamuojamas savo karšto charakterio, užvaldančio instinktyvumo, darymo nepagalvojus. Jis savyje matė tik tuos trūkumus. Ta išdavystė aiškiai atskleidė visas likusias jo klaidas, tai, kad jis nieko nevertas, koks jis silpnas, apgailėtinais silpnas. „Simonai...“, kažin kaip jis sudrebėjo, kai tas žodis, pasiekęs jo ausis, palietė širdį, „Simonai...“, Jėzus greičiausiai pamojo, kad jis veidu atsigręžtų į Jį, „...ar myli mane?“. Kas būtų galėjęs tikėtis tokio klausimo? Kas būtų laukęs tokio žodžio? Petras buvo keturiasdešimties ar penkiasdešimties metų vyras, turintis šeimą ir vaikų, ir vis dėlto toks vaikas priešais paslaptį to bendrakeleivio, kurį atsitiktinai buvo susitikęs! Įsivaizduokime, kaip jis turėjo jaustis pervertas to žvilgsnio, kuris jį pažinojo kaip nuluptą. „Tu vadinsies Kefas“: sunkus jo charakteris buvo įvardintas tuo žodžiu, „uola“, ir jis net negalėjo įsivaizduoti, ką Dievo ir to Žmogaus, Dievo Sūnaus, paslaptis padarys su ta uola, iš tos uolos. Nuo pirmojo susitikimo Jis užėmė visą jo sielą, visą širdį“. Koks galingas buvo Petro pirmasis susitikimas su Jėzumi, jis nulėmė visą jo gyvenimą! „Su ta esatimi širdyje, nuolatiniu Jo atminimu, [Petras] žvelgė į žmoną ir vaikus, bendradarbius, draugus ir nepažįstamus, pavienius

¹²² L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 82.

¹²³ Mk 12,10

žmones ir minias, apie ją galvodavo, su ja užmigdavo. Tas Žmogus jam buvo tapęs didžiuliu, milžinišku, bet dar ne iki galo aiškiu atradimu¹²⁴.

Kun. Giussani tęsia, įsigyvendamas į situaciją: „Simonai, ar myli mane?‘ ,Taip, Viešpatie, myliu Tave““. Tačiau kaip tai įmanoma, „kaip jis galėjo taip pasakyti po viso to, ką buvo padaręs“, po visų klaidų, kurias jis dabar prisiminė? „Tas „taip“ buvo patvirtinimas, jog jis pripažįsta aukščiausią pranašumą, nepaneigiamą pranašumą, simpatiją, kuri nustelbė visas kitas. Viską buvo galima perskaityti jų žvilgsniuose, nuoseklumo ar nenuoseklumo klausimas galiausiai tarsi perėjo į antrą planą, išskeldamas ištikimybę, kuri tapo jo dalimi, formą, kurią tas susitikimas suteikė jo gyvenimui“¹²⁵. Simpatija nėra tas žodis, kurį mes tikimės išgirsti, kai kalbama apie moralę, ypač jei tas žodis į antrą planą perkelia problemą, kuri mums labai skaudi: nuoseklumo ar nenuoseklumo problemą. Tačiau tas, kas tai patyrė, gali suprasti: tokia esatis kaip Jėzaus, tokia simpatija, kokią sužadina Kristus, nustelbia visas niekšybes, kurias buvo galima padaryti.

Kun. Giussani tęsia: „Iš tiesų, nebuvo jokių priekaištų“. Tiesiog Jėzus dar kartą jam uždavė klausimą: „Simonai, ar myli mane?‘ Jis nedvejojo, bet drovus ir virpantis vėl atsakė: ,Taip, myliu‘. Tačiau trečią kartą, kai Jėzus trečiąjį kartą uždavė jam šį klausimą, jam reikėjo patvirtinimo iš paties Jėzaus: ;Taip, Viešpatie, Tu žinai, kad Tave myliu. Tau skiriu pirmenybę kaip žmogus, Tau skiria pirmenybę mano siela, mano širdis. Tu esi išskirtinė mano gyvenimo pirmenybė, galutinis visų dalykų pranašumas. Aš nežinau, nežinau kaip, nežinau, kaip tai pasakyti ir kas tai yra, tačiau nepaisant viso to, ką esu padaręs, nepaisant to, ką vis dar galiu padaryt [dabar, šią akimirką], aš Tave myliu“¹²⁶.

Kaip matome, Simoną užvaldo ši simpatija, ši pirmenybė, ir pats Petras yra pirmasis žmogus, kuriam tai sukelia nuostabą: „nežinau kaip“, nemoka paaiškinti, kaip tai įmanoma, bet neišvengiamai pastebi savyje tai, kas yra reikšmingiau už visas padarytas klaidas.

Kun. Giussani genialumą galima atpažinti iš to, su koku paprastumu jis leidžiasi pamokomas pasakojimo, nesusiaurindamas Petro „taip“ iki sentimentalus susijaudinimo, emocionalaus, lyrinio, jaudinančio momento, tačiau suvokdamas jo kuriamą, kuriančią, padedančią naujo gyvenimo pamatus reikšmę: „Šis „taip“ yra moralumo šaltinis, pirmasis moralumo gūsis atšiaurioje instinktų ir reakcijų dykumoje. Moralumo pamatai yra Simono ištartas „taip“, ir šis „taip“ gali išsakyti žmogaus dirvoje tik dėl tos Esaties, kuri įsivyrauja, kurią suvokiame, priimame, apkabiname, kuriai tarnaujame visu savo širdies proveržiu, nes tik taip galime vėl tapti vaikais. Be Esaties nėra moralaus gesto, nėra moralės“¹²⁷.

Užtenka vieno tokio sakinio, kad būtų paneigtos ištisos knygos apie moralę ir visos tos strategijos, kurios mums atrodo protingesnės. Tai, kas mumyse gali išsakyti, kas gali įžengti į mūsų gelmę, nėra įstatymas ar taisyklė, kalba ar paskaita, bet kaip sako kun. Giussani, tik Esatis, „Esatis, kuri įsivyrauja, kurią suvokiame, priimame“. Tai tikrai išlaisvina. Be šios Esaties, mūsų „taip“, todėl ir moralumas, negali išsakyti mūsų širdies dirvoje. Nevertėtų skųstis. Tai neįmanoma net ir sutelkus visas jėgas; „taip“ negali išsakyti, jei nevyrauja ta Esatis. „Be Esaties nėra moralaus gesto“. Taip yra pasakęs ir pats Kristus: „Nuo manęs atsiskyre, jūs negalite nieko nuveikti“¹²⁸. Buvo būtina, kad Dievo gailestingumas taptų kūnu, esatimi, kūniška, istorine esatimi, kad pajėgtų patraukti žmogų, kad leistų išsakyti „taip“ žmogaus širdyje.

Ką tokio ypatingo turi ši Esatis, kad sužadintų „taip“ ir naują moralę?

„Šis žmogus, Jėzus, turi labai paprastą žmogišką savybę: tai – žmogus, iš kurio plūsta žmogiškoji *simpatija*“, kuri neištrykšta iš įstatymo, paskaitos ar darbų sąrašo. Tai – žmogiškoji simpatija, kurią sukelia tas kūnas. O „moralė, t.y. pergalė prieš nihilizmą“, prieš susiskaldymą, prieš klaidžiojimą, „nėra

¹²⁴ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 82-83.

¹²⁵ Ten pat, p. 83.

¹²⁶ Ten pat, p. 83-84.

¹²⁷ Ten pat, p. 84.

¹²⁸ Jn 15,5

nebeklysti, nebedaryti klaidų, tačiau nors ir darant klaidas, klystant, galiausiai „Simonai, ar myli mane?“, „Taip, Viešpatie, aš Tave myliu.“. [Galiu suklysti tūkstančius kartų, bet] Aš pasilieku, priimu tą žmogiškąją simpatiją, kurią Tu skleidi, Jėzau iš Nazareto, priimu. Iš šitos Tavo skleidžiamos simpatijos aš mokausi, mokausi gyventi, mokausi būti žmogumi. Moralė yra labai paprastas dalykas: priimti simpatiją, žmogiškąją simpatiją. Tokią žmogišką, kaip ta simpatija, kurią motina jaučia savo vaikui, o vaikas jaučia savo motinai“. Esmė ne tame, kad vaikas daugiau nebekrės išdaigų, tai būtų neįmanoma, bet kad jis išmokyti gyventi, užtenka motinos simpatijos, kuri patraukia ir leidžia pasirodyti jo simpatijai. Motinos simpatija kyla iš pačių jos gelmių, tokia pat yra simpatija, kurią tas Žmogus sukėlė Petru. „Jėzus jaučia tokią žmogiškąją simpatiją tau, man, ir aš, nepaisydamas savo klaidų, sakau: „Taip, Viešpatie, aš priimu šią simpatiją“. Šis tvirtinimas yra tikroji galimybė nugalėti nihilizmą, kuriuo „užsikrečiame“ nuo visuomenės, kurioje gyvename. Man svarbu, kad jūs prisimintumėte tai, ką pasakiau pabaigoje, tai yra kad moralė, atsakyti „taip“, kai Kristus klausia „Ar myli mane?“, prasideda labai paprastai, taip paprastai, kaip priimti simpatiją. Priimti simpatiją prasideda nuo labai paprasto dalyko, tai yra žiūrėjimo, nuo žvilgsnio į Kristų“¹²⁹.

Tai, ką kun. Giussani sako, yra taip nauja, palyginus su vyraujančiu mentalitetu, kad tarsi pats paliestas ir pajutęs mūsų nustebimą girdint šiuos žodžius, jis iškelia klausimą, kuris stipriai neramina kiekvieną iš mūsų: „Kodėl Simono „Taip“ yra moralės proveržis? Ar pirmiausias kriterijus nėra nuoseklumas? Ko tik Petras nebuvo pridaręs“. Nesistengiame pagražinti tikrovės. Taip, „ko tik Petras nebuvo pridaręs, ir vis dėlto jautė nenugalimą simpatiją Kristui“. Mums šie dalykai atrodo beveik nesuderinami, nesugebame jų suvokti kartu. Tačiau klausykimės ir pajusime, kaip tai mus išlaisvina: Petras pasijuto patrauktas Kristaus, „suprato, kad visu savimi linko prie Kristaus, kad Jo akyse, Jo veide, Jo širdyje buvo viskas. Padarytos nuodėmės negalėjo tapti prieštaravimu, kaip ir visa tai, ką nederamo jis būtų galėjęs padaryti ateityje: Kristus buvo jo vilties šaltinis, vieta. Net jei jam būtų paprieštaravę dėl viso to, ką jis padarė ar būtų galėjęs padaryti, Kristus vis tiek būtų likęs jo vilties šviesos šaltiniu, net ir per tų prieštaravimų miglą. Taip pat jis Jį gerbė labiau nei ką kitą nuo pat pirmos akimirkos, kai pajuto Jo įsmeigtą žvilgsnį; dėl to Jį ir mylėjo“¹³⁰. Taip įvyko ir Marijai Magdalietei. Ar suprantate, kodėl ji Jo ieškojo dieną ir naktį? Ne iš pareigos, bet dėl to, kad negalėjo dieną ir naktį Jo nieiškoti.

„Taip, Viešpatie, Tu žinai, kad mano didžiausios simpatijos, didžiausios pagarbos objektas esi Tu: šitaip gimsta moralė [iš santykio su Kristumi]. Ir nors to išraiška yra labai bendra: „Taip, aš myliu Tave“, ji taip pat kuria tolimesnio gyvenimo skirtingumą“¹³¹. Ar kada jautėte poreikį perskaityti šiuos dalykus, kad pajėgtumėte pažvelgti į save? Prisipažinsiu, turbūt nieko nesu skaitęs tiek kartų, kiek šiuos puslapius, kad pažvelgčiau į save, kad galėčiau save apkabinti, kad pažvelgčiau į save Jo žvilgsniu, kad aptikčiau tą simpatiją, kuri patraukia viską. Niekada nepajėgsime tinkamai atsidėkoti kun. Giussani už tai, kad mus mokė taip žiūrėti, ką bebūtume padarę, nuolat sugrįždami prie šių puslapių, kad atrastume iš naujo tai, kas mums leidžia į save šitaip pažvelgti.

Su išskirtiniu atkaklumu mūsų atžvilgiu, kad nieko neliktų nepasakyta, kad išvengtume, jog Petro „taip“ mums taptų sąpastais, dusinančiu matu, kun. Giussani užduoda klausimą, kurį mūsų moralizmas skatintų užduoti: „Ar šventojo Petro „taip“ automatiškai pavirsta jo nepriekaištingumu? Visiškai ne! Atsisakau apie tai net pagalvoti! Tas „taip“ išlieka, nes tikrasis paslaptingas jo pagrindas glūdi ryšyje su ta esatimi, su tos esaties patrauklumu ir žmogiškumu“¹³²; šio „taip“ pagrindas toks tvirtas, kad atima žadą iš tų, kas iš savęs ir kitų reikalauja ataskaitos, jis tvirtesnis už bet kokį apskaičiavimą.

¹²⁹ L. Giussani, «La virtù dell'amicizia o: dell'amicizia di Cristo», *Tracce-Litterae communionis*, n. 4, 1996 balandis, pp. IV-V.

¹³⁰ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 84.

¹³¹ Ten pat.

¹³² Užrašai iš Ispanijos Judėjimo atsakingųjų susitikimo su kun. Giussani, Milan, 1995 m. gegužės 15 d., saugomi Judėjimo sekretariate, Milane.

Kas tuomet? Jei „taip“ negarantuoja, kad nebesuklysimė, kokia turėtų būti mūsų laikysena prieš nuspėjamas klaidas? Kun. Giussani dažnai cituodavo vieną sakinį iš pirmojo Šv. Jono laiško: „Kiekvienas, kas turi jame tokią viltį, skaitina pats save, nes ir jis yra skaistus“¹³³. Ką tai reiškia? Kad visos tos tradicijos, per kurią Jis mus pasiekė, dėka, „mūsų viltis yra Kristuje, toje Esatyje, kurios, net ir būdami išsiblaškę ir užmaršūs, nebegalime panaikinti iš savo širdies dirvos (bent jau nevisiškai)“. Kristus yra tokia esatis, kurios nebepajėgiame išrauti iš savo dirvos, savo širdies dirvos. „Jame yra mano viltis, man dar nesuskaičiavus savo klaidų ir dorybių. Čia nereikia nieko sumuoti. Santykis su Juo visiškai nesusijęs su skaičiais, išmatuotu ar išmatuojamu svoriu, net ir su blogiu, kuris manyje galėtų išsipildyti ateityje, nes tai nesugeba užimti primos vietos, kurią Kristaus akyse užima Simono „taip“, kurį aš pakartoju. Tuomet iš mūsų gelmių tarsi išsiveržia kvėpavimas, kylantis iš krūtinės ir apsvaiginantis žmogų, ir verčiantis veikti, verčiantis trokšti elgtis teisingiau: iš širdies gelmių pražysta teisingumo, tikros, autentiškos meilės, gebėjimo būti dėkingiems troškimo gėlė. Kaip kiekvienas mūsų veiksmas neprasideda analizuojant tai, ką akys mato, bet apkabinant tai, ko širdis laukia, taip tobulumas [dėmesio, tobulumas] nėra įvykdyti įstatymus, bet paklusti Esačiai“¹³⁴.

Atleidimas tikrai nesukelia noro vėl suklysti. Tik tas, kam niekad nebuvo atleista, galėtų taip galvoti: „Kadangi man atleista, padarysiu taip dar kartą“. Gali būti, kad padarysi, bet tikrai to netrokšti. Veikiau supranti, kad trokšti elgtis teisingiau. „Tik žmogus, gyvenantis viltimi Kristuje, tęsia asketišką gyvenimą, stengdamasis dėl gėrio. Net ir tuomet, kai iškyla akivaizdus prieštaravimas, jis trokšta gėrio. Tai visada nugali, nes tai – galutinis žodis, kuris jį apibūdina, apibūdina jo dieną, tai, ką veikia, ką nuveikė, ką veiks. Žmogus, gyvenantis tokia viltimi Kristuje, tęsia askezės darbą. Morale yra nuolatinis „tobulumo“ siekis, kuris gimsta iš įvykio, kuris *paženklina* santykį su dieviškumu, su Paslaptimi“¹³⁵.

Taigi krikščioniška moralė jokių būdu nėra pritarimas mūsų klaidoms. Tačiau tai taip pat nėra mūsų sugniuždymas dėl padarytų klaidų skaičiaus, kaip sako kun. Giussani: „Santykis su Juo nesusijęs su skaičiumi“, tai neturi reikšmės. Krikščioniška moralė yra siekis, kuris gimsta iš nuostabos dėl Kristaus meilės.

Kun. Giussani vėl klausia, kokia yra tikroji Simono „taip“ priežastis? „Kodėl Jėzui ištartas „taip“ vertas daugiau nei visų savo klaidų suskaičiavimas ir visų įmanomų ateities klaidų, kurias padarysime iš savo silpnumo, surašymas? Kodėl šis „taip“ svarbesnis ir didingesnis už visą moralinę atsakomybę, įgyvendinamą per detales, įgyvendinamą per konkretų praktikavimą? Atsakymas į šiuos klausimus atskleidžia pačią Tėvo Atsiųstojo esmę. Kristus yra Tėvo siųstasis, Jis yra tas, kuris žmonėms ir pasauliui atskleidžia Tėvą. „Toks yra tikrasis gyvenimas: kad visi pažintų Tave, vienintelis tikrasis Dieve, ir Tą, kurį Tu atsiuntei, Jėzų Kristų“. Svarbiausia, kad „pažintų Tave“, kad pamiltų Tave, nes Tu esi gyvenimo prasmė. „Taip, aš myliu Tave“, pasakė Petras. Šį „taip“ nulėmė faktas, kad tose akyse, kurios įsmeigė į jį tą žvilgsnį pirmą kartą, o paskui žvelgė dar daugybę kartų kitomis dienomis ir metais, jis pamatė, kas yra Dievas, kas yra Jahvė, tikrasis Jahvė: *gailestingumas*“. Petras tai pamatė, patyrė: „Jėzuj Dievo santykis su kūriniu atsiskleidžia kaip meilė, vadinasi, ir kaip gailestingumas. Gailestingumas yra Paslapties pozicija žmogaus silpnumo, klaidos ar užmaršties atžvilgiu: Dievas, susidūręs su bet koku žmogaus nusižengimu, jį myli. Simonas tai pajuto, iš to gimė jo „Taip, aš Tave myliu“¹³⁶.

Mane visad labai stebino tas žmogus, kuris priėjo išpažinties pas kun. Giussani, kai jis dar buvo jaunas kunigas vienoje Milano parapijoje: „Į klausykla įeina žmogus; stovi, nekalba. Tuomet aš į jį pasižiūriu. Išprovokuotas tokio mano veiksmo, sako: „Nužudžiau“. Nežinau kaip, bet aš jo paklausiau: „Kiek kartų?“. Jis nujautė, kad būtų galėjęs man pasakyti „tūkstantį kartų“ ir kad mano pozicija būtų

¹³³ 1 Jn 3,3

¹³⁴ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 85.

¹³⁵ Ten pat.

¹³⁶ Ten pat, p. 86-87.

buvusi tokia pati, jei jis būtų pasakęs „vieną kartą“. Jis pravirko ir pasilenkė, kad mane apkabintų, verkdamas. Jis nujautė atleidimą¹³⁷. Kaip sąmoningai nuo pat jaunystės kun. Giussani turėjo suvokti tą naujovę, kuri su Kristumi įėjo į istoriją, kad šitaip sureaguotų priešais žmogžudį. Nieko nebuvo galima pateisinti. Neturime dėl nieko teisintis, tačiau kaip kun. Giussani galime žvelgti į viską, pripažinti viską, nes egzistuoja žvilgsnis, gebantis atleisti, gailestingumas, sugriaunantis bet kokius matus. Kas neigia tai, ką padarė, gali save apgaudinėti manydamas, jog taip išsprendžia problemą (net ir žmogžudystę!). Tačiau problema išlieka, net jei žmogus ją slepia nuo savęs paties. Visa laimė, kad esi, o Kristau, ir kad pasirodei kaip gailestingumas, nes kitaip turėtume nešti nepakeliamą savo klaidų našta.

„Pasaulio ir istorijos prasmė yra Kristaus, Tėvo Sūnaus, Tėvo siūsto už mus numirti, gailestingumas. Milašiaus dramoje, Migeliui Manjarai, kuris kasdien eidavo skūstis dėl savo praeities nuodėmių, Abatas, tarsi praradęs kantrybę, atsako: „Užtenka skūstis kaip moteriškai. Viso to niekada nebuvo“. Kaip tai niekada nebuvo? Migelis žudė, prievartavo, nesilaikė žodžio... „Viso to niekada nebuvo. Jis vienas yra“. Jis, Jėzus, atsigręžia į mus, leidžiasi mūsų sutinkamas, klausdamas mūsų vienintelio dalyko: ne „ką padarei?“, bet „ar myli mane?“. Mylėti Jį labiau už viską nereiškia nebūti nusidėjusiam ar nebenusidėti rytoj. Kaip keista! Reikia begalinės galios, kad būtum tokiu gailestingumu, begalinės galios, iš kurios mes jau šiame pasaulyje, laike ir erdvėje, kurie mums duoti, kad gyventume daugiau ar mažiau metų, skolinamės, semiamės džiaugsmingumo. Nes žmogus, suvokdamas savo menkumą, yra džiugus, išgirdęs gailestingumo žinią: Jėzus yra gailestingumas. [...] Ambraziejaus liturgijoje sakoma: „Tu pasilenkei prie mūsų žaizdų ir mus išgydei, dovanodamas vaistus stipresnius už mūsų žaizdas, gailestingumą didesnę už mūsų kaltę. Todėl ir nuodėmė, Tavo nenugalimos meilės dėka, pasitarnavo mus pakelti į dieviškąjį gyvenimą“¹³⁸.

Tą patį mums pasakė popiežius Pranciškus 2015 metų kovo 7 dieną. Štai iš kur gimsta krikščioniškoji moralė: „Tokio gailestingo apkabinimo dėka kyla noras atsakyti ir keistis, iš jo gimsta kitoks gyvenimas. Krikščioniškoji moralė nėra milžiniškos, savanoriškos pastangos tų, kas nusprendžia ir sugeba neklysti, tarsi tai būtų vieno žmogaus iššūkis visam pasauliui. Ne. Tai nėra krikščioniškoji moralė, tai visai kas kita. Krikščioniškoji moralė yra susijaudinimas ir atsakymas stebinančiam, nenuspėjamam, netgi pagal žmogiškuosius kriterijus „neteisingam“ gailestingumui To, kuris mane pažįsta, žino mano išdavystes ir vis tiek mane myli, gerbia, apkabina, vėl pakviečia, pasitiki manimi, manęs laukia“¹³⁹.

Dėl tos pat priežasties kun. Giussani pabrėžia, jog žmogiškosios moralės, *visiškai žmogiškos moralės* pradžia yra meilės aktas, ne įstatymas ar pareigos jausmas. „Simono „taip“ Jėzui negali būti laikomas jausmų išraiška [kartais mes iki to susiauriname], nes tai pradžia naujo moralės kelio, kuris arba atsiveria su tuo „taip“, arba neatsiveria išvis. Žmogiškosios moralės pradžia nėra nei fenomenų, kurių pilna yra „aš“ egzistencija, analizė, nei žmonių elgesio siekiant bendrojo gėrio analizė“. Negalima praleisti nei vienos eilutės. „Tai galėtų būti abstrakčios pasaulietinės moralės, tačiau ne žmogiškosios moralės pradžia“¹⁴⁰. Jei to nepripažįstame, krikščionybės vardu krikščioniška morale laikysime tai, kas tėra abstrakti pasaulietinė moralė. O „žmogiškosios moralės“ pradžia yra meilės aktas. „Žmogaus gyvenimas priklauso nuo meilės, kuri iš esmės jį palaiko ir kurioje jis atranda didžiausią pasitenkinimą“¹⁴¹, būtent tokiu būdu Kristus pasiteisina mūsų atžvilgiu. Pats didžiausias pasitenkinimas yra atitikimas širdies poreikiams. Tik jei Kristuje atrandu patį didžiausią pasitenkinimą, manyje (manyje ir kiekviename iš mūsų!) gimsta meilė Jam, kuri palaiko visą gyvenimą. „Žmogiškosios moralės pradžia yra meilės aktas. Todėl būtina esatis, esatis to, kuris paliečia mūsų asmenį, sutelkia visas mūsų jėgas ir jas

¹³⁷ L. Giussani, *L'autocoscienza del cosmo*, Bur, Milan 2000, p. 63.

¹³⁸ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan 1998, p. 87.

¹³⁹ Pranciškus, *Kalba Comunione e Liberazione judėjimui*, Šv. Petro aikštė, 2015 m. kovo 7 d.

¹⁴⁰ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan 1998, p. 88-89.

¹⁴¹ Šv. Tomas Akviniėtis, *Summa Theologiae*, IIa, IIae, q. 179, a.1

sužadina, patraukdamas į nežinomą arba trokštamą ir laukiamą gėrį: tas gėris yra Paslaptis¹⁴². Be šios Esaties nepajėgtume būti vieningi savo viduje. „Kristus yra toks gražus, kad mane patraukia visą!“¹⁴³. Kristus patraukia visa, kas esu, patraukia visą mane.

„Jėzaus ir Petro dialogas baigiasi keistai. Pastarasis, kuris yra pasirengęs sekti Jėzumi, nerimauja dėl jaunėlio, Jono, kuris jam buvo kaip sūnus: „Pažiūrėjęs jį, paklausė Jėzaus: „Viešpatie, o kaip jis?“. Jėzus atsakė: „Nesirūpink dėl jo, sek manimi““. Tas „taip“ yra skirtas Esačiai, kuri sako: „Sek manimi [ir viskas!], atiduok savo gyvenimą“ [į mano rankas]. „Jesu, tibi vivo, Jesu tibi morior, Jesu sive vivo sive morior, tuus sum“. Ar gyveni, ar miršti, esi mano. Priklausai man. Aš tave sukūriau. Esu tavo likimas. Aš esu tavo ir pasaulio prasmė“¹⁴⁴. Joks kitas dalykas negali mūsų patenkinti, tik Jis.

Stebina, kaip sąmoningai kun. Giussani suvokia tai, kas išjudina žmogų iš vidaus. Skirtingai nei mūsų įsivaizduojamas „realizmas“, tik esatis gali mus visiškai patraukti taip, kad imtume veikti ir trokštume keistis. Jei taip neatsitinka, visa kita yra tuščios kalbos, neveiksmingos pastangos. Akimirka tokio judesio, akimirka simpatijos, kurią sukelia Kristus, yra verta daugiau nei bet koks kitas dalykas. Taigi be dominuojančios Esaties, kurią mes apkabintume, „taip“ mumyse negali įsišaknyti. Tik galinga Jo esaties trauka pajėgia sukelti tokią simpatiją, kad ji pranoksta mūsų nuoseklumo ar nenuoseklumo klausimą, netgi skaičius ir sumas. Tik gailestingumo kupina Esatis gali sužadinti meilę, kuri yra moralės pradžia.

Taigi atkreipkime dėmesį į tai, kas gimsta iš konkrečios istorijos. Kun. Giussani tęsia: „Pagrindinis moralės veikėjas yra visas asmuo, visas „aš““. Ne tam tikra mūsų dalis, ne „aš“, kuris sako: „Elgiuos taip iš pareigos, bet iš tiesų norėčiau daryti visai ką kita““. Ne, pagrindinis moralės veikėjas yra visas „aš“. „Ir žmogui tarsi įstatymas yra vienas žodis, kurį visi manomės žiną ir kurio prasmę, jei esame bent truputį ištikimi tam, ką turime originalaus, po ilgo laiko pradėdame suprasti: meilė. Meilė žmogui kaip įstatymas. Nes „Dievas, Būtis, yra meilė“, rašo Šv. Jonas. Meilė – tai vertinimas, kupinas susijaudinimo dėl Esaties, susijusios su likimu. Tai vertinimas, toks pats kaip: „Tai yra Monblanas“ arba „šis žmogus yra brangus mano draugas“. Meilė – tai vertinimas, kupinas susijaudinimo dėl Esaties, susijusios su mano likimu; aš atrandu, įžvelgiu, nujaučiu, kad ji susijusi su mano likimu“, su mano išsipildymu. „Jonui ir Andriejui, pamačius Jį pirmą kartą ir išgirdus „Ateikite į mano namus. Ateikite ir pamatysite“, ir pasilikus Jo klausytis tas valandas, nebuvo aišku, tačiau jie nujautė, kad tas žmogus buvo susijęs su jų likimu. Jie buvo girdėję visus tuos, kurie kalbėdavo viešai, buvo girdėję jų ir visų partijų nuomones, tačiau tik tas Žmogus buvo susijęs su jų likimu“¹⁴⁵, atitiko jų laukimą. Koks išlaisvinimas! Meilė yra vertinimas, gimstantis iš tokio atitikimo. Net jei suklystu, gerai žinau, kas mane atitinka: Kristus. Net jei kartais renkuosi kažką kita, gerai žinau, kur yra mano išsipildymas. Dėl to Tave myliu, Kristau. Galėčiau atitolti nuo Tavęs, bet negaliu Tavęs palikti, neprarasdamas savęs.

Todėl „krikščioniškoji moralė yra revoliucija žemėje, nes ją sudaro ne įstatymų sąrašas, o meilė būčiai: gali suklysti ir tūkstantį kartų, ir visada tau bus atleista, visada busi pakeltas ir galėsi toliau tęsti savo kelią, jei tavo širdis [dėmesio, iškeliamą sąlyga] pradeda iš naujo su „taip““. Krikščioniškoji moralė neatsiranda mechaniškai, automatiškai, neteigia, kad viskas yra vienoda, nes reikalinga viena sąlyga: kad širdis pradėtų iš naujo su „taip“. „Tai, kas svarbu tame „Taip, Viešpatie, aš Tave myliu“, yra mano siekis, kurį apibrėžia sąmoningumas, kad Kristus yra Dievas, ir meilė šiam Žmogui, kuris atėjo dėl manęs: tai apibrėžia visą mano sąmoningumą, ir galiu suklysti tūkstantį kartų per dieną, kol imsiu gėdytis pakelti akis, tačiau šio tikrumo iš manęs niekas negali atimti. Vien tik meldžiu Viešpatį, meldžiu Dvasią, kad mane pakeistų, kad tapčiau panašus į Kristų, kad mano esatis taptų panašesnė į Kristaus. [...] Man galima

¹⁴² L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 89.

¹⁴³ Jacopone da Todi, «Como l'anima se lamenta con Dio de la carità superardente in lei infusa», Lauda XC, iš *Le Laude*, Libreria Editrice Fiorentina, Florencija, 1989, p. 313.

¹⁴⁴ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 89.

¹⁴⁵ Ten pat, p. 89-90.

papriekaištauti dėl šimto tūkstančių klaidų, galima paduoti mane į teismą, teisėjas gali mane nusiųsti į kalėjimą net neapklaušęs, visiškai neteisingai, net neapsvarstęs, ką padariau ar ko nepadariau, tačiau negaliu atsikratyti to prisirišimo, kuris mane verčia džiūgauti, kai trokštu gėrio, t.y. kai priklausau Jam. Nes gėris yra ne „gėris“, bet priklausymas Jam [Jis yra gėris]. [...] Sekti tuo veidu, jo Esatimi, visur nešti jo Esatį, visiems apie jį kalbėti, kad ši Esatis užvaldytų pasaulį. Pasaulio pabaiga ateis tą akimirka, kai ši Esatis taps akivaizdi visiems“¹⁴⁶.

Turėdamas omeny, koks svarbus šis dalykas, ir žinodamas, kokie mes kietasprandžiai, kun. Giussani kartoja: „Tokia yra naujoji moralė: meilė, o ne taisyklės, kurių reikia laikytis. Įžeisti meilės objektą arba jį pamiršti yra blogis. Nuolankiai analizuojant žmogaus gyvenimo pakilimus ir nuopusius, būtų galima pasakyti: „Taip būtų blogai, tai būtų gerai“, išvardinti paėiliui visas klaidas, kurias žmogus gali padaryti; galima parašyti knygą apie moralę. Tačiau moralė yra manyje, nes myliu Tą, kuris mane sukūrė ir yra čia. Jei taip nebūtų, moralę galėčiau naudoti išskirtinai savo pranašumui įtvirtinti; bet kokiui atveju, tai būtų beviltiška. Reiktų perkaityti Pasolini arba Pavese, kad geriau suprastume; ne, užtenka prisiminti Judą“¹⁴⁷.

Moralė yra manyje, nes myliu Tą, kuris mane sukūrė ir yra čia; ji manyje, mano viduje. Įspūdinga, su kokių radikalumu ir tuo pat metu paprastumu Giussani parodo, kokių būdu Kristus išpildo Naujos Sandoros pažadą, kurį skelbė pranašai ir apie kurį kalbėjome šįryt. Perskaitykime dar kartą pranašo Jeremijo ištrauką: „Įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį [jie buvo tokie neištikimi, tarsi įstatymas iš tiesų negyventų jų širdyse]. Tada aš būsiu jų Dievas, ir jie bus mano tauta“¹⁴⁸. Arba pranašo Ezechielio: „Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia. Išimsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums jautrią širdį. Duosiu jums savo dvasią ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatus, laikytumėtės mano įsakų ir juos vykdytumėte. Tuomet jūs gyvensite krašte, kurį daviau jūsų protėviams, – jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jūsų Dievas“¹⁴⁹.

Galėtų kilti prieštaravimas: kun. Giussani myli Jėzų, o aš, deja, Jo nemyliu arba nemyliu taip, kaip jis, kai kurie jam taip sakė: „Matosi, kad Gius myli Jėzų, aš, deja, Jo taip nemyliu“. Kun. Giussani atsakymas atmeta bet kokį alibi: „Kodėl supriešinate? Ką priešpriešinate? Kodėl priešpriešinate tai, ko manote neturintys, su tuo, ką manote, kad aš turiu? Kodėl? Ką aš turiu? Aš turiu tą „taip“ ir viskas, ir jums tai nekainuoja nė cento daugiau, nei kainuoja man. Jūsų priešpriešos taikinys yra klaidingas, arba tiksliau, atskleidžia, kad ieškote pasiteisinimo, preteksto. Jūsų pagarsinti, viešai pripažinti trūkumai ir klaidos [...] yra pretekstas nesakyti „taip“ Jėzui. Sakyti „taip“ Jėzui. [...] Nieko nėra parasčiau: „Aš nežinau, kaip čia yra, bet žinau, kad privalau sakyti „taip“. Negaliu to nepasakyti“. Galėčiau pasakyti „ne“, galbūt esu tai pasakęs, būdamas septynerių: būnant septynerių dar galima būti tokiems išdidiems, kad neigtume (septynerių galima neigti); penkiolikos - dar blogiau, dvidešimties - *comme ci comme ça*; paskui viskas: arba esame tiesiog atviri ir sąmoningi apgavikai, arba sakome „taip““¹⁵⁰.

Ši „taip“ įsivaizduojame labai klaidingai. Tačiau kad jį pasakytume, nereikia nei drąsos, nei ypatingų gebėjimų: užtenka pritarti tai simpatijai, kuri gimsta iš Jo. „Taip“ gimsta iš unikalios atitikimo patirties, išsiveržia iš Esaties, susijusios su mano likimu, pripažinimo. Jam reikia tik nuoširdumo, kad pripažintume patirtą atitikimą, kad pasiduotume unikalios žvilgsnio į mūsų gyvenimą akivaizdumui. Tokiu būdu Dievas pasiteisina mūsų širdžiai.

Nuėję šitą kelią, pabandykime palyginti Dievo metodą, kurį paliudija Petro išstartas „taip“, ir metodą, kurį mes naudojame, daugiau ar mažiau sąmoningai, su savimi pačiais ir su kitais. Iš ko tikimės mūsų ir kitų pasikeitimo? Kokį metodą naudojame? Kokį metodą pastebime save naudojant? Ar tokį, kaip

¹⁴⁶ Ten pat, p. 90-91.

¹⁴⁷ Ten pat, p. 91.

¹⁴⁸ Jer 31,33.

¹⁴⁹ Ez 36,26-28.

¹⁵⁰ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, Bur, Milan 1999, p. 203-205.

Dievas? Jeigu ne, jei šis metodas nėra pagrindinis, pasiduodame dualizmui; tuomet Petro „taip“, į kurį žiūrime susižavėję, susiaurinamas iki gailesčio, maldingumo, religinio sentimentalizmo ar netgi intymizmo, o kad gyventume, kad pasitiktume įvairias situacijas, santykius, socialinį ir kultūrinį gyvenimą, naudojamės „kitku“.

Giussani mus buvo perspėjęs apie šiuos dalykus jau prieš kurį laiką, 1977 metais! „Kad Jėzus Kristus yra išgelbėjimas ir kad žmogaus gyvenimo išlaisvinimas čia ir anapus yra nuolat susietas su susitikimu su Juo, daugeliu iš mūsų tapo „dvasiniu“ priminimu“. Ir viskas. „Konkretūs dalykai yra kiti“¹⁵¹.

Dualizmas tampa akivaizdus, kai pasikeičia metodas: paliekama nuošalyje konkreti istorija, kurią Kristus pradėjo kaip metodą perduoti krikščionišką žmogaus sąvoką, sužadinti jo prisirišimą ir moralę, ir susitelkiama kitur. Iš vienos pusės, sumenkinama susitikimo su Kristumi vertė, iš kitos pusės, tai nulemia, kad su nuogaštavimu ar išdidumu pasitikime tuo, ką sugebame patys, taikydami visiems priimtinas schemas.

Tarsi naujos kultūros šaltiniu būtų mūsų intelektualinės pastangos analizuoti ir vystyti, ir tai neturėtų jokio ryšio su „konkrečia istorija“, prisirišimu prie fakto, prie esančio Kristaus įvykio. Kai taip atsitinka, neišvengiamai vertinimo kriterijai ir perspektyvos pasikeičia pagal tai, ką mums siūlo pasaulio „prekybos centras“, net jei to ir nesuvokiame. Susiaurinę susitikimą iki dvasinio įkvėpimo arba emocijos, veiksnių savo žvilgsniui į tikrovę semiamės iš kitur. Tokiu būdu į mus įsiskverbia dualizmas.

Tuo tarpu kun. Giussani nenusileidžia: „Naujas pažinimas ir nauja moralė turi tas pačias ištakas. Simonui, Jono sūnui, ir Pauliui naujo pažinimo ištakos yra identiškos jų moralės ištakoms: esantis įvykis“¹⁵².

Tikros kultūros ir naujos moralės ištakos yra įvykis, konkretus taškas, Esatis, kupina patrauklumo ir prisirišimo prie jos. Kad pradėtume tai pastebėti, užtenka su trupučiu ištikimybės pažvelgti į tai, kas atsitiko kiekvienam iš mūsų. Ne dėl sutelktų jėgų ėmėme atpažinti žmogiškumo aspektus ir gylį, kurių anksčiau nematydavome ar kuriuos atmesdavome, ir pastebėjome, kad esame pajėgūs daryti tai, ko anksčiau net neįsivaizdavome; taip atsitiko dėl susitikimo, kuris laikui bėgant atsinaujino ir kuriam paklusome.

Būtent susitikimas su Kristumi, per tam tikrą žmogiškąją tikrovę, mums atmerkė akis, atvėrė protą, sugriovė matus ir išankstines nuostatas, ir pakeitė mūsų elgesį su viskuo. Ir tai, kas mums įvyko, kitiems taip pat yra vienintelis kelias. Šiandien tai aiškiai matome: neužtenka akcentuoti krikščioniškąją antropologiją, kad pasikeistų žvilgsnis į žmogų; neužtenka paprasto krikščioniškos moralės turinio pakartojimo, kad pasikeistų santykis su tikrove. Turime išlaukti, kol Paslaptis taps kūnu, kol mūsų gyvenime įvyks susitikimas, nes be Jo esaties, be Kristaus esaties čia ir dabar, krikščioniškoji antropologija ir moralė neišsiskyns mumyse. Tai nulemia, ar mes sekame tuo, ką Kristus mums parodė, ar ne. Dažnai paliekame nuošalyje tai, kaip Kristus veikia, ir manome, kad kitus galime pasiekti kitokiais būdais. Tačiau reikia, kad įvyktų tas pats faktas, kuris įvyko mums, kuris įvyko Petru, ir reikia, kad žmogus jį atpažintų ir priimtų, kaip mums atsitiko kelio pradžioje, bet ir kitame kelio etape negali būti kitaip. Iš to gimsta panašumas į Kristų.

2. Panašumas į Kristų (imituoti Kristų)

Atleidimo, gailestingumo patirtis, kuri pakeičia mūsų gyvenimo bruožus, mums sukelia norą daryti gera. Kun. Giussani pasakoja: „Kaip mano vargšai tėvai, kai padarius klaidą, jie man nepriekaištaudavo ir nebausdavo, o atleisdavo: kyla noras, ir ne tik vaikui, bet ir užaugusiems vaikams,

¹⁵¹ L. Giussani, «Viterbo 1977», in Id., *Il rischio educativo*, SEI, Torino 1995, p. 61.

¹⁵² L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 78.

daryti gera“. Kyla noras! „Reikia, kad tas atleidimas, kurį jau gavome, pasirodytų. Jis pasirodo iš mūsų vidaus, ir gelmės, kurioje gimstame iš Jo, gimstame kaip laisvė; reikia, kad Jis pasirodytų mano meilėje tau. Tokia bus paskutinė diena, kai bekraštė akivaizdybė įtikins visus: begalinis skausmas taps amžina meile“¹⁵³.

Kad tai įmanoma, mums liudija draugas iš kalėjimo: „Mano draugai, grįžtant į kalėjimą vieną rytą, neįsivaizduojate, kaip man padėjote; įeinu į kalėjimą ir kaip visada vykdoma patikra, patikra, kuri mažai ką turi bendro su žmogiškumu, su orumu; esu išrengiamas. Tai, kas man leido išverti šį išbandymą, buvo jūsų veidai, jūsų gėris, ir aš pagalvoju: „Jei tai, kuo dalinai su grupele draugų, yra tikra, tuomet net ir šitas išbandymas, arba tiksliau, ši aplinkybė yra tau. Neturi egzistuoti tokia aplinkybė, kuri iš manęs atimtų svarbiausią dalyką, kurį nešuos savyje, t.y. džiaugsmingą žvilgsnį“. Taigi tą akimirką jūs buvote mano išgelbėjimas, aš apkabinau tą tikrovę, net jei ji man kėlė liūdesį, ne tik man, bet ypač tiems, kurie man taip padarė. Tačiau supratau, kad tai ne jų kaltė. Kuo kaltas žmogus, jei jis nesusitiko, jei neturi, kas jį neatlygintinai mylėtų ir išmokytų taip mylėti? Kaip tai įmanoma be tokio vedimo?! Kuo kaltas žmogus, jei neturi liudytojų, kuriais gali sektis ir kurie jį išmokytų suprasti, kas yra žmogus, ir ypač kodėl verta gyventi? Aš žvelgiu į juos su dideliu švelnumu, ne dėl to, kad man patiktų būti išrengtam ar kad su manimi šitaip elgtųsi, tikrai ne. Aš žvelgiu į juos su švelnumu, nes jei su žmogumi visą gyvenimą buvo šitaip elgiamasi, tuomet jis taip pat elgsis su tais, kuriuos sutinka. Jo pirmo orumas buvo paveiktas, todėl ji šitaip elgiasi su tais, kuriuos sutinka!“.

Kun. Giussani pastebi, kad nutinka būtent taip: „Per nuostabą dėl Jo gailestingumo, Jis mums sukelia troškimą būti tokiais, kaip Jis“. Popiežius mus kviečia išgyventi Gailestingumo metus taip, kad mumyse stiprėtų troškimas būti kaip Kristus. Kun. Giussani tęsia: „Net ir tiems, kurių nedomina nei Bažnyčia, nei moralė, kyla troškimas būti kaip Jis! Iš tikrųjų pradedame atleisti savo priešams, tiems, kurie mums daro pikta, tuomet tampa aišku, kodėl Jobas, jo priešams viską sunaikinus, gali pasakyti: „Dievas davė, Dievas atėmė: tebūna palaimintas Viešpaties vardas“. Kai atsikeliamo ryte, jausdami atleidimą, kuris atnaujina gyvenimą, taip pat norime išstarti: „Viešpatie, padėk man būti tokiu kaip Tu!“. Išties, Jėzus jau buvo pataręs mokiniams: „Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas“ [šią temą Popiežius pasirinko šiems Šventiesiems Gailestingumo Metams: „Gailestingi kaip Tėvas“]. Atrodytų visiškai absurdas, bet tik iki tam tikro taško, nes būtent troškimas apibrėžia naujo žmogaus dvasią. Nesame iš tikrųjų žmogiški, jei netrokštame būti gailestingi kaip Tėvas, kuris yra danguje. Klausimas, ar iš tiesų trokštame“. Ne ar neklystu, bet ar trokštu. „Tuomet gailestingumo stebuklas yra troškimas keistis. Kartu tai reiškia ir priimti save, nes kitaip tai nebūtų troškimas keistis, o pretenzija ir išpuikimas, ir netaptų prašymu Kitam, nebūtų pasitikėjimas Kitu. Toks troškimas apibrėžia dabartį, nusidėjėlio žmogaus akimirką. Stebuklas yra priimti save ir patikėti save esančiam Kitam, kad mus pakeistų, stovėti priešais Jį ir maldauti“¹⁵⁴.

Todėl kun. Giussani užbaigia sakydamas: „Prašymas yra pilna žmogaus išraiška [...]. Tuomet nieko nebebijome, nebebijome net savęs. Ir jaučiamės kaip vaikai, kurių pakelti pasilenkia Tėvas: žmogus tikrai tampa vaiku, kurį savo rankose laiko tėvas. Varganas žmogus, nustebintas priešais paslaptinę Dievo Tėvo, Sūnaus ir Dvasios tobulumą, prašo būti toks kaip Jis. Tai nereiškia išdrįsti paprašyti, tai – tikras maldavimas, paprastas lyg visiškai sąmoningo vaiko“¹⁵⁵.

3. Mūsų užduotis: „būti dėl“

¹⁵³ *Žiūrėti į Kristų*, Comunione e Liberazione Brolijos Rekolekcijos. Užrašai ir Luigi Giussani paskaitų, Litterae communionis-CL, n. 4, 1990, p. 28.

¹⁵⁴ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 187-188.

¹⁵⁵ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 188.

Kaip žmogus, kuris išgyveno tokią patirtį, kurią įkūnijo ir apibūdino kun. Giussani, suvokia savo būtį pasaulyje, savo užduotį istorijoje?

1993 metais, ištikus politinei ir socialinei krizei, kurią sukėlė „Tangentopoli“ („kyšių miesto“) fenomenas, kai atrodė, kad Italija sužlugs, vieno pokalbio metu kunigui Giussani užduodamas klausimas: „Kokia yra šiandienos krikščionių užduotis? Atstatyti pasaulį Kristaus vardu?“. Jis atsako: „Užduotis yra komunikuoti, perduoti visai žmonijai, kuri mus supa, gailestingumą, kurio kupinas Kristaus elgesys su mumis“¹⁵⁶.

Stebina, kaip tai atitinka popiežiaus Pranciškaus poziciją: „Gailestingumas yra atraminė Bažnyčios gyvenimo sija. Visą jos pastoracinę veiklą turėtų gauti švelnumas tikintiesiems; ji negali skelbti ir liudyti pasauliui be gailestingumo. Bažnyčios įtikimumą“, t.y. jos gebėjimą pasiteisinti pasauliui ir mums patiems, „lemia gailestinga ir atjaučianti meilė. Bažnyčia gyvena „neišsenkamu troškimu siūlyti gailestingumą“. Galbūt jau ilgokai buvome užmiršę rodyti gailestingumo kelią ir juo eiti. Viena vertus, pagunda visada reikalauti vien teisingumo privertė mus užmiršti, kad tai tėra tik pirmas žingsnis. Šis žingsnis būtinas ir neišvengiamas, tačiau Bažnyčia turi žengti toliau bei siekti aukštesnio ir reikšmingesnio tikslo. Kita vertus, liūdna regėti, kad atleidimo patirtis mūsų kultūroje vis retesnė. Kartais atrodo, jog išnykęs net pats žodis. Bet neliudijant atleidimo telieka bergždžias, nevaisingas gyvenimas, primenantis gyvenimą nykioje dykumoje. Bažnyčiai vėl atėjo metas imti džiugiai skelbti atleidimą. Atėjo metas grįžti prie esminio dalyko ir užsikrauti savo brolių bei seserų silpnybes ir sunkumus. Atleidimas yra jėga, leidžianti prisikelti naujam gyvenimui ir įkvepianti drąsos viltingai žvelgti į ateitį“¹⁵⁷. Kaip matome, Bulė dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo yra tikra nurodymų „kasykla“, skirta tam, kad mūsų užduotis pasaulyje būtų įvykdyta, remiantis krikščionybės esme.

Benediktas XVI per interviu, kurį citavau vakar, kelia klausimus apie tikrąsias šios užduoties, kurią popiežius Pranciškus šiandien vadina itin svarbia, priežastis: „Jei viduramžių Tėvai ir teologai dar galėjo būti tos nuomonės, kad iš esmės visa žmonija tapo katalikiška ir kad pagonybė egzistavo tik paribuose, naujojo pasaulio atradimas moderniosios eros pradžioje visiškai pakeitė perspektyvą. Antroje praėjusio amžiaus pusėje visiškai pasitvirtino suvokimas, kad Dievas negali leisti, jog visi nepakrikštytieji pražūtų, ir kad net visiškai natūrali laimė jiems nesuteikia konkretaus atsakymo į žmogiškosios egzistencijos klausimą. Jei tiesa tai, jog XVI amžiaus misionieriai vis dar buvo įsitikinę, kad nepakrikštytieji yra pražuvę amžiams, ir tai paaiškina jų atsidavimą misijai, po Antrojo Vatikano Susirinkimo katalikų Bažnyčioje tokio įsitikinimo buvo galutinai atsisakyta. Iš to kilo gili dvejoba krizė. Iš vienos pusės, atrodo, kad tai atima ryžtą bet kokiems tolimesniems misijos darbams. Kodėl reikia stengtis įtikinti žmones priimti krikščionišką tikėjimą, jei jie gali išsigelbėti ir be jo?“. Jei galime išsigelbėti ir be tikėjimo, nebėra taip aišku, kodėl vis tiek reiktų vykdyti misiją. „Tačiau ir krikščionims iškilo klausimas: tikėjimo prievolė ir gyvenimo forma tapo nebeaiškūs ir problemiški. Jei galima išsigelbėti kitais būdais, nebeaišku, kodėl galų gale pats krikščionis yra prisirišęs prie krikščioniško tikėjimo ir jo moralės reikalavimų. Jei tikėjimas ir išgelbėjimas vienas nuo kito nebeprisiekia, tuomet ir tikėjimas tampa nepagrįstas“¹⁵⁸.

Tik toks drąsus žmogus kaip Benediktas XVI gali užduoti tokio kalibro klausimus. Pradėkime nuo paskutinio: kodėl šiandien verta būti krikščionimis, jei įmanoma išsigelbėti ir kitaip? Kaip mes pateisiname savo tikėjimą sau patiems? Tai yra didžiausias iššūkis, koks mums gali būti mestas.

Privalome patikrinti, dėl kokių priežasčių galime likti krikščionimis dabar, šiuo istorijos momentu. Apie tai kalbėjo kun. Giussani: jei krikščioniškasis tikėjimas nėra dabar išgyvenama patirtis, kuri jį

¹⁵⁶ L. Giussani, *L'io, il potere, le opere*, Marietti 1820, Genuja, 2000, p. 227.

¹⁵⁷ Pranciškus, *Misericordiae Vultus. Bulė dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo*, 2015 metų balandžio 11 diena, 10.

¹⁵⁸ *Interviu su popiežiumi emeritu Benediktu XVI apie nuteisinimą tikėjimu*, iš *Per mezzo della fede*, D. Libanori, San Paolo, 2016. p. 133-134.

pagrįstų, jei aš savo patirtyje nerandu to, kas patvirtintų, jog buvimas krikščionimi turi žmogišką naudą, mano tikėjimas niekada neatsilaikys pasaulyje, kuriame viskas kalba priešingai¹⁵⁹. Taigi ar mūsų gyvenime įvyko susitikimas, per kurį Kristus atsiskleidė kaip atsakymas į giliausius mūsų žmogiškumo poreikius? Ar šio susitikimo dėka galime pasakyti, kad be Kristaus mums trūktų esminio dalyko gyvenime, trūktų to, kas mums brangiausia? Tarsi turėtume vėl atrasti, kad priešais Jį esame laisvi: laisvi, kad laisvai Jį mylėtume, kaip sakė Péguy: „Dėl šios laisvės [...] viską paaukojau, - sako Dievas, - / Dėl malonumo būti mylimam laisvų žmonių“¹⁶⁰.

Dabar galime iškelti kitą klausimą: kokia yra mūsų misija, kokia mūsų užduotis pasaulyje? Istorinės aplinkybės, kuriose gyvename, mus verčia gilintis į buvimo krikščionimis pasaulyje esmę. Benediktas XVI primena, kad Kristaus „proegzistencija“, t.y. Jo „buvimas dėl“, „išreiškia esminę krikščioniškosios egzistencijos ir Bažnyčios kaip tokios laikyseną [...]. Kristus, būdamas vienintelis, buvo ir yra *dėl visų*, o krikščionys, kurie didingame Pauliaus įvaizdyje sudaro Jo kūną šiame pasaulyje, yra to „buvimo dėl“ dalimi“. Krikščionimis, tęsia Benediktas, „nesama dėl savęs pačių, bet su Kristumi dėl kitų. Tai nėra specialus bilietas, leidžiantis patekti į amžinąją palaimą, bet pašaukimas kurti visumą, viską. Kad žmogiškoji būtybė būtų išgelbėta, reikia vidinio atsivėrimo Dievui, vidinio laukimo ir atsidavimo Jam, ir priešingai, tai reiškia, kad mes kartu su Viešpačiu, kurį susitikome, einame pas kitus ir stengėmės jiems parodyti Dievo atėjimą per Kristų“¹⁶¹.

Tai paaiškina Dievo planą ir kodėl Jis pasirinko mus, dovanodamas Savo malonę. Jis pradėjo visa tai, ką šiandien prisiminėme, peržvelgdami Izraelio istoriją iki pat Kristaus atėjimo, kad jau dabar išgyventume pilnatvę, kurios siekia mūsų būtis, ir kad tokiu būdu pasauliui parodytume Jo esatį. Gal dabar mums pasirodys aiškiau, kodėl kun. Giussani Petro „taip“ laiko esminiū, kad pasaulio scenoje būtų sukurtas naujas veikėjas. Be šito nebūtų žmogiškojo gailestingumo veido istorijoje. Dievo iniciatyvos tikslas sukurti tokį „aš“, kuris gebėtų Jį sudabartinti visais laikais. Todėl Bažnyčios užduotis negali skirtis nuo to, ką matėme Dievą nuveikus istorijoje.

„Ši didi [mūsų] draugystė, per kurią įgyvendinama tiesa, atnešta į pasaulį Viešpaties mirties ir prisikėlimo slėpinio, atsiveria pasauliui. Krikščioniškosios bendruomenės likimas, gili intencija yra pasaulis, „dėl žmonių“ [sako kun. Giussani]: gilus ir meilės kupinas atsidavimas žmonėms ir jų likimui, troškimas sudabartinti Jėzaus Kristaus, vienintelio žmonių išsigelbėjimo, faktą per paprastą sugyvenimą, kuriame žmonės kenčia, viliasi, bando, neigia, laukia galutinės dalykų prasmės. „Dėl žmonių“ yra ta priežastis, kuri istorijoje paaiškina krikščioniškosios bendruomenės gyvenimą. Besąlyginis atsivėrimas misijai yra krikščioniškosios bendruomenės gyvenimo tiesos ir autentiškumo laidas: „Dėl jų aš pašventinu save, kad ir jie būtų pašventinti tiesa“¹⁶².

Kun. Giussani įvardina du esminius elementus šiam krikščionių „buvimui dėl pasaulio“: „Pirmasis yra meilė Jėzaus Kristaus faktui, kuris vienintelis iš tikrųjų pagrindžia kiekvieną bandymą ir esatį: „Deja, šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo“. [...] [Antrasis yra] Meilė broliui, kurį atsiuntė Tėvas. Bendruomenė turi didžią santykio su sutinkamais žmonėmis taisyklę: dovanoti save broliams, kad juos išlaisvintume iš bet kokio vargo ir kad padarytume juos pajėgius viltis iš Dievo ateinančio išgelbėjimo. Krikščioniškosios tikrovės, vykdančios savo misiją pasaulyje, istoriškumas įsitvirtina per galimybių virtinę. [...] Tačiau galime būti šios esaties aidu, vieta mūsų laikų žmogaus kelyje, kur įvyksta šis susitikimas ir gilus išlaisvinimas iš ribų ir blogio, tik jei nepaliaujamai *dalinamės* tuo poreikiu, kurį žmogus turi; nes autentiškas bet kokio poreikio

¹⁵⁹ Plg. L. Giussani, *Il rischio educativo*, SEI, Torino 1995, p. 20.

¹⁶⁰ Ch. Péguy, *Il mistero dei santi innocenti*, iš *I Misteri*, Jaka Book, Milan, 1997, p.343.

¹⁶¹ *Interviu su popiežiumi emeritu Benediktu XVI apie nuteisinimą tikėjimu*, iš *Per mezzo della fede*, D. Libanori, San Paolo, 2016. p. 135-136.

¹⁶² H.U. von Balthasar - L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, Jaka Book, Milan, 1978, p. 167-168.

pagrindas yra šauksmas, dažnai nesąmoningas, į Dievą, kuris tapo žmogumi kaip mes, kad išplėstų mus iš mūsų pačių blogio“¹⁶³.

Užbaigdamas kun. Giussani sako: „Gili kiekvieno mūsų visuomeninio gesto ar komunikacijos pasauliui priežastis yra Jėzaus Kristaus galios suvokimas; tačiau šis unikalus ir originalus motyvas tampa akivaizdus tik per liudijamą aistrą žmogui, kuri priima konkrečią jo išgyvenamą situaciją, ir todėl yra pasirengusi bet kokiai rizikai ir bet kokiam varginančiam darbui“¹⁶⁴.

Šį ryt peržvelgėme didį ir ilgą kelią, kurį Dievas nubrėžė laike (nuo Abraomo išrinkimo iki Kristaus atėjimo, susidurdamas su nuolatiniais Jo tautos nuopuoliais), kad sukurtų Petro „taip“. Šis „buvimas dėl“, kuris gimsta iš Petro „taip“, veiksmingai ir įtikinamai išreiškiamas „Laiške Diognetui“. Įsivaizduokime pirmųjų amžių Bažnyčią, kuri įžengia į plačiąją Romos imperiją: „Krikščionys nuo kitų žmonių nesiskiria nei kraštu, nei kalba, nei papročiais. [...] Įsikūrę ir graikų, ir barbarų miestuose, kam kokia dalia teko, laikydamiesi vietinių papročių, apdaro, mitybos ir visos gyvenenos, jie tvarko savo gyvenimą nuostabiai ir, kaip visi sutaria, neįtikėtinai. [...] Žodžiu, kas yra kūnui siela, tas pasauliui – krikščionys. Siela pasklidus po visus kūno narius, o krikščionys – po pasaulio miestus“¹⁶⁵.

Kaip matėme skaitydami „Kodėl Bažnyčia?“, pirmieji krikščionys sąmoningai suvokė, kad ne dėl savo nuopelnų ir be dingsties patekti į valdžią, Romos imperijos kontekste jie buvo ženklų, kuris rodė Kristaus naujumą žemėje!

Aiškiai suvokdamas epochos iššūkį, su kuriuo buvo susidūręs tikėjimas, tuometinis kardinolas Ratzingeris 1991 metais pasakė (Berlyno siena buvo nugriauta vos prieš porą metų): „Taigi ką turi daryti Bažnyčia ar Bažnyčios tokiam kontekste? Atsakyčiau taip: jos pirmiausia turėtų pagaliau tapti savimi“. Kad įvykdytų tokią užduotį, „Bažnyčia turi būti pasirengusi kentėti, turi paruošti kelią dieviškumui ne naudodama valdžios priemones, bet pakludama Dvasiai, ne institucinių struktūrų dėka, bet [dėmesio!] liudijimu, meile, savo gyvenimu ir kentėjimu, ir tokiu būdu padėti visuomenei atrasti jos autentišką moralės veidą“¹⁶⁶. Įspūdinga! Ar tai nėra ta pati užduotis, kurią mums davė popiežius Pranciškus per susitikimą Florencijoje?

Kunigo Giussani tėviškumas ir toliau lydi mūsų patirtį, vis aiškiau leidžiančią suvokti džiaugsmą, kurio negalime laikyti sau, kuriuo norime dalintis su visais mūsų broliais: „Liudyti tikėjimą yra mūsų gyvenimo uždavinys. Nes krikščionis turi ypatingą užduotį gyvenime, ir tai yra ne tam tikros profesijos įvaldymas, o tikėjimas: liudyti tikėjimą, liudyti jį savo gyvenimu. Egzistuoja šeima, egzistuoja profesija, bet „tikroji“ užduotis yra liudyti tikėjimą. Todėl mus pasirinko. [...] Tokiu būdu išreiškiame savo asmenybę, ne kaip kunigai, vienuolės, darbininkai, specialistai ar šeimos tėvai, bet kaip krikščionys, kokia veikla beužsiimtume: tvirtindami, kad išgelbėjimas jau yra, ir rodydami, liudydami apie jį visiems“¹⁶⁷.

Štai su kokia laikysena krikščionis užmezga santykį su bet kuo: „Tik jei visiškai priklausome meilei [kuri išpildo gyvenimą, kuri mums leidžia patirti pilnatvę], tik jei suvokiame savo priklausymą „sklidinai ramybės“ Kristaus meilei, esame kaip vaikai, kurie eina į tamsų mišką nebijodami. Kristaus įvykis yra tai, kas sukuria naują kultūrą ir duoda pradžią tikrai kritikai. Mažo ar didelio gėrio, esančio visame kame, įvertinimas įpareigoja kurti naują civilizaciją, mylėti naują statinį: tokiu būdu gimsta nauja

¹⁶³ Ten pat, p. 168-170.

¹⁶⁴ Ten pat, p. 170.

¹⁶⁵ *Laiškas Diognetui*, V, VI, iš *Didachè-Prima lettera di Clemente ai Corinzi-A Diogneto*, Città Nuova, Roma, 2008, p. 80-92. Tekstą graikų kalba galima rasti PG 2, coll. 1167-1186.

¹⁶⁶ J. Ratzinger, *Svolta per l'Europa. Chiesa e modernità nell'Europa dei rivolgenti*, Edizioni Paoline, Cinisello Balsamo (Mi) 1992, p. 142, 144.

¹⁶⁷ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano*, Bur, Milan 2007, p. 129.

kultūra, apjungianti visas atrastas gėrio skiauteles iš noro jas padaryti reikšmingas ir veiklias. Pabrėžiamas pozityvumas, net jei jis ribotas, o visa kita pavedama Tėvo gailestingumui¹⁶⁸.

Ar yra kažkas, kas labiau išlaisvintų ir nuramintų, nei šis nuolankus tikrumas, iš kurio gimsta pozityvus žvilgsnis į viską ir visus?

¹⁶⁸ L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milan, 1998, p. 158-159.

Gegužės 1 d., sekmadienio rytas

Muzika įeinant:

Nikolaj Rimskij-Korsakov, La grande Pasqua Russa, op. 36

Ernest Ansermet - L'Orchestre de la Suisse Romande,

“Spirto Gentil” n. 29, Decca

Kun. Pino. Kai atsikeliamo ryte, kai susiruošiame (visi kartu, kaip dabar, arba namuose vieni, su žmona, vyru, vaikais, gal kiek paskubomis) sukalbėti Viešpaties Angelą, t.y. priimti Angelo žinią, žinią apie šią istorinę tikrovę, kuri po kelių valandų taps „šeima“ tūkstančiuose namų, kad išvengtume paviršutiniškumo ar formalumo, pagalvokime apie tai, ką vakar mums priminė Julián, tuos paprastus kun. Giussani klausimus susidūrus su prieštaravimais, kurie iškyla ir kurie mumyse pasilieka: „Kodėl supriešinate? Ką priešpriešinate? Kodėl priešpriešinate tai, ko manote neturintys, su tuo, ką manote, kad aš turiu? Kodėl? Ką aš turiu? Aš turiu tą „taip“ ir viskas, ir jums tai nekainuoja nė cento daugiau, nei kainuoja man“.

Viešpaties Angelas, Rytmetinė malda

ASAMBLĖJA

Davide Properi. Kaip ir kiekvienais metais, Rekolekcijas užbaigsime asambleja, pasiremdami daugybe klausimų, kurie mus pasiekė, žinoma, turėjome atrinkti kelis iš jų. Tokiu būdu pradėsime darbą, kuris tęsis ateinančias savaites, ateinančius mėnesius, per vasarą, sugrįždami prie to, kas mums buvo pasiūlyta. Visi šiomis dienomis patyrėme tai, kas mums buvo pasiūlyta, o tai buvo daug daugiau, nei paprasti žodžiai. Todėl sau leisiu kaip įvadą pateikti kelis trumpus ir apibendrintus pasvarstymus, kartais asmeniškus, būtent dėl to, kad iš tikrųjų išgyvenome patirtį.

Pirmasis pastebėjimas yra toks: didžioji dauguma klausimų buvo susijusi su antros paskaitos turiniu. Mano nuomone, tai yra reikšmingas faktas, nes paprastai darbui su pirmąja paskaita būna daugiau laiko, daugiau progų. O tai, ką pasakiau, įrodo, jog tai, kas įvyko, mus giliai sujaudino. Taigi prieš pradėdant atsakinėti į tuos klausimus, norėjau pabandyti apibendrinti, bent jau iš savo pusės, kodėl tai mus taip sujaudino. Pirmasis akivaizdus dalykas yra apėmęs didelis dėkingumo jausmas. Ne tik dėl to, kad klausėmės naudingų ir gilių apmąstymų, susijusių su tuo, kas mums atrodo įdomu ar reikalinga, turint omenyje Bažnyčios išgyvenamą laikotarpį. Išdrįsiu pasakyti, jog pagrindinė priežastis yra ta, kad esame lydimi nerealiame kelyje, kad įeitume į Dievo širdį, į tai, ką kiekvienas iš mūsų, nors gal ir neprisipažįsta, jaučia kaip gyvenimo viltį: kad mes turėtume Likimą, kurio pagrindinė savybė būtų gailestingas žvilgsnis į mūsų niekį. Tai yra ramybė, dovanota vaikams. Tai atitinka tą patirtį, kurią mes išgyvename: esame čia, daugiau ar mažiau sąmoningai, nes Likimas mus pasiekė būtent tokiu žvilgsniu. Todėl mus įtikino, t.y. pritraukė mus prie savęs galutinai. Ir tai įvyko nemokamai. Ne dėl to, kad būtume nusipelnę, bent jau aš to nenusipelniau.

Žinoma, daugelis klausimų koncentruojasi į gailestingumo temą, ypač gailestingumo – teisingumo ryšio klausimą, kurį netrukus nagrinėsime detaliau. Tačiau tai turi reikšmingą potekstę, nes parodo, kaip mums sunku sekti (atsiprašau už tiesmukiškumą), kaip mes prisirišę prie savo idėjų, nes įsivaizduojame teisingumą kaip visi: tarsi svarstyklės. Šiomis dienomis buvome kviečiami pradėti nuo savo patirties, o ne nuo savo idėjų. Jei žvelgiame į savo patirtį, paradoksalu, bet turėtume pasakyti, kad Dievo metodas yra „neteisingas“ dėl to, kas mums buvo pasakyta. Kad gali būti neteisingiau žmogiškam matui už Tėvo rodomą pasirinkimą? Būtent dėl šios priežasties pasaulis mūsų nekenčia. Mus Tėvas pasirinko. Ir kaip

mums buvo pasakyta, mus pasirinko, kad būtume kaip Jis pasaulyje. Kas yra tikriau? Pasirinkti tą, kuris mus šitaip pasirinko, ar likti prisirišusiems prie savo idėjos apie teisingumą? Tuomet gera atgauti malonumą sekti, sekti šia istorija, nes niekas mums taip nepadeda suprasti, kokia mūsų užduotis pasaulyje. Taigi pereikime prie klausimų.

„Kodėl tapo taip neįtikima, kad konkretus įvykis gali būti žmogaus išgelbėjimas?“.

Julián Carrón. Būtent dėl to, ką dabar pasakei: nes mes pamirštame, kad bet kokio suvokimo pradžios taškas visada yra patirtis ir kad šis būdas yra paprasčiausias, tiesą sakant, vienintelis, kad suprastume. Paslaptis taip gerai viską sukūrė, jog norėdama mums leisti suprasti, neskaito paskaitos, dažnai jums tai primenu: leidžia, kad kažkas įvyktų. Kaip mums visada kartodavo kun. Giussani, kuris atviromis akimis sekdamas, kaip Paslaptis kuria, „tikrovė tampa akivaizdi patirtyje“¹⁶⁹. Kad leistų mums suprasti, kas yra meilė, vietoj teorinės paskaitos Dievas mums leidžia gimti ten, kur galime tai patirti: šeimoje. Mes įeiname į meilės tikrovę per patirtį būti mylimiems. O tada mums leidžia įsimylėti arba tapti draugais. Ir nors tokiu keliu einame nuo pat gimimo, mums sunku (ir tai yra didžiausia kova, kurią kun. Giussani kovojo su mumis) iš *tikrųjų* išgyventi patirtį. Mes nesunkiai susiauriname patirtį iki sentimentų, iki laikino pojūčio. Tačiau kaip kun. Giussani mus mokė nuo pat pradžios, nėra patirties, jei nėra sąmoningumo dėl to, kas atsitinka, t.y. jei nepastebime, kad augame.

Visi vienaip ar kitaip esame apsupti santykių ir aplinkybių, įtraukti į daugybę situacijų, ir ta prasme tai yra mūsų gyvenimo patirtis; tačiau tam, kad patirtis būtų pilna, to neužtenka, reikia, kad suvoktume tai, kas atsitinka, ir kad tai pradėtų ugdyti mūsų žvilgsnį į tikrovę, kad taptų mūsų mentalitetu, kad jį pakeistų. Tokia yra Guittono sakinio, kurį visada cituojame, prasmė: „Protingu galima vadinti tą, kuris savo protą pajungia patirčiai“¹⁷⁰. Užjaučiu jus, draugai, bet tai yra darbas, negaliu jūsų nuo jo atleisti, kiekvienas turi tai padaryti, kitaip tai, ką išgyvename, mumyse nepalieka jokio pėdsako ir mūsų neaugina. Tik tokio darbo dėka galime suprasti tai, ką pasakė kun. Giussani ir kas mane labai sužavėjo, kai ėmė aiškinti Petro „taip“ reikšmę: konkreti istorija yra krikščioniško žmogaus ir jo moralės suvokimo griaučiai. Tačiau jei pažvelgiame į savo patirtį, ar mums neatsitiko būtent taip? Konkreti istorija, apibrėžtas susitikimas pakeitė mūsų gyvenimą.

Jei turėtume pasakyti, koks dalykas buvo lemiamas mūsų gyvenimui, mūsų išgelbėjimui, visi čia esantys pasakytume, kad tai buvo konkretus įvykis, susitikimas. Tačiau jei iki galo to nesuvokėme, tuomet ir mums atrodo „neįtikima“, kad konkretus įvykis galėtų būti žmogaus išgelbėjimas. Taip yra dėl to, kad nesuvokėme, jog mus išgelbėjo būtent tas konkretus įvykis, t.y. mes nesupratome, kokią reikšmę pažinimui turėjo įvykęs susitikimas. Kas tai suvokia, pradeda suprasti. Tik per patirtį, kurią išgyvenu dabar, galiu suprasti, kodėl Dievas elgėsi būtent taip, kaip apibūdinome šiomis dienomis. Taigi mes galime suvokti Dievo plano reikšmę tik to konkreta, esminio mums įvykusio susitikimo dėka.

Mums buvo prieinamos visos bibliotekų knygos, visi didieji atradimai, kuriuos padarė žmonės, ir galite pridėti ką tik norite, tačiau mūsų gyvenimą pakeitė konkreti istorija. O kodėl Dievas pasirinko šitą metodą? Kodėl nepadarė kitaip? Tai mus nustebina. Kodėl „neatleido“ mūsų nuo gyvenimo kelio ir nesukūrė mūsų iškart amžinajam gyvenimui? Nes tai būtų išgelbėjimas be laisvės. Ar kas iš jūsų norėtų išgelbėjimo be laisvės? Taigi pradeda kilti klausimai, kurie mums leidžia suprasti, kodėl Dievas su žmogumi pasielgė būtent taip: Dievas mums nori laisvo išgelbėjimo, kaip sako Péguy. Ištrauka, kurią perskaitėme, visada lieka kaip priminimas: „Dėl šios laisvės [...] viską paaukojau, - sako Dievas, - / Dėl malonumo būti mylimam laisvų žmonių, / Laisvai“¹⁷¹.

¹⁶⁹ L. Giussani, *Dal temperamento un metodo*, Bur, Milano 2002, p. 143.

¹⁷⁰ J. Guitton, *Arte nuova di pensare*, Edizioni Paoline, Cinisello Balsamo (Mi) 1991, p. 71.

¹⁷¹ Ch. Péguy, «Dialogo della storia con l'anima carnale (o Véronique)», iš *Lui è qui. Pagine scelte*, Bur, Milan 2009, p. 103.

Ar kas nors iš jūsų nenorėtų būti laisvai mylimas? Kadangi Dievas irgi turi gera skonį, Jam taip pat patinka būti mylimam laisvų žmonių, laisvai. Tačiau tėra vienas būdas būti žmonių laisvai mylimam: pasirinkimas, kuris reiškia mylėti kiekvieną asmeniškai, mesti iššūkį kiekvieno žmogaus laisvei per konkrečią istoriją. Kaip matėme, visus tai stebino, pradėdant mokiniams: „Viešpatie, kas atsitiko, jog ketini apsireikšti mums, o ne pasauliui?“, jie paklausė Jėzaus. Benediktas XVI papildė: „Kodėl galingai nepasipriešinai savo priešams [...]? Kodėl savo neišmatuojama jėga jiems neįrodei, kad Tu esi Gyvasis [...]?“ Apie tai galiausiai visi pagalvojame: „Kodėl neprivertei?“. Dievas turėjo visas galimybes tą padaryti. Mes galime galvoti, kad negalime kitų priversti, nes neturime galimybės, bet jei turėtume... O Jis turėjo! Bet to nepadarė, mūsų nevertė. Gal dėl to, kad mūsų nemylėjo? Nemylėjo pasaulio? Nemylėjo žmonių? Priešingai, Dievas šitaip elgiasi iš begalinės meilės žmogui ir jo laisvei. „Dievo slėpiniui būdinga veikti nuolankiai [...], visai pamažu, [...] iš lėto“, kaip sakė Benediktas XVI; dieviškasis stilius nesiekia „užvaldyti išorine jėga, bet suteikti laisvę, dovanoti ir žadinti meilę“, t.y. sukurti tokį kūrinį, kuris Jį pamiltų laisvai.

Padėkime vieni kitiems, kad augtų mūsų troškimas mylėti Kristų laisvai, mėgautis tuo, kad Jį mylime dabar: aš klydau iki pat dabar, tačiau dabar, dabar!, visu savo meilės gebėjimu, laisvai Tau sakau: „Tu, Kristau“. Tai verta daugiau už bet kokį kitą formalų veiksmą, nes sakyti „Tu, Kristau“ yra laisvės išraiška. Tačiau laisvas „aš“, kuris myli laisvai, yra pažadinamas tik konkretaus įvykio. Todėl Dievas santykiyje su žmogumi visuomet pradėdavo nuo to. Mums to atrodo per mažai, per trapu. Tačiau ar ne čia glūdi Jo galybė, klausė Benediktas XVI?¹⁷² Ar Dievas būtent tokiu būdu neįrodo esąs tikras dėl Savo plano mūsų atžvilgiu ir kad mus myli besąlygiškai? Jis mūsų laukia, visada laukiau, kad laisvai pas Jį ateitume.

Prosperi. „Ar gali paaiškinti, ką reiškia, kad jei nėra Esaties, nėra moralaus gesto?“

Carrón. Apie tai kalbėjome anksčiau. Pateikime kelis pavyzdžius iš kasdieninio gyvenimo. Pagalvokite apie savo vaikus ir apie vaiko santykį su mama. Be tos esaties, vaikas pasiduoda savo kaprizams. Kas leidžia pamažu atsiskleisti jo „aš“ ir paklusti būčiai (būtent tai yra moralė)? Mamos esatis. Pirmas gestas, paliudijantis vaiko moralę, yra prisirišimas prie mamos. Taigi santykis su mama vysto vaiko prisirišimą prie tikrovės, ugdo meilę būčiai, moralę. Mamos meilė įgalina įgimtą vaiko gebėjimą tvirtinti būtį. Tuomet užtektų pastebėti, kaip gimsta moralė jūsų vaikuose, ir suprastumėte, kad joks moralas, jokie moraliniai priminimai negali pakeisti mamos meilės, t.y. esaties. Esatis ugdo moralę. Ir verčia mus išlįsti iš savo kiauto, atsikratyti atsiskyrimo, individualizmo, manymo, kad esame tikrovės šeiminkai. Kai žmogus įsimyli, jis iš naujo verčiamas paklusti būčiai. Priešais jį iškyla tokia patraukli esatis, kad jis neišvengiamai paklūsta ir tai pasklinda visomis kryptimis. Kai Dievas panorė padėti žmogui, Jis panaudojo tą patį metodą, kurio atitikimą patyrė kiekvienas iš mūsų, būdamas vaikas ar įsimylėjęs, vienintelį žmogui suvokiamą metodą. Ką Dievas padarė? Tapo kūnu, kad sužadintų mūsų meilę Jam ir šitaip ugdytų mūsų moralę. Todėl Petro istorija yra tokia reikšminga.

Reikia žiūrėti į Petrą, nes niekas kitas geriau nepaaiškina, kas yra moralė. Petras yra kiekvieno iš mūsų simbolis, jis buvo impulsyvus, klydo, stipriai reagavo. Tačiau visa tai jam nebuvo kliūtis, nes jį buvo perskrodusi Esatis, prie kurios jis vis labiau prisirišo. Be tos Esaties Petras būtų tarsi klajojanti mina, priklausomas nuo savo kaprizų, kaip ir kiekvienas iš mūsų. Kun. Giussani, gerai pažinodamas mūsų prigimtį, žinodamas, kaip esame padaryti, suvokė šios konkrečios Petro istorijos reikšmę ir mums ją parodė. Neįmanoma tikra moralė, neįmanomas visiškas atsidavimas būčiai, jei nėra Esaties, kuri per pasirinkimą atkurtų mūsų gebėjimą mylėti. Nes moralės klausimas susijęs su gebėjimu mylėti, t.y.

¹⁷² J. Ratzinger - Benediktas XVI, *Jėzus iš Nazareto. II dalis*. Katalikų pasaulio leidiniai, 2012.

gebėjimu paklusti esąčiai, pati esatis sužadina šį gebėjimą. Kaip pavyzdyje su vaiku. Todėl kun. Giussani tvirtina, kad be Kristaus esaties, Petro „taip“ negali išsakyti. Itin svarbu suprasti, kad ne mūsų nusiteikimas, priekaištai sau patiems ar pyktis leidžia mums tobulėti moralės kelyje; reikia grįžti pas tą Esatį. Antraip nepaisant to, ką mums sakys patirtis, mes pasiduosime visuotiniam mentalitetui, galvosime, kad tapsime moralūs greičiau, jei seksime pasauliu ir jo schemomis, tarsi patirtis, kurią išgyvenome santykiyje su Jėzumi, mums nebūtų atskleidusi naujo būdo.

Tada verta vis sugrįžti prie to puslapio, kurį kun. Giussani paskyrė Petro „taip“, kol tie žodžiai netaps mūsų, t.y. kol nepasieksime amžinojo gyvenimo! Mes niekada jo pilnai nepasieksime, kol nebūsime visiškai prisirišę prie Jo. Mums visada reikia nuo to pradėti, nes pagunda tyko nuolat: „Gerai, tai jau žinau, bet šiose aplinkybėse aš...“. Ar yra kas paprasčiau už vaiko ir mamos santykį, kuris išpildomas ir galutinai tampa tikras su Jėzumi? Jo esatis yra tokia patraukli, patraukianti iš vidaus, kad negali nepažadinti mūsų meilės. Tai paprasta! Bet reikia, kad ir mes būtume paprasti! Dažnai galvojame, kad visa tai nors ir gražu, bet nepakankama, kad gyvenimo reikaluose taip nevyksta, tuomet vėl imame galvoti kaip visi, pasitikime apgaulingais kitų siūlomais sprendimais.

Prosperi. Kitas klausimas susijęs su tuo, ką dabar pasakei. „Paprasta pasakyti „Taip, Viešpatie, myliu tave“, kai to, kuris tau užduoda klausimą, bruožai yra neabejotinai Jėzaus. Tačiau kai tokį klausimą tau užduoda nelengvos aplinkybės arba žmonės, nebebūna taip akivaizdu. Ką tuomet reiškia, kad pakanka mūsų „taip“? Kas man šiandien užduoda klausimą „Aš myli mane?“.

Carrón. Jėzus! Klausimą „Ar myli mane?“ tau visada užduoda Jėzus. Visa kita nėra svarbu. Klausimą tau visada užduoda Jėzus: „Ar myli mane dabar?“. Prisiminkime, ką mums pasakojo kalintis draugas. Kai jį išrengia, kai su juo nežmoniškai elgiasi, pažadinta meilė Jėzui leidžia jam pažvelgti į tą situaciją ir matyti jos galutinį pozityvumą: viską nulemia tai, kaip Jėzus žiūri į jį, tuomet ir jis gali su švelnumu žiūrėti į žmones, su kuriais susiduria, nes sako „taip“ Kristui. „Ar myli mane?“ „Taip.“ Jei tai nėra tiesa ir tuomet, kai kitas su tavimi blogai elgiasi, reiškia, kad tai nėra tiesa apskritai. Nes jei mums taip atsitiko vieną kartą, nereiškia, kad visi privalo su mumis taip elgtis. Nelinkiu, kad kiti su mumis blogai elgtųsi, bet turime pripažinti, kad tie, kuriuos palietė Kristaus apkabinimas ir kurie Jį priima, gali turėti švelnumo kupiną žvilgsnį net ir į tuos, kurie skaudina. Be to, mes nežinome, koks planas paruoštas, bet gali atsitikti ir taip, kad kiti liks nustebinti to, kaip žmogus, užvaldytas Kristaus esaties, elgiasi su jais. Mes gal ir netikime, bet yra būtent taip.

Kas mums labiausiai padeda gilinti meilę Kristui ir artimui? Vieta, priklausymas vietai, kuri mus ugdo. Krikščioniška draugija, judėjimas egzistuoja dėl šitos priežasties. Kalbėdamas apie Brolijos grupeles, kun. Giussani pasakė reikšmingų dalykų. „Kodėl žmonės susiburia į Broliją? Visuomet sakiau, kad pirmasis kriterijus yra padėti išgyventi judėjimo siūlomą tikėjimo patirtį“. Nebūtinai įgyvendinti tokią pagalbą lengviau būnant artimiems ar esant „tokiems žmogiškosios traukos elementams, kurie nustelbia priminimą apie idealą (pvz.: meilė ar interesai)“. Priešingai, „darbo“ prasme tai galėtų tapti trūkumu. „Artumas, kurį sukuria ne trauka ir ne interesai, turi tokį privalumą: žmonės tampa artimi, nes priima vieni kitus kaip mokyklą, meilės kitam mokyklą, kad išmokytų mylėti kitą, išmokytų tokios draugystės, kuri leidžia eiti į likimą, ir kad tuomet ten išmokę [su tais žmonėmis], grįžtų ten, kur vyrauja natūrali trauka (kaip šeima!) arba antipatija, nuolatiniai nesutarimai (kaip šeima!) [arba darbas], ir išmokytų žiūrėti į artimą kitaip, įveikiant simpatiją ir antipatiją“¹⁷³.

Jei neturėtume vietos, kur būtume nuolat kviečiami taip žiūrėti vieni į kitus, pripažinti, kad esame kartu ne tiesiog dėl kūno ir kraujo, dėl natūralios simpatijos ar antipatijos, bet dėl To, kuris mums

¹⁷³ L. Giussani, *L'opera del movimento. La Fraternità di Comunione e Liberazione*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2002, p. 167-168.

dovanojo vienybę, negalėtume eiti į kitas vietas ir išgyventi naujo santykio su visais kitais. Priklausyti tokiam ratui turi rezultatą (bet jis negaunamas automatiškai): „vėliau pirmąja vieta, kur iš tiesų žmogus išgyvena artimo meilę, tampa jo šeima, jo žmona arba jos vyras“; tačiau tai yra pasekmė: „vėliau“. Kad taip įvyktų, „reikalingas kelias, kurio regula yra žmonių draugija, susibūrianti dėl vienintelio tikslo. Tuomet tai galėtų būti žmonės, kurie niekada nėra vieni kitų matę, dar daugiau, jei aiškus šis tikslas, nepažinoti kitų iš pradžių gali net palengvinti darbą. Tuo tarpu jau egzistuojanti pažintis, simpatija, užsimezgusi draugystė palengvina nuoširdų susibūrimą dėl šio tikslo, tačiau darbo prasme turi trūkumų šeimai, kuriuos jau išvardinau. Todėl Brolijos pasirinkimas yra analogiškas stojimui į vienuolyną. Kodėl žmogus stoja į vienuolyną? Ne dėl abito ar ramybės, ar kad jam patinka studijuoti, ar kad patinka vargingas gyvenimas, ar kad patinka melstis, ar kad patinka girdėti giedant, ar kad taip užsitikrina vieta iki pat senatvės. Ne, tikrai ne dėl to. Žmogus stoja į vienuolyną, nes nori būti draugijoje, pasirenka tokią draugiją, kuri jam padėtų gilinti meilę Kristui, priklausyti Kristui, liudyti pasauliui. Arba stoja dėl to, arba klysta. Gali suklysti. Gali įstoti per klaidą ir būdamas ten apsivalyti“¹⁷⁴.

Jei esame čia dėl šitos priežasties, gali ir mums atsitikti taip, kaip mūsų kalinčiam draugui, kuris pradėjo mylėti žmones, net jei nebuvo jokios simpatijos. Ši vieta, mūsų Brolija, parodo būdą viską išgyventi kitaip, net ir šeimą, draugystę ar santykį su nepažįstamais.

Prosperi. Dabar bus trys klausimai apie ryšį tarp gailestingumo ir teisingumo.

„Koks yra ryšys tarp gailestingumo ir teisingumo? Atleisti reiškia viskam pritarti?“

„Kaip suderinami gailestingumas ir teisingumo poreikis?“

„Koks yra ryšys tarp mūsų teisingumo poreikio ir gailestingumo? Ar gali visuomeninis gyvenimas remtis gailestingumu?“

Carrón. Tikrovė nesiekia reliatyvizmo. Gailestingumas neignoruoja vertinimo ir nėra jam alternatyva. Todėl idėja, kad viskas vienoda, čia netinka. Galime iškart pamatyti, kas atitinka ir kas neatitinka, tai objektyvu. Žinoma, galėtume pasitenkinti, galėtume pritarti viskam, kam tik norime, tačiau tai niekada tikrai mūsų neatitiks. Tiesa yra tiesa. Visi žinome, kada darome tai, kas mus atitinka, o kada tai, kas neatitinka. Tačiau kartą įvertinus dalykus, įvardinus situaciją, kas mus išjudina, kas mums leidžia pradėti iš naujo, pasikeisti? Pateiksiu du pavyzdžius.

Kai buvau mokyklos direktorius Madride, turėjau mokinį, kuris užsiiminėdavo savo reikalais. Jis buvo mano draugas, mes kartu dalyvaudavome judėjime. Jam peržengus visas įmanomas ribas net ir po mūsų pastangų, reikėjo priimti sprendimą. Mokytojai akylai mane stebėdavo, kaip aš elgsiuos, ir kalbėdavosi: „Pamatysi, kadangi tas vaikinys iš judėjimo, jis nieko jam nepadarys“, tarsi aš būčiau turėjęs a priori pritarti visoms išdaigoms, kurias krėtė tas jaunuolis, vien dėl mūsų priklausymo tam pačiam dalykui. Kaip pasakiau, taip padariau: pašalinau jį iš mokyklos.

Kaip direktorius, privalėjau priimti tokį sprendimą draugo iš judėjimo atžvilgiu, nes ryšys tarp mūsų buvo begalę kartų stipresnis už drausminę nuobaudą. Kas visus nustebino? Kas sukėlė nuostabą? Kad kai jis perėjo į mokyklą kaimynystėje, per pertraukas ateidavo mūsų aplankyti ir pabūti su mumis. Po to, kai buvo išmestas! Veikti vedamam gailestingumo nereiškia pritarti bet kokiam elgesiui, tačiau tuo pat metu nereiškia elgtis su kitu taip, tarsi klaida apibrėžtų santykį. Mes galime būti laisvi kalbėtis, nes yra kažkas giliau, ryšys, stipresnis už visas mūsų klaidas. Tai nereiškia, kad jei esame draugai ir jaučiame meilę kitam, tada viskas tampa vienoda. Ne, tai reikštų, kad mes nesame draugai, kad mums nerūpi draugo likimas. Kartais mes galime pasakyti kitam, ką jis daro negerai. Tačiau tai nėra kliūtis tam santykiui, kuris kitam siūlo galimybę eiti savo keliu, kad pasiektų tikslą. Tas mano mokinys, kuriam

¹⁷⁴ Ten pat, p. 168-169.

niekas nebūtų patikėjęs euro, pabaigė universitetą, nes pajautė jam rodomą pagarbą, nepaisant visų jo padarytų klaidų. Todėl kartais reikia priimti nepatogius sprendimus, tokius kaip mano, kurie parodytų, jog mums rūpi kitų likimas.

Tačiau norėčiau pateikti kitą pavyzdį, kuris parodo, kad tokį gilų ryšį žmonės gali užmegzti ir visuomeniniame gyvenime. Man apie jį papasakojo Julián de la Morena. Brazilijoje yra tam tikros kalinimo įstaigos be prižiūrėtojų ir be ginklų, kuriose įdiegtas asociacijos APAC metodas, pagal kurį įtraukiami patys kaliniai ir už juos atsakingi asmenys. Galimybę į juos patekti turi visi kaliniai, nepriklausomai nuo bausmės (ar tai būtų dvidešimt penkeri ar trisdešimt metų, ar daugiau). Buvo įrodyta, kad jei metodologija pritaikyta teisingai, ji leidžia reabilituotis bet kokiam nuteistajam, nepriklausomai nuo įvykdyto nusikaltimo. Teisėjas, atsakingas už Itaúnos apylinkę (kur atsirado vienas iš tokių kalėjimų), pasakoja: „Prisimenu vieną kalinį, kuris atvyko į Itaúnos APAC kalėjimą; jis buvo nubaustas keturiasdešimčiai metų kalėjimo dėl nusikaltimų, įvykdytų įvairiose apylinkėse. Buvo atsiųstas į Itaúną dėl nusikaltimo, įvykdyto šioje teritorijoje. Jis buvo jaunas ir labai stiprus, ir buvo pabėgęs iš visų kalėjimų, kur tik buvo pasodintas. Teismo žurnalistas atvyko į APAC kalėjimą, kad nufilmuotų oficialų reportažą, ir jo paklausė: „José (toks buvo jo vardas), tu bėgai iš visų kalėjimų, nors jie visi turėjo prižiūrėtojus, tačiau iš APAC [kur nėra ginkluotų prižiūrėtojų] tu nebėgi, kodėl?“. José pateikė vieną labiausiai simbolinių atsakymų, kokį esu girdėjęs: „Nes nuo meilės niekas nebėga“¹⁷⁵.

Prosperi. Jean Valjean!¹⁷⁶

„Santykiuose su vaikais, mes, suaugę, paprastai „ribotai“ suvokiame laisvę, ypač kai esame tikri, kad jie klysta. Turint omenyje, ką tu pasakei šiandien, akivaizdu, kad Dievo elgesys mūsų ir mūsų laisvės atžvilgiu yra kitoks. Ką tuomet reiškia ugdyti neatsisakant savo atsakomybės? Kas gali mums padėti žiūrėti į kito laisvę taip, kaip Dievas žiūri į mano?“

Carrón. Šitą klausimą sau užduodame visi. Aš buvau priverstas jį užduoti, kai mokytojavau Madride: kokia yra mano atsakomybė šių jaunuolių atžvilgiu? Reikia nustatyti ribas ar leisti veikti? Nelengva išspręsti tokią dilemą, nes dažniausiai vienas dalykas nepakeičia kito; leisti, kad jaunuoliai veiktų, nereiškia nieko nedaryti iš savo pusės. Prisipažinsiu, man labai palengvėjo, kai supratau, kad šią problemą jau buvo išsprędęs Dievas. Ką Jis padarė, kad išspręstų problemą, labai panašią į mokytojų? Kokiu būdu Jis mums davė laisvę ir tuo pat metu skatino Jį atpažinti? Jis tapo esatimi. Atsakydamas į šią problemą, tapo kūnu. Kažkam gali atrodyti nepakankama, tačiau Dievas taip padarė, ir iki gyvenimo pabaigos Jis mums meta tokį iššūkį. Viskas prasidėjo nuo Dievo metodo, nuo Jo nuolankaus stiliaus.

Todėl ugdyti reiškia kitam parodyti esatį. Nėra ugdymo, jei nėra esaties, kuri būtų pajėgi sužavėti kitą, paliesti kito vidų, o tai yra visai kas kita, nei sutikti su visu tuo, ką kitas daro, ar nekreipti dėmesio. Jei manome, kad galime ugdyti be esaties, neatiduodami savęs viso, naudodami metodą, kuris nereikalautų mūsų įsitraukimo, pasukome ne tuo keliu! Tik jei pirmuoju asmeniu įsitraukiame į santykį su kitu, galime tapti žavinčia esatimi, kuri sužadina laisvą kito įsitraukimą. Taip atsitinka su vaikais, studentais, visais, bet visų pirma atsitiko mums patiems. Norint atsakyti į šiuos klausimus, užtektų nepasimesti tarp teorijų ir savęs paklausti: kas padeda mums? Tuomet patikrinti, ar tai, kaip jūs elgiatės su vaikais, padeda jums, suaugusiems. Galbūt imsime suprasti, kodėl Dievas naudoja būtent tokį metodą.

¹⁷⁵ Iš interviu su Paulo Antônio de Carvalho, paruošto Meeting di Rimini 2016 parodai apie Brazilijos APAC patirtį. APAC (Associação de Proteção e Assistência aos Condenados) - Asociacija kalinių apsaugai ir paramai, veikianti įvairiuose Brazilijos kalėjimuose.

¹⁷⁶ Veikėjas iš V. Hugo „Vargdienių“.

Kaip mums yra pasakęs kun. Giussani, liudytojas (ugdytojas) įkūnija hipotezę, idealą. Nes ugdyti reiškia perduoti save, t.y. kaip aš išgyvenu santykį su tikrove.¹⁷⁷

Pažįstama mama pasakojo, kaip šiomis dienomis svarstė, kam palikti vaikus, kad galėtų važiuoti į bendruomenės stovyklą. Dešimties metų vaikas, išgirdęs jos pamąstymus, pasakė: „Ne, ne, aš irgi noriu į stovyklą!“. Ką jis pamatė, kad ir jam gimė noras nepraleisti tos stovyklos? Nugalintį žavesį. Nėra kito būdo norui pažadinti. Sakėme, kad nėra moralės, nėra prisirišimo, jei jie nekyla iš esaties. Visa kita negali išjudinti žmogaus laisvės. Patrauklumas yra esminis dalykas, sukeliantis prisirišimą. Taip pat būtina nuolat vaikams priminti, kad jie nešiojasi detektorių (su kuriuo mus sukūrė Paslaptis, Paslaptis, ne mes patys!), kuris padeda atpažinti, kas atitinka, o kas ne. Tai – širdis, pirminė patirtis. Mes, suaugę, turėtume nuolat juos skatinti naudoti širdį kaip detektorių. Nes kuri laiką jiems turėsite įtakos, bet jei nuo mažumės jų neugdysite naudotis prigimtinais gebėjimais atpažinti tiesą, jei jų neskatinsite pastebėti, kad jie turi tuos gebėjimus, jei nebus ugdomi įvertinti, užaugę daug greičiau pasiduos pirmo pasitaikiusio praeivio įtakai. Jei neugdysime jų vertinti, susilauksime pasekmių, nes jie užaugs ir patys turės patikrinti.

Prosperi. „Kalbėjai, kad Simonas buvo apimtas nuostabos dėl simpatijos ir pasirinkimo, ir tai jį apibrėžia labiau už visas jo klaidas. Ar gali geriau paaiškinti, kas yra ta simpatija?“

„Kalbėjai apie meilę Kristui. Kaip gimsta ši meilė? Kaip galime pamilti Kristų šiandien? Kaip galime mylėti žmogų, kurio nematome? Ar reikia mylėti ženklą? Ar išmokstame mylėti Kristų mylėdami žmones ir ženklus?“

Carrón. Vienas gražiausių kun. Giussani tekstų, kurių vakar perskaičiau, susijęs būtent su šiuo klausimu: „Šis žmogus, Jėzus, turi labai paprastą žmogišką savybę: tai – žmogus, iš kurio plūsta žmogiškoji *simpatija*. Tuomet moralė, t.y. pergalė prieš nihilizmą nėra nebeklysti, nebedaryti klaidų, tačiau nors ir darant klaidas, klystant, galiausiai „Simonai, ar myli mane?“, „Taip, Viešpatie, aš Tave myliu.“ Aš pasilieku, priimu tą žmogiškąją simpatiją, kurią Tu skleidi, Jėzau iš Nazareto, priimu“¹⁷⁸. Kristus yra išties patraukli esatis, pajėgi patraukti mūsų simpatiją. Kas mus patraukė per susitikimą? Norėdamas atsakyti į šiuos klausimus, kiekvienas iš mūsų turi prisiminti tai, kas jam atsitiko. Kas tave patraukė? Kelio pradžioje ir įsibėgėjus, iki pat dabar, kas tave patraukė ir vis dar traukia? Tai buvo ir visad bus malonė, aplenkianti tavo iniciatyvą. Mums apie tai priminė kun. Giussani: pradinis, originalus fenomenas, dėl kurio pasilikome ir esame patraukti, yra „tai, kas eina pirma mūsų“, susidūrimas su kitokia esatimi, kurios nesukūrėme patys ir kuri atsako į mūsų širdį sudarantį laukimą.¹⁷⁹ Dievo iniciatyva visuomet eina pirma bet kokios mūsų iniciatyvos. Kaip mumyse gimsta meilė Kristui? Iš simpatijos, kurią Jis mumyse pažadina.

Koks bebūtų mūsų charakteris, Petro patirtis yra pavyzdinė, parodanti, iš kur ir kaip gimsta meilė Kristui. Petro meilė Jėzui gimsta dėl to, kad Petras susiduria su Esatimi, patraukiančia visą jo būtį. Suklysta, pradeda iš naujo, suklysta, vėl suklysta, tačiau negali nepradėti iš naujo; net padaręs tūkstantį klaidų, jis nepasitraukia. Meilė gimsta pasiduodant tai simpatijai. Iš to gimsta moralė. Moralė yra labai parastas dalykas: priimti simpatiją, žmogišką simpatiją, tokią žmogišką, kaip motinos simpatija vaikui ir vaiko mamai. Reikia priimti tą simpatiją, jai pasiduoti. Tai labai paprasta. Paprieštaraukite: „Kalba visada apie tą patį!“, tarsi turėtume pereiti prie kažko konkretnio. Arba „Gerai, bet mes nesame priešais Jėzų kaip Petras“. Tai buvo paskutinio klausimo antroji dalis, kuri iškelia kitą, tikėjimo problemą: mes neatpažįstame Kristaus, esančio visame tame, ką Jis kuria priešais mūsų akis. Tuomet puikiai suprantu

¹⁷⁷ Plg. L. Giussani, «Viterbo 1977», iš Id., *Il rischio educativo*, SEI, Torino 1995, p. 84.

¹⁷⁸ L. Giussani, «La virtù dell'amicizia o: dell'amicizia di Cristo», *Tracce-Litterae communionis*, n. 4, 1996 balandis, pp. IV-V.

¹⁷⁹ Plg. L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», iš Dalla fede il metodo, *Tracce-Quaderni* 2, priedas prie *Tracce-Litterae communionis*, 1994 balandis, p. 39.

prieštaravimą. Tačiau mes esame priešais Kristų lygiai taip, kaip Petras, nesame iš žemesnės lygos! Bėda ta, kad dažnai mes Jo neatpažįstame.

Petras pamatė daugybę stebuklų, kurie jį pripildė nuostabos; tačiau mes jų matėme tikrai nemažiau. Ar nuostabūs faktai, kuriais dalinamės vos susėdę prie stalo ar pasimatę, nėra Kristaus būdas parodyti, jog Jis yra tarp mūsų? Jei tai suvoktume, suprastume, kad iš Kristaus susilauktume nemažiau priekaištų, nei tie miestai prie ežero, kurie matė daugelį Jo stebuklų: tų miestų žmonės nematė nieko palyginus su tuo, ką nuolat matome mes.¹⁸⁰ Jėzus nėra debesyse, Jis įvyksta priešais mūsų akis! Paskutinių mėnesių Bendruomenės mokyklos mums tai paliudijo su pertekliumi: per faktus ir liudijimus, kuriuose dalyvavome, pamatėme veikiantį Kristų (įvairiausiai būdais), ne Jo dublerį. Visa tai, ką matome ir ką pasakojame, galima paaiškinti tik Kristaus esatimi, kuri tokiu būdu mums leidžia vis labiau prie Jo prisirišti. Tačiau reikia Jį atpažinti. Deja, dažnai mes Jo neatpažįstame.

Todėl per Kalėdas parašiau straipsnį¹⁸¹, kuriame papasakojau apie pakistanietį, kuris geriau supranta mūsų gestų reikšmę nei mes. Kai jam buvo parodytas žmogiškas dėmesys, pakistanietis pravirko, o mes pakomentavome: „Ar tik neperdeda?“. Bėda ta, kad mes dažnai susiauriname tai, ką matome, ir tada tvirtiname nesantys priešais Kristaus esatį. Suprantu! Tada mūsų veiksmai tampa savanoryste. Tačiau tai priklauso ne nuo to, kad nėra Esaties, bet nuo to, kad jos neatpažįstame. Padėkime vieni kitiems Jį atpažinti ir pastebėsime Jį esant daug dažniau, nei galvojame. Išties Kristus yra tikrovėje, ženkluose, per kuriuos mus pasiekia ir patraukia. Padėkime vieni kitiems ištikimai žvelgti į išskirtinius faktus, kurie įvyksta ir apie kuriuos dažnai kalbame, kad taptų paprasčiau atpažinti Jį veikiantį ir kad vis dažniau prašytume Jį atpažinti, nes tikėjimas stiprėja Jį atpažįstant, ne maštant, paskendusiams savo mintyse, stiprėja Jį atpažįstant tikrovėje.

Prosperi. Šis klausimas yra apie moralės ir darbo santykį. „Sakei, kad tikrajai moralei skaičiai nesvarbūs, ji nematuoja. Vis dėlto moralė yra susijusi su veiksmais. Jei turiu apsispręsti, ar galiu išlaikyti mokyklą, ar galiu priimti imigrantą, ar galiu priimti žmogų į darbą, privalau atsižvelgti į skaičius. Ar neatsiranda du lygmenys, „esminis“, kuriam nėra skaičių, ir „praktinis“, kuriame nusprendžiu pagal skaičius? Asmeninis lygmuo ir darbo, visuomeninių, pilietinių ir pan. pasirinkimų lygmuo? Kaip susiję mano „taip“, atpažįstant man parodytą gailingumą, ir darbai dvasiai bei kūnui, apie kuriuos mums primena Bažnyčia ir Popiežius, kad jie nebūtų vien moralistinė veikla?“

Carrón. Ar norite painiavos pavyzdžio? Štai jis! Kartą nuvykau į Braziliją ir tam tikros veiklos atsakingieji pasidalino savo sunkumais, trukdančiais tęsti veiklą, nes jie neturėjo pakankamai išteklių, būtinų priimamiems žmonėms išlaikyti. Jie buvo nusprendę priimti visus, nes patys pirmi patyrę priėmimą, privalėjo taip pat elgtis su kitais, be apribojimų. Tuo tarpu jų veikla žlugo. Tai, kad mes buvome priimti, nereikia, kad turime užtektinai priemonių ir išteklių, kad tęstume tam tikras veiklas ir priimtume visus. Mes pirmieji turime paklusti tikrovei. Popiežius nuvyko į Lesbo salą ir neparsivežė visų sutiktų pabėgėlių. Jėzus turėjo galimybę pagydyti visus, bet irgi to nepadarė. Ar tai, kad neišgydė visų savo laikmečio ligonių, reiškia, kad jų visų nemylėjo? Kristus myli visus, tačiau pagal planą, kuris nėra Jo; Jis pats pirmas pakluso Tėvo planui. Jis galėjo nuvykti į Romą, į daugybę kitų vietų, bet ne, Jis pakluso, ir tokio paklusnumo dėka pamažu Jo esatis pasklido po visą pasaulį.

Todėl skaičiai nesvarbūs, net ir kalbant apie mūsų nuodėmes, nes mus visada apkabina ir tai nuolat užveda vėl daryti tai, ką galime, pagal planą, kuris nėra mūsų. Tai vadinama „paklusnumu“.

¹⁸⁰ „Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Jeigu Tyre ar Sidone būtų įvykę tokių stebuklų, kokie padaryti pas jus, jie seniai būtų atsivertę ir atgailavę su ašutine bei pelenuose.“ (Mt 11,21)

¹⁸¹ Plg. J. Carrón, «Il Natale dei credenti, gesti di umanità che muovono il cuore», *Corriere della Sera*, 2015 m. gruodžio 23 d., p. 35.

Gailestingumas nėra moralistinė veikla. Jis yra Jėzaus gailestingo apkabinimo vaisius. Kalinys, kuris pajuto gailestingą savo draugų žvilgsnį, ėmė žvelgti tokiu pat gailestingu žvilgsniu į tuos, kurie su juo elgėsi neteisingai. Kun. Giussani sakydavo: paveikti susijaudinimo, kurio pilnas Dievo elgesys su mumis, ir mes nemoralizuodami imame imituoti Dievą.

Prosperi. „Atrodė, kad supratome ar bent jau nujautėme tai, ką kalbėjai per abi paskaitas, kol nepriėjai prie paskutinės dalies apie misiją, susijusios su Benedikto XVI ištrauka apie Bažnyčios pasiektą suvokimą, kad ir nekrikščionys gali būti išgelbėti. Tavo užduotas klausimas „Kodėl tuomet reikia siūlyti krikščionišką patirtį?“ mus privertė susimąstyti. Ar gali paaiškinti išsamiau šį aspektą?“

„Ar džiugesio susitikus Kristų pakanka, kad būtume misionieriai, ar yra dar kažkas, ką reikia padaryti?“

„Ką reiškia, kad krikščionių užduotis yra „būti dėl“?“

Carrón. Iš interviu su Benediktu XVI pirmiausia nustebina jo sąmoningumas, išreikštas su jam įprastu aiškumu: po antrojo Vatikano susirinkimo buvo visiškai atsisakyta įsitikinimo, kad nepakrikštytieji negali būti išgelbėti ir yra pasmerkti amžiams. Istorinis faktas (Liuterio reforma, atradimų epocha) padėjo Bažnyčiai geriau suprasti krikščionybės esmę. Šiandien esant naujoms aplinkybėms, mes taip pat esame kviečiami geriau suprasti krikščionybės esmę ir savo užduotį pasaulyje. Neįmanoma dabar išsamiai to paaiškinti, grįšime prie šios temos, tačiau užuominas, kuriomis pasidalinome, reikia turėti omenyje, nes tai yra esminiai elementai, norint suprasti, kodėl esame pasaulyje. Norėdami atsakyti, pirmiausia turime savęs paklausti: ko aš trokštu? Kodėl man svarbu perduoti kitiems tai, kuo gyvenu? Ar turiu ką perduoti kitiems, nes jiems tai būtų gėris? Ar mano tikėjimo patirtis, laisva santykio su Kristumi patirtis padaro mano gyvenimą žmogiškesnį? Jei turiu draugą, vaiką ar kolegą, kuriam sunkiai sekasi, ar dėl gautos malonės suvokiu, kad galiu prisidėti savo patirtimi, ar jaučiu poreikį duoti, net jei kitas bet koku atveju gali laimėti amžinąjį gyvenimą? Dėl atitikimo, kurį pajutau, dėl gėrio, kurį man davė Kristus ir kuris mano gyvenimą padaro naują, kitokį, aš netrokštu nieko kito, tik dalintis su kitu tuo, kas buvo dovanota man.

Kai prieš kelias savaites buvau Vilniuje, stačiatikis draugas mums pasakė: „Žinote, kas mane labiausiai nustebino susitikus judėjimą? Ne dideli gestai ar pažintis su ypatingais žmonėmis, bet faktas, kad mano kasdienybė pasikeitė“. Jį labiausiai patraukė faktas, kad judėjimas, susitikimas su judėjimu pakeitė kasdienybę, kuri „pakerta kojas“¹⁸², kaip sako Pavese. Mes norime šį susitikimą, šį judėjimo įvykį pasiūlyti visiems, koks paskui bebūtų jų sprendimas, ar jie pasiliks, ar ne, ar atpažins Kristų kaip žmogiškojo pasikeitimo, kurį prisijungdami jie mato ir patiria, ištakas, ar ne. Tai ir yra „būti dėl“, apie kurį kalbėjo kun. Giussani, kuris susideda iš dviejų elementų: „meilė Jėzaus Kristaus faktui, kuris vienintelis iš tikrųjų pagrindžia kiekvieną bandymą ir esatį“ ir „meilė broliui [tose aplinkybėse, kuriose jis gyvena], [...] per galimybių virtinę“. Taigi, kaip galiu „būti dėl“? „Jei nepaliaujamai *dalina*ms tuo poreikiu, kurį žmogus turi; nes autentiškas bet kokio poreikio pagrindas yra šauksmas, dažnai nesąmoningas, į Dievą, kuris tapo žmogumi kaip mes, kad išplėstų mus iš mūsų pačių blogio“¹⁸³.

Prosperi. „Pasitikėjimas „gryna laisve“ yra sukrečianti pozicija. Šios dienos paskaita man atrodo tikra „Koperniko revoliucija“, kurios vienintelis siūlomas parašutas yra nuolatinis dialogas tarp užvaldančios Esaties ir širdies. Man tai pasirodė tikra „nauja pradžia“ judėjime, sekant popiežiaus Pranciškaus pastoralinėmis gairėmis. Tačiau tai iš esmės pakeičia Bažnyčios esatį pasaulyje (kuri amžius bandė susirasti „vietą po saule“ arba tėvynę, kaip pasakytų kun. Giussani), ir turi didžiulę ekumeninę

¹⁸² C. Pavese, *Dialoghi con Leucò*, Einaudi, Torino 1947, p. 166.

¹⁸³ H.U. von Balthasar - L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, Jaca Book, Milan, 1978, p. 168-170.

reikšmę. Kas gali mus užtikrinti arba iš kur galime semtis pagrįsto tikrumo, kad šiandien būtent šituo keliu Viešpats mūsų prašo eiti?“

Carrón. Tikrumą visuomet pasiekiame per atitikimą, kurį patiriame per tai, kuo gyvename. Kaip sakydavo kun. Giussani ir aš niekad nepavargsiu to kartoti, tikėjimas yra dabarties patirtis, kuri jį ir patvirtina, kitaip tariant, tai yra patirtis, kurioje aš pajaučiu paties tikėjimo žmogiškąją naudą, jo atitikimą gyvenimo poreikiams. Todėl man nereikia nieko kito, tik patirti atitikimą, iš kurio gimsta tikrumas. Taip buvo Petruui. Yra tokiu sakinių, kaip ką tik cituotas, arba Šv. Tomo Akviniečio sakiny, kurį dažnai cituodavo kun. Giussani, kurie mums nurodo kelią: „Žmogaus gyvenimas priklauso nuo meilės, kuri iš esmės jį palaiko ir kurioje jis atranda didžiausią pasitenkinimą“¹⁸⁴. Pagrįstas tikrumas dėl kelio kyla iš to, kad aš patiriu tokį pasitenkinimą santykiyje su Kristumi, kad tai paverčia šį santykį, meilę Kristui, gyvenimo turiniu. Tačiau kaip kalbame paskutiniu metu, žmogus tai atranda tik per savo laisvę. Todėl vienintelė galimybė pasiekti kitą yra jo laisvė. Aš tik galiu liudyti santykio su Kristumi naudą, kad kitas atsivertų ir laisvai Jį pažintų. Jei, kaip mini klausimas, tokią patirtį patvirtina ir popiežius Pranciškus, svarbiausias Bažnyčios orientyras, tai yra geras kelio tikrumo ženklas.

Ekumeninę reikšmę, apie kurią kalbama, taip pat patvirtina patirtis. Įspūdinga, kaip tai buvo įgyvendinta Vilniuje: lietuviai, ukrainiečiai, rusai, kazachai, stačiatikiai, katalikai, kitų konfesijų krikščionys. Koks jų buvimo kartu pagrindas? Susitiktos charizmos žavesys. Net ir būdami labai maži, mes jau matome, kokią revoliuciją tai atneša, kur nėra jokio smurto, matome, kaip krikščionybė, pristatyta, išgyventa ir paliudyta tam tikru būdu, pagal savo esmę, sukuria žavesį, pajėgų išgydyti amžius trukusį susiskaldymą. Šitoks patvirtinimas ateina iš Paslapties. Būtent Paslapčiai norime paklusti. Kai per audienciją, kurią man paskyrė prieš kelias savaites, pasakojau apie tai Popiežiui, mačiau nuostabą jo veide.

Po to, ką pamačiau Vilniuje, negaliu rasti kito paaiškinimo, išskyrus tą, kurį nuolat kartodavo Giussani: tai buvo revoliucijos, kurią įnešė krikščionybė, pavyzdys. Sakau tai cituodamas Šv. Paulių: „Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje!“¹⁸⁵. Mes tą matėme daugybę kartų savo istorijoje, o tai patvirtina, kad jei esame ištikimi mums dovanotai charizmai, galime įnešti savo indėlį ir šiuo Bažnyčiai ypatingu metu, kuris pasižymi daugybe klausimų. Kun. Giussani, charizmos dėka anksčiau nei kiti pajutęs, kas vyksta, supratęs, kad šiandienos žmogui reikia pasiteisinimo, ir todėl siūlęs krikščionybės pagrįstumą ir laisvę, kad būtų galima patirti jos atitikimą žmogiškiesiems poreikiams, užbėgo už akių patiems aktualiausiems klausimams ir įvedė naują būdą išgyventi krikščionybę, kuris atitinka dabarties iššūkius.

Todėl dabar išgyvename labai gražų momentą, kuris, kaip Davide sakė pradžioje, mus dar labiau pripildys dėkingumo už gautą malonę.

Prašykime paprastumo, kad vis labiau įsigyventume į kun. Giussani pasiūlymą, kad pamatytume, kaip kiekvieno iš mūsų gyvenimas pražysta dėl visų gėrio.

¹⁸⁴ Šv. Tomas Akvinietis, *Summa Theologiae*, IIa, IIae, q. 179, a.1

¹⁸⁵ Gal 3,28.

SKELBIMAI

Meeting per l'amicizia fra i popoli 2016 (Susitikimas dėl tautų draugystės 2016)

Susijaudinau, kai sužinojau ir pamačiau, kaip mūsų draugai iš JAV išgyveno Niujorko Encounter gestą praėjusį sausį. Ten susirinko žmonės iš įvairių valstijų ir Kanados už savo pinigus, patys susimokėdami už skrydį ir nakvynę, ir nemažai dėl to paaukodami. Jie atsidūrė Niujorke ir kaip savanoriai, ir kaip lankytojai, visi trokšdami susitikti, norėdami dalyvauti ir įsitraukti į tai, kas vyko, nes suvokė, jog toje vietoje galėjo įvykti tai, kas jiems yra gėris.

Mes norime išgyventi tą patį per ateinantį Riminio Meeting (tarp kitko, palyginus su jais, mums lengviau iki ten nuvažiuoti, todėl paprasčiau sudalyvauti). Linkiu, kad tai būtų ta vieta, kur gali atsitikti kažkas gero mums visiems, mūsų draugams, kuriuos susitiksimė, ir tiems, kuriuos pakviesimė, kad jie išvystų ir ranka paliestų šias pastangas perduoti patirtį. Dėl to, tik dėl to drįstu jus pakviesti atvažiuoti į Meeting bent dienai.

ŠVENTOSIOS MIŠIOS

Šv. Mišių skaitiniai: Apd 15, 1–2. 22–29; Ps 66, 2–3. 5. 6; Apr 21, 10–14. 22–23; Jn 14, 23–29

KUN. FRANCESCO BRASCHI PAMOKSLAS

Ką tik girdėta Evangelijos ištrauka kviečia sugrįžti į kelią dabar, mums duotoje dabartyje, ir paruošia artėjančiai Kristaus dangun įžengimo šventei.

Aštuntojo dešimtmečio pradžioje kun. Giussani apie tai yra pasakęs: „Turime gyventi savo tikėjimu būtent tada, kai Kristaus jėga nepasirodo taip, kaip mes tikimės [...]. Kitaip mūsų krikščioniškasis pašaukimas nebus autentiškas [...]. Kai Kristaus asmeniškasis veikimas nebėra regimas, tuomet Jo veiksmai sutampa, įsigyvena mūsų asmens darbuose ir ketinimuose“ („*Dalla liturgia vissuta: una testimonianza*“).

Ką tik skaitytoje Evangelijoje tokie Kristaus veiksmai, kurie sutampa, įsigyvena mūsų asmens darbuose ir ketinimuose, apibūdinami paties Kristaus žodžiais „mes (Jis ir Tėvas) ateisime ir apsigyvensime“ pas mokinius, su kuriais užsimegs abipusis meilės, artimo meilės ryšys.

Tačiau tokiam „apsigyvenimui“, nuolatinei Kristaus ir Tėvo esaičiai mumyse, yra konkreti sąlyga: *laikytis* Jo žodžio. Jono pavartotas veiksmazodis verstinas kaip „saugoti“ Kristaus žodį: išties akcentuojamas ne etinis įstatymo vykdymo aspektas, bet greičiau šio žodžio tiesos išsaugojimas, apgynimas nuo iškraipymo ir sugedimo, nuo degradavimo.

Kristaus žodžių tiesa visų pirma glūdi tame, kad tai Tėvo žodžiai: t.y. jie išreiškia absoliutų priklausymą, kurie Kristų padaro visiškai laisvą ir pajėgų išreikšti išpildytą Tėvo gailestingumo veidą.

Be to, Viešpats pamini, kad „Globėjas – Šventoji Dvasia, kuri mano vardu Tėvas atsiųs, – jis išmokys jus visko ir viską primins, ką esu jums pasakęs“: vadinasi, saugosime Kristaus žodžius ne įkalindami juos apibrėžimuose, ne suteikdami jiems visiškai apibrėžtas reikšmes, kurių turinį suvokiame kartą visiems laikams. Veikiau laikytis Kristaus žodžių, saugoti juos reiškia nuolat priimti Globėjo mokymą, užmegzti ryšį, pradėti procesą, kuriame Kristaus žodžių prasmė niekada netampa tuo, ką „jau žinome“, tačiau Šventoji Dvasia mums nuolat juos paaiškina, primena, moko.

Neveltui Šventoji Dvasia Viešpaties vadinama „Globėju“, guodėju, taip pat gynėju, išreiškiant ne mokytojo, kuris moko kalbomis ir apibrėžimais, bet ištikimo ir mylimo draugo, kuris niekuomet neapleidžia, kokios bebūtų aplinkybės, idėją.

Giliausias tokio pradėto proceso ženklas yra ramybės dovana. Ši ramybė nėra žmogiškos meditacijos rezultatas ar neturėjimas dėl ko jaudintis, bet Tėvo siųstos Kristaus Dvasios dėka, tai yra dovanota pergalė prieš sumišimą ir baimę, kurie gimsta konkrečiose gyvenimo aplinkybėse.

Visa tai tikrai nėra abstrakčios mintys. Kaip tiksliai liudijama pirmajame skaitinyje iš Apaštalu darbų, tai yra vertingas nurodymas dėl Dievo metodo Bažnyčios gyvenime. Apibendrinus, girdime pasakojimą apie esminį įvykį, reikalingą krikščionybės identitetui įsitvirtinti, kuris įvyko pirmaisiais metais po Viešpaties Prisikėlimo. Antiochijoje, kur tikėjimas Kristumi vis labiau įsitvirtina tarp pagonių, kai kurie mokiniai, atvykę iš Judėjos, tvirtina, jog norint būti išgelbėtiems, būtina atsiversti, būti apipjaustytiems ir laikytis visų Mozės įstatymų.

Tokia laikysena slepia dvejoją dinamiką ir svarbu, kad mes ją atpažintume, nes ji itin susijusi su mumis: iš vienos pusės, šie žmonės kategoriškai nustatydavo išgelbėjimo sąlygas, kurios nepriklauso nuo Kristaus, tarsi Jis nebūtų įnešęs jokios naujovės, palyginus su Senuoju Testamentu; be to, jų žvilgsnis buvo trumparegiškas ir neprotingas, nes neatsižvelgė į prielaidą, kad Dievas gali veikti naujai ir kad tai galima atpažinti: Jis įgyvendina Pranašų žadėtą naują Sandorą.

Paulius ir Barnabas šiems žmonėms atsako paprasčiausiai papasakodami tai, ką matė: į tikėjimą atsivertusiems pagonims Dievas buvo atsiuntęs Šventąją Dvasią, įvykdydamas tas pačias Sekmines, kuriomis prasidėjo Kristaus esatis per Bažnyčios misiją.

Taigi galutinis apaštalų sprendimas nėra vien jų meditacijos ar pastangų atrasti garbingą kompromisą vaisius. Veikiau tai visiškas pripažinimas Šventosios Dvasios vedimo ir metodo, kuris mus moko skaityti istoriją. Tai yra Dievo veikimo „tiesos pilnatvė“ (Jn 16,13): ne tik *dogmatinis turinys*, kurį privalu kartoti, bet *nauja laikysena, naujas žvilgsnis į tikrovę, kurį sudaro tikrumas dėl Dievo esaties ir dėl Jo laisvės vis naujais būdais išreikšti Savo ištikimybę Sandorai*, kitaip tariant, tikrumas, kad Jis trokšta parodyti savo gailestingumą, kad pažadintų laisvą mūsų meilės atsakymą.

Mums taip pat atnaujinamas kvietimas leisti mokomiems Šventosios Dvasios suprasti Kristaus žodžius ir Jo bei Tėvo meilę. Izaokas iš Ninevės, Bažnyčios šventasis iš Sirijos, septintajame amžiuje, per pirmąją musulmonų invaziją, kai atrodė, kad viskas bus sunaikinta, yra parašęs: „Kaip neįmanoma sustabdyti sraunaus vandens šaltinio sauja smėlio, taip neįmanoma nugalėti Kūrėjo gailestingumo kūrinių blogiu“. Ir dar: „Tėra vienintelė priežastis, dėl kurios egzistuoja pasaulis ir dėl kurios Kristus atėjo į pasaulį: parodyti meilę Dievo, kuris juos abu pakvietė būčiai“.

Prašykime, kad ir mums, su dėkingumu sekantiems popiežiumi Pranciškumi ir kun. Julián, būtų duotas tikėjimo ir vertinimo aiškumas.

Regina Coeli

GAUTI LAIŠKAI

Brangieji,

Suvokimas, jog Dievas yra *Amžinasis* Tėvas, kuris mus apkabina, suteikia mūsų širdžiai, mūsų protui ir mūsų veiksams kitaip neįmanomą tvirtumą.

Melskime Švenčiausiosios Mergelės Marijos, kad vienybės ir laisvės kelyje palaikytų susitikusius Dievo tarno Mons. Luigi Giussani charizmą.

Su meile, siunčiu ypatingą palaiminimą.

J.E. kardinolas Angelo Scola

Milano arkivyskupas

Brangus kun. Julián,

Esu su jumis Dvasinių Rekolekcijų metu ir palaikau maldomis bei įsiklausymu į charizmą, kuri primena vieną iš kun. Giussani ir mums visiems brangiausių pranašo Jeremijo sakinių. „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikima meile“ (Jer 31,3). Šis „Gailestingumas“ yra tikroji pradžia, primenanti mums, kur yra mūsų ištakos ir viltis, ir leidžianti su simpatija išgyventi visus iššūkius, kuriuos mums meta aplinkybės. Ir gražius, pozityvius, ir karčius, sudėtingus.

Remdamasi popiežiaus Pranciškaus mokymu ir ta užduotimi, kuri man skirta CEI (Italijos Vyskupų Konferencijos), sau leisiu sugrįžti prie imigrantų priėmimo ir rūpinimosi mūsų bendrais namais. Meilė, kuri mus gelbsti iš nebūties, verčia mylėti ir priimti artimą bei žvelgti į kūrinių visaapimančiu žvilgsniu, kurį Popiežius vadina „integraliąja ekologija“. Kontekste, kuriame gyvename, net ir mūsų gyvenime, šie dalykai visiškai nėra savaime suprantami.

Mes buvome priimti, mylimi judėjimo charizmos per konkrečius žmones, ir dabar su dėkingumu dar stipriau trokštame išmokti, gyventi bendrystėje ir laisvai liudyti.

Tegul Rekolekcijų malonė ir popiežiaus Pranciškaus prieš kelias dienas išreikštas padaršinimas sušildo mūsų Brolijos narių širdis ir suteikia mums nuolankumo mokytis iš charizmos, ja sekti ir visiems liudyti. *Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam.*

Apkabinu ir siunčiu Viešpaties palaiminimą.

J.E. monsinjoras Filippo Santoro

Taranto Arkivyskupas Metropolitais

Brangus kun. Julián,

Tepasiekia tave mano sveikinimas, malda ir linkėjimai kasmetinių CL Brolijos Rekolekcijų proga.

Šiltai prisimenu visą mūsų tautą ir prašau tavęs pagalbos maldoje.

J.E. monsinjoras Massimo Camisasca

Emilijos Redžo ir Gvastalos Vyskupas

Brangus kun. Julián,

Išreiškiu savo artumą šiomis Brolijos Rekolekcijų Riminio mieste dienomis. Rekolekcijų tema – tai Dievo žodis, skirtas Izraeliui ir kiekvienam iš mūsų, ištartas pranašo Jeremijo lūpomis: „Amžina meile aš pamilau tave, todėl nesiliauju tau reikštis ištikima meile“ (Jer 31,3). Šventaisiais Gailestingumo Metais didžiausia pagalba, kurią galime pasiūlyti vieni kitiems ir mūsų broliams, yra atnaujintas tikrumo ir

meilės atradimas: esame „niekas“, kurį apkabina Paslapties švelnumas, kuris per Kristų atskleidžia savo gerąjį veidą.

Tegul Dvasia Rekolekčių gestą padaro vaisingą visai Brolijai, kad dar karščiau tarnautume Šventajai Dievo Bažnyčiai. Meldžiuosi už jus ir prašau melstis už mane, pirmaisiais mano tarnystės Pavijos Bažnyčioje mėnesiais.

J.E. monsinjoras Corrado Sanguineti

Pavijos Vyskupas

IŠSIŪSTOS TELEGRAMOS

Jo Šventenybei popiežiui Pranciškui

Šventenybe,

Besibaigiant dvasinėms rekolekcijoms, kurios į Riminio miestą sukviėtė 22.000 Comunione e Liberazione Brolijos narių ir dar kelis tūkstančius prisijungusių prie transliacijos 16-oje pasaulio šalių, esame dėkingi už Jūsų žinią, kuri tarsi Kristaus glamonė mums leido išgyventi mokinių nuostabą priešais Prisikėlusįjį.

Peržvelgdami Dievo jautrumo Izraeliui istoriją, pasijutome, tarsi mums būtų skirtas pranašų raginimas atsiversti. O žvelgdami į Petro „taip“, išartą begaliniam Kristaus apkabinimui, atpažinome naujos moralės pradžia, kaip Jūs pasakėte 2015 m. kovo 7 d.: „Tokio gailėstingo apkabinimo dėka kyla noras atsakyti ir keistis, iš jo gimsta kitoks gyvenimas“. Nesame sutikę nieko kito, kas šitaip išlaisvintų.

Sąmoningai suvokdami, kad liudijimas gimsta tik iš dėkingumo už Kristaus gestą, grįšime į savo namus trokšdami įvykdyti Jūsų mums skirtą užduotį: kad „visi, sekantys monsinjoro Luigi Giussani charizma, liudytų gailėstingumą, skelbdami ir įkūnydami jį savo gyvenimuose [...], ir kad taptų Dievo artumo bei švelnumo ženklu“ žaizdotai žmonijai, kuri nebesitiki išgelbėjimo arba įnirtingai jo ieško.

Švėsdamas mišias, kardinolas Bassetti mums priminė kun. Giussani žodžiais, kad „tikrasis istorijos herojus yra elgeta: Kristus, maldaujantis žmogaus širdies, ir žmogaus širdis, maldaujanti Kristaus“. Norime tapti panašūs į Dievą, trokštame būti kaip Jėzus, kad visiems sutiktiems žmonėms skelbtume apie gailėstingumą, kurį Kristus rodo mums.

Šią svarbiausią užduotį liudyti norime vykdyti sekdami Jumis, Šventasis Tėve, pranašu, kurį Viešpats mums atsiuntė šių epochinių pokyčių laikais, kad atsiverstume. Pabrėždami pozityvumą, kaip matome darant Jus, net ir ribotą, kurį atrandame kituose, o visa kita patikėdami Tėvo gailėstingumui.

Pažadėdami kasdienę kiekvieno iš mūsų maldą už Jūsų Petro tarnystę, atnešame visus sunkumus ir aukas, kad Bažnyčia vis stiprėtų kaip žavinti išgelbėtos žmonijos vieta pasaulyje.

Kun. Julián Carrón

Jo Šventenybei popiežiui emeritui Benediktui XVI

Šventenybe,

Brolijos Rekolekcijos buvo pažymėtos popiežiaus Pranciškaus kvietimo atsiversti šiais Šventaisiais Metais, kad taptume gailėstingumo liudytojais kiekvienam šiandienos žmogui, kuriam labai reikia malonės ir atleidimo, kaip Jūs neseniai pasakėte.

Sąmoningai suvokdami, kad santykiyje su žmogumi Dievas naudoja nuolankumo metodą, kuris nesiekia „užvaldyti išorinę jėgą, bet suteikti laisvę, dovanoti ir žadinti meilę“, prašome Jūsų pasimelsti už visą mūsų Broliją, kad gyventume tuo pačiu paprastumu, kaip kun. Giussani priešais Kristų, ir kad atnaujintume savo „taip“ Viešpačiui, kuris ir toliau pagaili mūsų niekio.

Iš savo pusės toliau meldžiame, kad Jums būtų suteiktas tikrovės protingumas, kuris gimsta iš tikėjimo protingumo, kad dar ilgai būtumėte mums draugas ir tėvas tikėjime.

Kun. Julián Carrón

J.E. kardinolui Angelo Bagnasco

Italijos Vyskų Konferencijos prezidentui

Jūsų Eminencija,

22.000 Comunione e Liberazione Brolijos narių, susibūrusių Riminio mieste Dvasinėms Rekolekcijoms šiais Šventaisiais Gailėstingumo Metais, priimdami popiežiaus Pranciškaus kvietimą atsiversti, atnaujina savo pasiryžimą skelbti ir įkūnyti gailėstingumą Italijos visuomenėje, kad taptų

ženklų tos Kristaus glamonės, kuri pasiekia mūsų brolius tam, kad jie patirtų mus išgelbstinčio Tėvo apkabinimą.

Kun. Julián Carrón

J.E. kardinolui Stanisław Ryłko

Popiežiškosios Pasauliečių Tarybos prezidentui

Jūsų Eminencija,

22.000 Comunione e Liberazione Brolijos narių, susibūrusių Riminio mieste Dvasinėms Rekolekcijoms šiais Šventaisiais Gailestingumo Metais, patvirtina pasiryžimą atsiversti, kad galėtų liudyti gailestingumo grožį sužeistam žmogiškumui, vis dėlto trokštančiam to išgelbėjimo, kurį tik Prisikėlęs Kristus gali suteikti.

Kun. Julián Carrón

J.E. kardinolui Angelo Scola

Milano Arkivyskupui

Brangus Angelo,

Dėkingi už Tavo žinią, galime patikinti, kad šios dvasinės Rekolekcijos mums buvo proga atsiversti, kaip nuolat kviečia popiežius Pranciškus, ir patirti tą vienybę laisvėje, kurią Kristus išpildo tarp tų, kurie per Bažnyčios gyvenimą pasiduoda Jo gailestingumo traukai, stipresnei ir ištikimesnei už bet kokį mūsų priešinimąsi ar išsiblaškyimą.

Kun. Julián Carrón

J.E. monsinjorui Filippo Santoro

Taranto Arkivyskupui Metropolitui

Brangus Filippo,

Dėkojame už tai, ką mums parašei, ir patikiname, kad atmindami kun. Giussani ir sekdami popiežiumi Pranciškumi, kuris ragina mus atsiversti, norime tarnauti Bažnyčiai, visiems skelbdami gailestingumą, su kuriuo Kristus pasilenkė prie mūsų niekio ir priėmė mus kaip sūnaus palaidūno tėvas.

Kun. Julián Carrón

J.E. monsinjorui Massimo Camisasca

Emilijos Redžo ir Gvastalos Vyskupui

Brangus Massimo,

Tavo žinutė pasiekė visą mūsų tautą, susibūrusią Riminio mieste, vieningai atmenančią kun. Giussani, mūsų tikėjimo tėvą, ir sekančią popiežiumi Pranciškumi, kuris mus ragina atsiversti, kad būtume gailestingumo liudininkais.

Kun. Julián Carrón

J.E. monsinjorui Corrado Sanguineti

Pavijos Vyskupui

Brangus Corrado,

Ačiū už Tavo laišką; šiomis dienomis patyrėme, kaip Kristus apkabina mūsų niekį ir pažadina mumyse begalinį dėkingumą bei troškimą tarnauti Bažnyčiai, sekant popiežiumi Pranciškumi ir liudijant gailestingumo grožį, kuris yra vienintelė viltis sužeistiems šiandienos žmonėms.

Kun. Julián Carrón

MENAS MŪSŲ DRAUGIJOJE

Paruošė Sandro Chierici

(Vaizdų iš meno istorijos, kurie buvo rodomi klausantis klasikinės muzikos įeinant ir išeinant iš salės, paaiškinimai)

Dramblio kaulo dirbinių ciklas iš Salerno vyskupijos muziejaus

Pats turtingiausias mus pasiekęs dramblio kaulo dirbinių ciklas iš vėlyvųjų viduramžių (XI amžiaus pabaigos), kuris greičiausiai puošė vyskupijos katedrą, supažindina su išgelbėjimo istorija (yra tik keletas spragų) esmine ir kartu simboline kalba, kuri būdinga tos epochos vaizduojamajai kultūrai. Tėvo gailestingumas, kuris viską ištraukia iš nebūties, tęsiasi istorijoje per didžiųjų patriarchų, Nojaus, Abraomo, Mozės, įvykius ir pasiekia kulminaciją per Sūnaus dovaną. Kristaus, Tėvo liudytojo, gailestingumas suteikia žmonėms galimybę gyventi ir užmegzti ryšį su tikrove, kuri visiškai atsiskleidžia paaukojant save ir priimant Dvasios dovaną. Bet koks žmogiškasis gailestingumas turi prasmę, jei liudija Trejybės gailestingumą.

Žvaigždžių sukūrimas	Paaukojimas šventykloje
Augalų sukūrimas	Trys karaliai pas Erodą
Žuvų ir paukščių sukūrimas	Trijų karalių pagarbinimas
Žemės gyvūnų sukūrimas	Juozapo sapnas
Moters sukūrimas	Bėgimas į Egiptą
Gundymas ir gimtoji nuodėmė	Nekaltųjų nužudymas
Išvarymas iš Rojaus	
Protėvių darbas	Kanos vestuvės
Kaino ir Abelio aukos	Jėzaus krikštas
Abelio nužudymas ir Kaino pabėgimas	Petro ir Andriejaus pašaukimas
Dievas liepia pastatyti laivą	Susitikimas su samariete
Laivo statymas	Duonos padauginimas
Dievas uždaro laivą	Paralyžuotojo išgydymas
Tvano pabaiga	Gimęs aklas
Išlipimas iš laivo	Atsimainymas
Dievas palaimina Nojų	Najino našlės sūnaus prikėlimas iš numirusių
Nojus įveisia vynuogyną	Sergančio vandenlige ir raišų pagydomas
Nojus pasigeria	Lozoriaus prisikėlimas ir įėjimas į Jeruzalę
Babelio bokšto statyba	Paskutinė vakarienė ir kojų plovimas
Dievas pasirodo Abraomui Sicheme	Nukryžiuojimas
Izaoko paaukojimas	Nusileidimas į pragarus
Jokūbo sapnas	Marijos prie kapo
Pasirodymas degančiame krūme	Jėzus pasirodo moterims
Ištatymo lentelių įteikimas	Moterys papasakoja apaštalams
	Emauso mokiniai
Apsilankymas	Jėzus pasirodo apaštalams
Juozapo dvejonė ir sapnas	Tomo netikėjimas
Kelionė į Betliejų	Jėzaus pasirodymas prie Tiberiados ežero
Gimimas	Žengimas į dangų
Skelbimas piemenims	Sekminės